

ABANDONUL ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL SUPERIOR ROMÂNESC

Definire, măsurare, interpretare

Autori: Daniela Alexe-Coteț, Mihai Păunescu, Mihai-Cezar Hâj

Abandonul în învățământul superior românesc

- Definire, măsurare, interpretare -

Autori: Daniela Alexe-Coteș, Mihai Păunescu, Mihai-Cezar Hâj

Design: Diana Iftodi

2022

Cu mulțumiri pentru sprijin: Claudiu Herțeliu, Andrei Petre, Adrian Curaj, Eugen Lungu, Mihai Goia, Cristina-Ramona Fiș

**Unitatea Executivă pentru Finanțarea Învățământului Superior, a Cercetării, Dezvoltării
și Inovării**

București, str. Mendeleev nr. 21-25, Sector 1, cod 010362

Telefon: +40 21 30 23 850; Fax: +40 21 31 15 992

E-mail: office@uefiscdi.ro

www.uefiscdi.ro

Responsabilitatea pentru conținutul materialului aparține autorilor.

Copyright 2022 – UEFISCDI Publishing House.

ISBN 978-606-95508-8-5

Această operă este pusă la dispoziție sub Licența Creative Commons Atribuire-Necomercial-FărăDerivate 4.0 Internațional.

Detaliile pe larg privind exercitarea drepturilor licențiate pot fi parcurse aici:
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode.ro>.

Cuprins

1. Introducere	6
2. Metodologia studiului	7
2.1 Modelul de calcul al abandonului universitar	8
2.2 Aplicarea modelului statistic în RMU pentru ciclul licență, generația 2015/2016	13
2.3 Limite cu privire la modelul propus	14
3. Contextul internațional și cel național al abandonului universitar	17
3.1. Contextul internațional	17
3.2. Contextul național	21
3.3. Abordarea abandonului la nivelul universităților din România	24
3.4 Considerații generale privind traseul unui student de la admitere până la absolvire	27
3.5 Concluzii relevate pentru propunerea unei definiții naționale a abandonului	35
4. Abandonul universitar la nivel de licență	36
4.1. Metodologie specifică – Programe de licență cu durata de 3 și 4 ani	36
4.2. Valoarea abandonului universitar la nivel național - licență	38
4.3. Caracteristici ale instituțiilor / programelor de studii	40
4.4. Caracteristici ale studenților	54
4.5. Parcursul academic anterior al studenților	59
4.6 Modele predictive ale abandonului/succesului educațional	64
4.7 Abandonul universitar în cadrul programelor de studiu de licență cu durate de 5, respectiv 6 ani	67
4.8. Concluzii privind abandonul universitar în programe de licență	75
5. Abandonul universitar la nivelul studiilor de master	79
5.1. Metodologie specifică	79
5.2. Valoarea abandonului universitar la nivel național - master	80
5.3. Caracteristici ale instituțiilor / programelor de studii	81
5.4. Caracteristici ale studenților	86
5.5. Parcursul academic anterior al studenților	90
5.6. Modele predictive ale abandonului/succesului educațional	92
5.7. Concluzii privind abandonul universitar în programe de master	99
6. Abandonul la nivelul studiilor de doctorat	100
6.1. Metodologie specifică	101
6.2. Valoarea abandonului universitar la nivel național - doctorat	102
6.3. Caracteristici ale instituțiilor/programelor de studiu	105

6.4	Caracteristici ale doctoranzilor	107
6.5	Concluzii privind abandonul în ciclul doctoral.....	108
7.	Concluzii transversale (LMD).....	111
8.	Rcomandari de îmbunatatire a politicilor publice pentru o mai buna evaluare a abandonului și pentru reducerea acestui fenomen.....	114
8.5.	Recomandări Generale	114
8.6.	Recomandări specifice nivelului de licență	115
8.7.	Recomandări privind studiile doctorale.....	116
	Bibliografie.....	116
	ANEXE	119

1. Introducere

Învățământul superior joacă un rol esențial atât în construirea unor societăți bazate pe cunoaștere cât și în a răspunde provocărilor actuale generate de pandemia de COVID-19, digitalizarea accelerată sau migrația și îmbătrânirea populației. Un obiectiv major stabilit la nivel european și asumat de România ca stat membru al UE este de creștere a cuprinderii în învățământul superior a populației active. Măsurile care ar duce la atingerea acestui obiectiv vizează învățământul preuniversitar (prin creșterea numărului de absolvenți) dar și învățământul superior prin politici de îmbunătățire a accesului și reducere a abandonului universitar. Chiar dacă creșterea numărului de absolvenți de studii superioare se regăsește ca obiectiv de politică publică în multiple documente oficiale, există puține inițiative, proiecte sau măsuri de stabilire a unor ținte concrete la nivel național.

Dacă în ceea ce privește accesul la învățământul superior indicatorii de monitorizare pot fi mai ușor de definit și calculat (Hâj, Țucă, & Alexe-Coteș, 2021), estimarea cu acuratețe a fenomenului de abandon în învățământul superior, este o activitate mai complexă decât pare la o primă vedere. Aceasta trebuie să țină cont, cel puțin de: disponibilitatea datelor, specificitatea sistemului românesc de învățământ superior dar și de procesele foarte diverse care pot avea loc pe parcursul traseului academic al studenților (întreruperea temporară a studiilor, transferul între universități sau în cadrul acestora, urmarea a două programe de studii în același timp sau absolvirea cu întârziere a studiilor).

Publicația are la bază cercetarea inclusă într-una dintre activitățile proiectului ”Calitate în învățământul superior: internaționalizare și baze de date pentru dezvoltarea învățământului românesc”, cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman (POCU) și implementat de Unitatea Executivă pentru Finanțarea Învățământului Superior, a Cercetării, Dezvoltării și Inovării (UEFISCDI), în parteneriat cu Ministerul Educației, în perioada 2018 – 2022.

În acest context, obiectivele acestei publicații sunt:

- (i) să cartografieze practicile și abordările fenomenului de abandon universitar la nivel internațional și național în politici publice și contexte legislative;
- (ii) să mapeze procedurile și practicile specifice existente în universitățile din România și care reglementează parcursul academic al unui student de la admitere la absolvire;
- (iii) să propună, pe baza celor de mai sus, o definiție a abandonului universitar, integrabilă în instrumentele de colectare de date la nivel național și nu în ultimul rând:
- (iv) să analizeze rata abandonului în universitățile din România, pe baza datelor existente.

Cercetarea actuală se bazează pe datele disponibile din Registrul Matricol Unic (RMU) cât și pe analize ale regulamentelor universitare identificate online precum și alte surse bibliografice care abordează problematica abandonului universitar.

2. Metodologia studiului

În vederea atingerii obiectivului studiului, a fost utilizată o paletă largă de metode de cercetare calitative și cantitative:

- Cercetarea (desk research) practicilor internaționale, naționale și alte publicații relevante privind măsurarea abandonului universitar;
- Cercetarea (desk research) parcursului educațional al studenților, din punct de vedere administrativ;
- Dezbateri publice privind modelul propus de măsurare a abandonului universitar;
- Vizite de studiu și focus grup cu reprezentanți ai studenților de la nivel local pentru validarea modelului propus;
- Modelare statistica a datelor cu privire la parcursul educațional al studenților.

În vederea propunerii unei definiții care să se integreze în evantaiul de practici internaționale, autorii au cercetat surse internaționale care au constat în: definiții ale indicatorilor privind abandonul universitar utilizate de instituții și actori europeni, rapoarte și analize de cercetare, articole de specialitate, abordări teoretice ale fenomenului de abandon. Totodată, a fost analizat modul în care principalii actori din sfera învățământului superior integrează această tematică în activitățile sau obiectivele de politică publică. În acest sens, au fost analizate surse naționale care abordează fenomenul abandonului (documente strategice, de politici publice, poziții ale principalilor actori naționali, rapoarte, analize și articole de specialitate).

Deși sursele internaționale abordează într-o manieră neomogenă fenomenul de abandon iar sursele naționale nu sunt numeroase, acestea au contribuit la o setare a unui punct de plecare în propunerea unei definiții de calcul – un rezumat al acestora este inclus în capitolul 3.

Pentru a identifica procese administrative relevante în traseul unui student de la înmatriculare până la absolvire, raportul include, în capitolul 3, o analiză realizată comparând date extrase din regulamentele universităților. Regulamentul cel mai relevant pentru obiectivele analizei a fost considerat cel care reglementează activitatea profesională a studentului. Pentru prezenta analiză au fost luate în considerare regulamentele aplicabile în anul universitar 2020/2021 a 39 universități de stat care fac referire la ciclul de studii de licență. Mai mult de atât, au fost identificate și analizate și proceduri, strategii, regulamente care fac referire exclusiv la abordarea fenomenului de abandon universitar.

Plecând de la analizele mai sus menționate, autorii au propus o definiție a abandonului universitar. Aceasta a fost testată cu actori din sistemul de învățământ superior românesc prin: dezbateri publice organizate, o vizită de studiu și un focus grup cu reprezentanți ai studenților de la nivel local.

Pentru integrarea perspectivelor studențești asupra fenomenului de abandon universitar, a fost organizat un focus-grup la care au participat 26 de reprezentanți ai studenților din 13 universități de stat. Studenții au avut rol în structurile decizionale ale universităților din care provin deci, am plecat de la premisa că răspunsurile lor sunt relevante pentru a înțelege perspectiva studenților. Astfel, 5 dintre ei au fost în consiliile de administrație ale universităților

iar 16 au fost membri ai senatelor universitare și consiliilor facultăților. Rezultatele chestionarului aplicat în cadrul focus-grupului sunt integrate în prezentarea contextului abordării abandonului universitar din capitolul 3.

Capitolele 4,5 și 6 prezintă rezultatele aplicării definiției propuse în calcularea abandonului universitar la nivel de licență, masterat și doctorat. Prezentăm astfel, modelul de calcul care a stat la baza analizei noastre.

2.1 Modelul de calcul al abandonului universitar

Sursa datelor

Datele au fost extrase din Registrul național de înscriere a studenților (Registrul Matricol Unic al Universităților din România, RMUR). RMUR este o platformă digitală care asigură gestionarea integrată a datelor referitoare la studenții instituțiilor de învățământ superior, atât publice, cât și private, din România, pentru toți anii universitari și pentru toate ciclurile de studiu. Astfel, RMU cuprinde date despre toți studenții înmatriculați în universitățile din România, din anul universitar 2015/2016 până la finalul anului 2021/2022.

Datele extrase din RMU sunt anonimizate prin utilizarea variabilei studentid. Operațiunile realizate pentru definirea coortei și, ulterior, calcularea abandonului sunt realizate plecând de la variabila studentid.

Pentru că variabila studentid utilizată de autori permite analiza abandonului la nivelul unui program de studiu, a fost calculat și abandonul utilizând variabila persoanaid (identificatorul unic al unei persoane). Această variabilă oferă o perspectivă diferită a pierderilor de capital uman, prin eliminarea din categoria abandonului universitar, a persoanelor care au reluat un program de studiu (diferit de cel inițial). Cu alte cuvinte, utilizarea acestei variabile surprinde ponderea de tineri dintr-o generație care (nu) absolvă o facultate în România într-o anumită perioadă de timp (fără a lua în calcul câte facultăți au început, unde și sub ce formă). Autorii au calculat și prezentat, pentru fiecare nivel de ciclu, și această formulă a abandonului, ea fiind relevantă în special în zona politicilor naționale de stimulare a participării la învățământul superior.

Definiția utilizată

Pentru calcularea abandonului universitar, am utilizat definiția propusă în prezentul studiu, în urma analizelor de la nivel internațional și național: **”Ponderea studenților, din cadrul unei generații, care nu a reușit să absolve studiile în termen de doi ani de la finalizarea teoretică a programului de studiu”**. Ponderea se calculează din totalul studenților înmatriculați în respectivele programe de studiu.

Exemplu: pentru programele de studiu de licență cu durată de 3 ani și pentru cohorta de studenți care au fost înmatriculați în anul universitar 2015/2015, definiția de lucru ar fi:

” Ponderea absolvenților cu diplomă înmatriculați în anul universitar 2015/2016, din total studenți înmatriculați în 2015/2016, după 5 ani de la înmatriculare”.

Definiții secundare

Deoarece o serie de fenomene nu au putut fi surprinse prin definiția propusă, au fost utilizate definiții secundare pentru a surprinde, punctual, anumite fenomene.

Rata (intermediară) a abandonului a vizat ”Ponderea studenților, din cadrul unei generații, care nu a reușit să absolve studiile în perioada teoretică a programului de studiu”. Aceasta rată este relevantă în situația în care nu există suficiente date pentru a identifica persoanele care reușesc să finalizeze studiile în cei doi ani de după perioada teoretică a programului.

Rata de abandon consolidată a vizat „Ponderea studenților, din cadrul unei generații, care nu a reușit să absolve studiile până la un anumit moment al interogării situației școlare”.

Metoda utilizată în calcularea abandonului

Metoda utilizată pentru calcularea abandonului universitar este studiul de cohortă (rata de cohortă sau rata longitudinală) – urmărirea studenților de la înmatriculare până la absolvirea cu diplomă a studiilor.

Exemplu: pentru calcularea abandonului universitar pentru programele de studiu de 3 ani, a fost selectată cohorta studenților înmatriculați în anul I, în anul universitar 2015/2016.

Criterii de selecție a cohorței

Prima etapă în calcularea abandonului universitar este selectarea datelor relevante pentru analiza dorită. În funcție de disponibilitatea datelor, calculul total al abandonului pe diverse variabile poate diferi (populația de referință fiind mai mică). În aceste cazuri întâlnim 2 tipuri de situații: cazul în care o variabilă lipsește cu totul dintr-o subpopulație (ex: date referitoare la bac în cazul studenților străini sau datele referitoare la bac pentru studenții care au dat examenul de bacalaureat înainte de 2004) sau cazul în care anumite variabile nu sunt completate pentru toți studenții (ex: date referitoare la etnie).

În ceea ce privește variabilele utilizate, cohorta de studenți se poate selecta în funcție de următoarele criterii:

a) Selectarea universităților

În funcție de această selecție, abandonul poate fi calculat numai pentru universitățile publice, numai pentru universitățile private sau pentru ambele categorii.

Mențiune: în studiul de față, abandonul universitar a fost calculat atât pentru universitățile de stat (56 universități, inclusiv universitățile cu profil militar) cât și pentru universitățile private.

Variabila de legătură în RMU este forma_propr_univ, cu valorile: 0-Privata; 1-Publica. Selecția se face în funcție de cohorta propusă.

b) Selectarea ciclului de studiu

În funcție de această selecție, abandonul poate fi calculat pentru licență, pentru masterat sau pentru doctorat.

În aceste cazuri, definițiile abandonului universitar sunt următoarele:

- Pentru licență: Ponderea studenților, din cadrul unei generații, care nu a reușit să absolvească studiile cu diplomă, în termen de 5 ani de la înmatricularea în anul I (pentru programe de 3 ani).
- Pentru masterat: Ponderea studenților, din cadrul unei generații, care nu a reușit să absolve studiile cu diplomă, în termen de 4 ani de la înmatricularea în anul I (pentru masteratele de 2 ani).
- Pentru doctorat: Ponderea studenților, din cadrul unei generații, care nu a reușit să absolve studiile cu diplomă, în termen de 5 ani de la înmatricularea în anul I (pentru doctoratele de 3 ani).

Data fiind tipologia programelor de doctorat în România (cu structură flexibilă, durata medie de finalizare a studiilor care depășește durata standard a programului, cutuma de prelungire cu ușurință a studiilor), am integrat în prezentarea abandonului și calcularea ratei după o perioadă mai lungă de la înmatriculare: ”Ponderea studenților, din cadrul unei generații, care nu a reușit să absolve studiile până la un anumit moment al interogării situației școlare”.

c) Selectarea anului de înmatriculare și a duratei programelor de studiu

În acest caz, există o serie de limite generate de utilizarea datelor RMU. Primul an universitar de referință care poate fi luat în considerare pentru definirea cohortei este 2015/2016.

În prezentul studiu, abandonul este calculat pe următoarele generații, pentru următoarele cicluri de studii:

Tabelul - 1 Posibilități de calculare a abandonului universitar pe generații și cicluri de studiu

	2015/ 2016	2016/ 2017	2017/ 2018	2018/ 2019	2019/ 2020	2020/ 2021	2021/ 2022	2022/ 2023
Programe de licență de 3 ani, la 5 ani de la înmatricularea în 2015/2016								
Programe de licență de 3 ani, la 5 ani de la înmatricularea în 2016/2017								
Programe de licență de 4 ani, la 6 ani de la înmatricularea în 2015/2016								
Programe de licență de 5 ani, la 7 ani de la înmatricularea în 2015/2016								

Programe de licență de 6 ani, la 8 ani de la înmatricularea în 2015/2016								
Programe de masterat de 1 an, la 3 ani de la înmatricularea în 2015/2016								
Programe de masterat de 1 an, la 3 ani de la înmatricularea în 2016/2017								
Programe de masterat de 1 an, la 3 ani de la înmatricularea în 2017/2018								
Programe de masterat de 1 an, la 3 ani de la înmatricularea în 2018/2019								
Programe de masterat de 2 ani și 1 ani jumătate, la 4 ani de la înmatricularea în 2015/2016								
Programe de masterat de 2 ani și 1 ani jumătate, la 4 ani de la înmatricularea în 2016/2017								
Programe de masterat de 2 ani și 1 ani jumătate, la 4 ani de la înmatricularea în 2017/2018								
Programe de doctorat de 3 ani, la 5 ani de la înmatricularea în 2015/2016								
Programe de doctorat de 3 ani, la 5 ani de la înmatricularea în 2016/2017								
Programe de doctorat de 4 ani, la 6 ani de la înmatricularea în 2015/2016								

Pentru programele de licență de 5 și 6 ani, referindu-ne la generația de studenți înmatriculați în 2015/2016, datele au fost disponibile la finalizarea prezentului raport pentru aplicarea definiției propuse. Având în vedere acest aspect, Pentru generațiile de 5 și 6 ani, ratele sunt prezentate într-o manieră de rezumat. Cu un grad de eroare acceptat și prezentat vom prezenta rata de abandon la nivelul întregului sistem de învățământ superior.

Pentru extragerea datelor din RMU, se selectează anul universitar dorit din variabila anCalendaristicId (cu valoarea 9 pentru 2015/2016, 10 pentru 2016/2017, etc). Se extrag doar studenții înmatriculați în anul I, în anul universitar dorit prin utilizarea variabilei anStudiu_inceput_an (anul de studiu la începutul anului universitar, în anul calendaristic de referință). Sunt eliminate astfel, toți ceilalți studenți (pe baza IDurilor acestora) din ceilalți ani de studiu și ani universitari.

d) Alte caracteristici importante ale cohorței selectată

- Studenții străini

Studenții străini sunt luați în considerare când este calculat abandonul universitar.

- Caracteristici ale cohorței selectată în funcție de statusul educațional anterior al studentului

Au fost eliminate cazurile studenților reînmatriculați în anul I (acei studenți care repetă anul I). Totodată, au fost identificate cazuri în care, conform regulamentelor unor universități, studenții exmatriculați din anul I, participă din nou la admiterea în anul I și sunt înmatriculați cu un nou cod RMU (studentID). Aceste cazuri sunt păstrate în calcularea abandonului.

- Studenții transferați între universități

Deși, teoretic, transferurile universitare pot afecta abandonul programelor de studii spre care studenții se îndreaptă (în sens pozitiv) precum și pe cele de la care studenții se transferă (în sens negativ), au fost identificate un număr foarte mic de cazuri raportate la cohortele analizate. În contextul în care impactul ar fi foarte redus asupra abandonului însă efortul de a integra și această variabilă ar fi fost considerabil, autorii au decis nesocotirea transferurilor în calcularea abandonului.

- Studenți din alte programe acreditate provizoriu care obțin diploma în programele pentru care se calculează abandonul

Studenții din alte programe acreditate provizoriu care obțin diploma în programele pentru care se calculează abandonul ar putea, într-o manieră evidentă, să afecteze, într-un sens pozitiv abandonul. Acest aspect a fost luat în considerare de către autorii care au realizat o serie de analize pe datele existente. Am constatat că impactul introducerii unei astfel de variabile este mare în raport cu efectele asupra modificării ratelor de abandon. În acest context, autorii au decis nesocotirea studenților din alte programe acreditate provizoriu, în calcularea abandonului.

e) Selectarea absolvenților

”Ieșirile” din sistem, cu alte cuvinte, studenții considerați ca fiind absolvenți cu succes ai studiilor au fost considerați toți absolvenții **cu diplomă** în programele de studiu selectate pentru calcul. În RMU aceștia au următoarele statusuri: ”absolvenți proprii cu diplomă – cod 15” sau ”diplomă în completare – cod 75”.

În termeni foarte tehnici, abandonul ar putea fi definit ca ponderea studenților înmatriculați într-un an universitar, care, la finalul celui de-al cincilea an universitar de la înmatriculare, nu au sau nu au avut statutul de absolvent cu diplomă.

2.2 Aplicarea modelului statistic în RMU pentru ciclul licență, generația 2015/2016

Criteriile descrise anterior au fost aplicate secvențial pe datele extrase din RMU. Prezentăm mai jos un model utilizat pentru calcularea abandonului universitar la nivel național, pentru cohorta studenților înmatriculați în programe de licență de trei ani, în universități de stat, la începutul anului universitar 2015/2016 (fără eliminarea duplicatelor – studenții care studiază și la alte facultăți).

Pentru prelucrarea acestui model, se va considera ca unitate de referință studentul, prin identificatorul unic **studentID**, pentru fiecare dintre anii calendaristici care reprezintă perioada de referință (timeframe 2015/2016 – 2019/2020 pentru programele de licență).

Selectarea datelor pentru analizarea abandonului:

a) programe de licență (masterat/doctorat). Pentru licență, se selectează din variabila **cicluStudiu_n, valoarea 2**.

b) durata programelor de studiu (3,4,5,6). Pentru durată, se selectează din variabila **durataAni, valoare 3 pentru programe de 3 ani**.

d) cohorta de studiu. Pentru studenții înmatriculați în 2015/2016 (timeframe 2015/2016 – 2019/2020 pentru programele de licență), se selectează variabila **anCalendaristicId valoarea 9**.

e) selectarea anului de studiu 1 pentru cohorta 2015/2016 prin variabila **anstudiu_incaput_an cu valoare 1**.

La "intrare" se vor selecta acele studentID care se încadrează într-una dintre categoriile menționate în continuare. Cele 5 categorii de "intrări" pe care le-am luat în considerare din RMU sunt următoarele valori ale variabilei **sitScolaraId_inceput_an: 1 - admis prin concurs** (reprezintă studenții admiși la facultate prin concurs) **2 - admis ca olimpic** (reprezintă studenții admiși pe locurile speciale alocate olimpicilor), **23 - înscris în an de studii** (în această categorie, câteva universități înregistrează studenții admiși în anul I dar pe care nu se încadrează la categoria admis prin concurs) **4 - repartizat de minister** (în această categorie intră studenții repartizați de către Ministerul Educației, așa cum sunt etnicii români din afara țării) precum și **5- admis la studii paralele** (în această variabilă se regăsesc situațiile câtorva studenți înscriși la a doua facultate). Ansamblul acestor studentID (fie codul 1, 2, 23,4 sau 5 la sitScolaraId_inceput_an) constituie **populația de referință**.

La "ieșire" se vor selecta acele studentID care îndeplinesc condițiile: au ca status la variabila **sitScolaraId_final_an: fie absolvent propriu cu diplomă - cod 15 fie completare date diplomă - cod 75** ȘI la variabila **operatieId_final_an valoare 128 - absolvire, fie în anul '2017-**

2018' (anCalendaristicId valoarea 11), fie in anul '2018-2019' (anCalendaristicId valoarea 12), fie in anul '2019-2020'(anCalendaristicId valoarea 13)".

Vor fi considerați absolvenți acele studentID care îndeplinesc cumulativ condițiile de la punctele 2 și 3. **Vor fi considerați în situație de abandon acele studentID care îndeplinesc doar condițiile de la punctul 2 și NU îndeplinesc condițiile de la punctul 3.** Rata de abandon se va calcula prin raportarea studenților în situație de abandon la întreaga populație de referință (punctul 2).

2.3 Limite cu privire la modelul propus

Trebuie menționat faptul că, cel puțin pentru anul 2015, dar în mare parte și pentru 2016, Registrul Matricol Unic se afla încă într-o fază de pilotare. Mai mult decât atât, deși au fost făcute o serie de sesiuni de formare cu personalul responsabil de completarea datelor în RMU, cel puțin la nivelul anilor 2015 și 2016 încă se observă diferențe de abordare a universităților în privința codificării studenților înmatriculați pe diferite categorii. Abia în septembrie 2017 a fost elaborat un ghid mai amplu, *Instrucțiuni privind actualizarea situației școlare a studenților în sistemul Registrul Matricol Unic (RMU)*, ceea ce face ca înregistrările anterioare (din 2015, respectiv 2016 pentru Raportul de față) să cunoască unele probleme de înregistrare coerentă a datelor. Nu în ultimul rând, nu putem garanta acuratețea datelor, înregistrările din RMU fiind exclusiv responsabilitatea universităților. Există, prin urmare, premise pentru care înregistrările între universități, precum și între structuri diferite responsabile de introducerea datelor în cadrul aceleiași instituții, nu au același nivel de validitate în raport cu niște definiții comune ale respectivelor categorii. Există, de asemenea, nu doar variații de interpretare a modurilor de înregistrare, cât și variații în privința completitudinii datelor, o serie de variabile nefiind completate în mod sistematic de instituțiile de învățământ superior sau de diferite structuri ale acestora.

Totuși, dat fiind numărul mare de cazuri la nivelul întregii populații de studenți din cele două cohorte la nivel național, considerăm că datele lipsă sunt în cea mai mare parte distribuite aleator și nu afectează validitatea concluziilor la acest nivel, însă atenționăm asupra posibilității distorsiunii ale analizei la nivel instituțional, pentru aceste două cohorte. Cu siguranță validitatea și acuratețea înregistrărilor în sistemul informatic s-au îmbunătățit începând cu 2015 până în prezent, prin urmare analizele pe cohorte următoare ar putea releva o calitate superioară a datelor (atât din punctul de vedere al completitudinii, cât și al acurateții). Trebuie menționat că metodologia folosită în cadrul prezentului raport permite calculul abandonului universitar la multiple nivele de agregare (atât la nivel național, pe forme de proprietate, la nivel instituțional, pe domenii, programe de studii), însă acuratețea înregistrării și raportării datelor este, firește, o premisă a validității concluziilor la aceste nivele de analiză.

Putem astfel rezuma următoarele categorii de limite ale prezentului studiu:

Erori privind datele introduse în RMU

Datele din Registrul Matricol Unic sunt introduse de către angajați ai universităților. Astfel, există posibilitatea ca înregistrările să nu fie în toate cazurile bazate pe definiții comune ale respectivelor categorii, atât între universități, precum și între structuri diferite responsabile de

introducerea datelor în cadrul aceleiași instituții de învățământ superior. Trebuie totuși menționat faptul ca din 2016 Direcția de Învățământ Superior din cadrul UEFISCDI comunică universităților diferențele în completarea datelor comparativ cu sistemul statistic de raportare a datelor din învățământul superior (ANS) în vederea compatibilizării sistemelor. În acest sens UEFISCDI a oferit asistență universităților în vederea îmbunătățirii calității datelor raportate.

Erori privind gradul de completitudine a datelor introduse in RMU

Dat fiind modelul descentralizat de introducere a datelor in RMU, inclusiv la nivelul universităților, pot exista situații în care pentru anumite programe datele sa fie introduse pentru anul I însa nu și în anii universitari ulterioari. Aceasta posibilă eroare a fost luată în considerare în aplicarea modelului. În puținele cazuri în care această eroare a fost identificată, datele de intrare au fost eliminate pentru a nu influența negativ abandonul, eliminarea fiind evidențiată în cadrul analizei.

Grad scăzut de completitudine pentru anumite tipuri de date aferente studenților

Exista situații în care deși situația academică a studenților este introdusă în RMU, anumite variabile nu au fost introduse (ex: locul nasterii). Totodată, o serie de variabile nu au fost completate în mod sistematic de instituțiile de învățământ superior sau de diferite structuri ale acestora. Cu precădere, în cazul instituțiilor de învățământ superior particulare au existat mai puține stimulente pentru introducerea tuturor datelor în sistemul informatic. Totuși, deși se constată un număr mare de cazuri la nivelul întregii cohorte de studenți, datele lipsă sunt în cea mai mare parte distribuite aleator și nu afectează validitatea concluziilor la acest nivel, însă există posibilitatea existenței anumitor distorsiuni ale analizei la nivel instituțional.

Neintroducerea datelor cu privire la statutul de absolvent

Neintroducerea datelor cu privire la statutul de absolvent al unui student poate afecta major calcularea abandonului universitar. Prin intermediul vizitelor de studii, focus grupurilor, dezbaterilor a reieșit faptul că acest fenomen este limitat datorită obligației ca absolventul să fie înregistrat în RMU pentru a putea primi diplomă.

Neacoperirea întregii populații de studenți

Modelul propus se limitează la o cohortă de intrare nouă. În acest sens au fost folosite criterii de selecție a cohortei. Astfel, calcularea abandonului nu vizează și categoriile de studenți neluate în calcul in procesul de selecție a cohortei. Mai exact:

- Au fost eliminate cazurile studenților reînmatriculați în anul I (acei studenți care repetă anul I). Ei sunt luați in calcul, dacă sunt până la maxim a doua reînmatriculare, în analiza cohortei aferente primei înmatriculări.
- Transferurile nu au fost luate în considerare în calcularea abandonului. Acest lucru se datoreaza numărului foarte mic de astfel de cazuri.
- Studenții din alte programe acreditate provizoriu care obțin diploma în programele acreditate pentru care se calculează abandonul ar putea, într-o manieră evidentă, să afecteze, într-un sens pozitiv abandonul. Acest aspect a fost luat în considerare de către autorii care au realizat o serie de analize pe datele existente. S-a constatat faptul că impactul introducerii unei astfel de variabile este mare în raport cu efectele asupra

modificării ratelor de abandon. În acest context, autorii au decis nesocotirea studenților din alte programe acreditate provizoriu, în calcularea abandonului.

Lipsa datelor referitoare la parcursul educațional anterior al studenților

RMU înregistrează și date privind media la examenul de bacalaureat a studenților înmatriculați atât la ciclul de licență, cât și la master. Trebuie însă ținut cont că atât pentru cohorta 2015, cât și pentru cea de studenți înmatriculați în 2016, aproximativ un sfert din înregistrări nu conțin date despre unitatea școlară absolvită sau media la examenul de bacalaureat. Acest lucru poate fi datorat faptului că: baza de date cu mediile de la examenul de bacalaureat a fost dezvoltată începând cu anul 2004 deci toți studenții cu bac absolvit înainte de 2005 nu vor avea aceste date; sunt studenți străini sau studenți care au finalizat studii în afara țării. Aceasta face ca populația relevantă pentru tipul de analize care vizează parcursul anterior educațional, să fie mai mică atât în cazul ciclului de licență cât și în cazul masteratului.

Studentii înscriși la mai multe programe de studiu

Prin utilizarea variabilei studentID, studenții înscriși la mai multe programe de studiu au fost calculați ca studenți diferiți, abandonul fiind calculat per program de studiu.

Absolvirea studiilor fără diplomă (fără trecerea examenului de finalizare a ciclului)

Prin utilizarea variabilelor de ieșire, studenții care au absolvit studiile dar nu au participat sau promovat examenele de finalizare a ciclului (examenul de licență, disertație sau susținerea publică a lucrării de doctorat) nu au fost considerați absolvenți și au fost încadrați la abandon.

3. Contextul internațional și cel național al abandonului universitar

3.1. Contextul internațional

Unul dintre cele mai de anvergură procese politice globale care vizează direct învățământul superior este Procesul Bologna care a evidențiat importanța dimensiunii sociale încă de la primele comunicate ministeriale adoptate. Astfel, prin comunicatul de la Yerevan, delegațiile naționale ale statelor care și-au asumat apartenența la Spațiul European al Învățământului Superior (EHEA), s-au angajat să ”îmbunătățească dimensiunea socială a învățământului superior și echilibrul de gen, să extindă accesul, să îmbunătățească ratele de absolvire și să crească accesul studenților din medii defavorizate la mobilități internaționale” (EHEA, 2015). Prin comunicatul de la Paris, dimensiunea socială dobândește o importanță crescută, delegațiile statelor au subliniind fidelitatea față de acest deziderat: ”pentru a ne îndeplini angajamentul conform căruia studenții care intră și finalizează învățământul superior european trebuie să reflecte diversitatea populațiilor europene, vom îmbunătăți accesul și finalizarea studiilor de către membri grupurilor vulnerabile și subreprezentate” (EHEA, 2020). Drept anexă a comunicatului de la Paris, sunt adoptate ”Principii și linii directoare pentru întărirea dimensiunii sociale a învățământului superior în EHEA”. Acestea fac referire la măsuri concrete pentru state precum: asumarea unor ținte clare de largire a accesului la învățământ superior, a participării și a absolvirii, flexibilizarea studiilor, colectarea de date privind abandonul, îmbunătățirea serviciilor de consiliere pentru studenți și finanțare adecvată în sprijinul echității.

Ultimul raport publicat cu privire la evaluarea implementării angajamentelor în cadrul Procesului Bologna notează că un număr mic de state sunt cu adevărat preocupate de dimensiunea socială a învățământului superior iar dezideratul de a reflecta diversitatea populației în corpul studentesc este departe de a fi atins. Deși a crescut tipul și calitatea datelor colectate cu privire la caracteristicile studenților (inclusiv datorită Eurostudent), participarea grupurilor sub-reprezentate rămâne scăzută la nivel de EHEA (Audiovisual and Culture Executive Agency, 2020).

La începutul anului 2022, Comisia Europeană elaborează ”Comunicarea Comisiei Europene privind O strategie europeană pentru universități” (Comisia Europeană, 2022) care propune patru mari priorități pentru perioada 2022- 2024 printre care ”sprijinirea universităților- faruri ale modului de viață european”. Prioritatea include dezvoltarea unui cadru European pentru incluziune și recomandă universităților adoptarea de ținte de incluziune pentru grupurile subreprezentate.

Problematica abandonului face parte dintre preocupările internaționale care vizează dimensiunea socială a educației însă, la nivel național, se constată o serie de abordări diferite ale statelor, prin politici care duc la creșterea participării și a absolvirii învățământului superior. Între acestea se înscriu, de exemplu: studierea succesului, analiza fenomenului de abandon sau studierea retenției. Tocmai diversitatea abordărilor sau, lipsa unei terminologii unitare generează provocări în realizarea de analize comparative sau aprofundarea tematicii la nivel internațional.

În multe state europene, abandonul a fost studiat, ca temă de cercetare, încă din anii 80. În România lipsa abordării lui inclusiv în documentele de politici publice naționale, a dus și la inexistența unor termeni care să facă referire la acest fenomen. La nivel internațional, există o multitudine de termeni folosiți în acest sens, cum ar fi: „abandon”, „non-persistență”, „performanță academică / succes versus eșec academic”, „retragere”, „reținere versus uzură”, „dezangajare”, „dezertare” (Jones, 2008).

Având în vedere lipsa unei înțelegeri comune, atât la nivel internațional, cât și la nivel național, există un întreg repertoriu de abordări ale fenomenului abandonului universitar. Dintr-o perspectivă sociologică, începând cu munca remarcabilă a lui Tinto care în 1975 a propus printre primele modele de explicare, măsurare și predicție a abandonului universitar (Tinto, 1975) până în prezent, cercetătorii au abordat acest fenomen din mai multe unghiuri. O definiție complexă asupra succesului academic care pune cap la cap multiplele abordări este propusă de York: „realizarea academică, implicarea în activități cu scop educativ, satisfacția, achiziționarea cunoștințelor dorite, abilități și competențe, persistență, obținerea rezultatelor educaționale și post -prezentare colegială ” (York, Gibson III, & Rankin, 2015).

Tabelul - 2 Indicatori și definiții utilizate la nivel internațional pentru calcularea gradului de finalizare a programelor de studii de către studenți

Instituția/Organizația	Indicator	Definiție
OCDE	Rata de absolvire a studiilor terțiare	probabilitatea așteptată de a absolvi pentru prima dată învățământul terțiar înainte de pragul de vârstă (dacă se mențin modelele actuale). Pragul de vârstă se referă la limita superioară pentru absolvirea unei diplome terțiare (30 de ani este utilizată ca limită superioară pentru finalizarea ciclului de licență) (OECD, 2022)
Eurostat	Numărul de absolvenți	Indicator defalcat pe: sex, absolvent pentru prima dată, per ciclu, la 1000 de persoane, în anumite domenii de studiu, etc. (Eurostat)
Banca Mondială	Rata brută de absolvire a programelor de nivel ISCED 6 și 7 în învățământul terțiar	Numărul de absolvenți ai programelor de nivel ISCED 6 și 7 exprimat ca procent din populația în vârstă teoretică

		de absolvire a celui mai frecvent program de studiu. (WorldBank)
--	--	--

Dintr-o perspectivă de politică publică, date cu privire la participarea la învățământul superior sunt colectate periodic la nivel internațional de către OCDE prin ”rata de finalizare a studiilor” și prin indicatori structurali Eurodyce pentru monitorizarea sistemelor de învățământ, care sunt, de asemenea, legate de politicile de participare ale Comisiei Europene. Definiția indicatorului se concentrează pe procentul de studenți care finalizează programul de învățământ superior pe care l-au început.

Tabelul - 3 Rata de finalizare a studiilor pentru studenții care au intrat într-un program de licență și l-au finalizat, OECD

	Rata de finalizare a studiilor pentru studenții care au intrat într-un program de licență și l-au finalizat		
	Durata normală a programelor de studiu	la timp, în durata teoretică a programelor de studiu	în durata teoretică a programelor de studiu, plus trei ani
Australia	3-5	34	70
Austria	3	26	58
Flemish Comm. (Belgium)	3	33	67
French Comm. (Belgium)	3-4	27	54
Brazil	4-5	33	50
Canada	4	48	m
Chile	4-5	16	54
Estonia	3-4	34	59
Finland	4	43	73
France	3	41	67
Iceland	3-4	36	69
Ireland	3-6	63	81
Israel	3-4	60	83
Lithuania	3-4	61	65
Netherlands	3-4	28	70
New Zealand	3	35	77
Norway	3-4	44	72
Portugal	3	30	65
Slovenia	4	24	53
Sweden	3	42	56
Switzerland	3	39	81

United Kingdom	3-4	72	85
United States	4	38	69
Medie		39	67

După cercetarea abordărilor internaționale privind definirea fenomenului abandonului universitar, autorii au reținut două rapoarte internațională relevante pentru subiectul abordat: raportul NESET din 2013 și raportul CHEPS realizat în 2015 pentru Comisia Europeană. Ambele explorează diversitatea sistemelor naționale de colectare a datelor care vizează participarea la educație și mapează diferitele definiții date de diverse țări.

Raportul NESET arată cum țările folosesc, în mare parte, **rata de finalizare a studiilor** într-o mare măsură datorită angajamentului de a raporta date către OCDE (Quinn, 2013), indicator definit de OECD ca numărul de diplome acordate la 100 de studenți înscriși într-un anumit an. Tot raportul NESET notează că, deși aparent este utilizat același indicatori la nivelul statelor OECD, instituție care prezintă datele comparativ la nivel internațional, în fapt, există diferențe mari între metodologiile și calendarele naționale de colectare a datelor.

Cel mai mare studiu privind abandonul, participarea și finalizarea învățământului superior realizat la nivel european pentru Comisia Europeană a reușit să exploreze indicatorii utilizați în 36 de țări europene în acest domeniu și să noteze primii trei cei mai utilizați indicatori: **rata de finalizare a studiilor, rata de retenție și timpul până la absolvire** (CHEPS, 2015).

În timp ce indicatorul privind **rata de finalizare a studiilor** analizează proporția absolvenților dintr-o cohortă, **rata de retenție** reprezintă proporția unei cohorte de studenți înmatriculați în anul I care își continuă studiile. Acesta din urmă se măsoară pe semestru sau an de studiu și este văzut uneori ca fiind complementar ratei abandonului (CHEPS, 2015). **Timpul până la absolvire** reprezintă numărul mediu de ani de la înscrierea în anul I până la absolvirea cu succes a studiilor. Trebuie notat faptul că, toți cei trei indicatori prezintă o multitudine de variabile care pot fi luate în considerare la calcularea valorilor lor, făcând astfel comparabilitatea internațională inexactă.

Tabelul - 4 Practici în calcularea abandonului universitar conform Rapoartelor NESET - 2013 și CHEPS - 2015, rezumat al autorilor

Variabile		
Metodă utilizată	metoda cohorței adevărate	cross section
Nivel de granulație	o rata generală publicată pe nivel de studii	rate generale pe diverse variabile (instituție, program, durata program studiu, etc)

Utilizarea indicatorilor	numai pentru raportare internațională	utilizați și în politici naționale precum asigurarea calității și finanțarea
Caracteristici ale studenților	numai studenți din țară	și studenți străini
	numai studenți la prima facultate	toți studenții
	studenții care și-au întrerupt studiile nu sunt luați în considerare	întreruperile sunt neglijate
	numai studenții în forma la zi	toți studenții
Nivel de studiu	numai licența	licență și master
În funcție de numărul de ani de la înmatriculare	după durata normală a programului de studiu	dupa 1,2,3,4,5, etc ani de la finalizarea duratei normale a programului de studiu

3.2. Contextul național

Abandonul universitar nu a fost niciodată calculat în sistemul național de învățământ la nivelul unei generații de studenți. Ministerul Educației publică anual un raport privind starea învățământului superior care cuprinde și un indicator privind ”situația școlară a studenților din învățământul universitar de licență” referindu-și inclusiv la abandon. Calculat ca diferența procentuală dintre efectivele de la început și cele de la sfârșit de an universitar regăsite într-un an universitar, valorile indicatorului menționat oscilează între 8,5% (în anul universitar 2014/2015), 9,6% în anul universitar 2018/2019 și 8,5% în anul universitar 2019/2020 (Ministerul Educației).

Așa cum am arătat în capitolul anterior, în multe state europene rata de finalizare a studiilor reprezintă un indicator utilizat deseori în politicile de finanțare sau de asigurare a calității.

În România, pe lângă finanțarea de baza (acordată pe bază de formulă raportată la numărul de studenți), universitățile primesc și finanțare suplimentară acordată în baza unor indicatori de calitate. În anul 2017, în metodologia de distribuire a finanțării se regăsea, în lista indicatorilor propuși pentru pilotare, ”rata de absolvire a programelor de licență” iar în metodologia publicată în anul 2018, se propune calcularea acestui indicator ca: ”raportul dintre numărul total al studenților proprii, care au obținut diplomă de licență în ultimii 4 ani universitari finalizați și numărul total al studenților înmatriculați în anul I licență, în urmă cu anii duratei normale de studiu pentru programele din ciclul licență”. În anii 2019, 2020, respectiv 2021, propunerea de introducere a unui astfel de indicator lipsește (CNFIS).

Evaluarea finalizării cu succes a studiilor universitare lipsește și din procesul de evaluare externă a calității. Deși ”structura și prezentarea programelor de studiu” reprezintă un standard de calitate prezent în metodologia pentru asigurarea calității și acreditare, nu există niciun indicator care să facă referire la abandon, participare sau finalizarea studiilor (ARACIS, 2006).

Monitorizarea abandonului universitar, ca obiectiv de politică publică se regăsește puțin spre deloc și în documentele recente de politici publice. Pe de altă parte, regăsim o serie întreaga de propuneri de măsuri de creșterea a accesului la studii superioare și încurajare a participării.

Abandonul universitar reflectat în politicile proiectului ”România Educată”

Proiectul ”România Educată” reprezintă un document de politici publice lansat de Președinția României în iulie 2021 după mai mulți ani de consultări. Acesta prezintă o viziune asupra sistemului de educație la orizontul de timp 2030, o serie de obiective, măsuri și ținte de atins. Multe dintre țintele asumate în cadrul documentului fac referire la creșterea accesului la educației la toate nivelurile de la nivel ante-preșcolar la nivelul învățământului superior. Referitor la învățământul terțiar, pentru perioada 2025-2030 este asumată ținta de 40% tineri cu vârsta cuprinsă între 30 și 34 de ani care vor fi absolviți studiile superioare până la finalul perioadei dat fiind faptul că ”în 2020 se înregistrau 25,8% absolvenți de studii superioare (nivel ISCED 5- 8) din rândul tinerilor de 30-34 de ani, cu aproximativ 15 procente mai jos decât media europeană (41,3%)” (Administrația Prezidențială, 2021). Ținta este aliniată cu media asumată la nivel european al aceluiași indicator.

Viziunea promovată în proiectul ”România Educată” pleacă de la dezideratul pentru anul 2030 că ”până în 2030, învățământul terțiar românesc ar trebui să fie unul echitabil și de calitate pentru toți studenții, pe care îi susține să se dezvolte ca cetățeni activi, capabili să își valorifice la maximum potențialul personal”. În ceea ce privește măsurile promovate și încadrate la obiectivul care vizează creșterea accesului la învățământul terțiar acestea sunt:

- Intensificarea eforturilor de creștere a accesului la învățământ terțiar a grupurilor momentan subreprezentate (ex. persoane cu dizabilități, absolvenți de liceu din mediu rural, tineri de etnie romă etc.);
- Sprijinirea și consilierea elevilor la tranziția dintre învățământul liceal și cel terțiar;
- Dezvoltarea unui sector de învățământ superior de tip dual pentru nivelurile de calificare 6-8 (programe de licență, masterat și doctorat profesionale);
- Îmbunătățirea retenției școlare a celor admiși, până la atingerea țintei privind finalizarea studiilor de către minimum două treimi dintre cei înscriși în anul I;
- Creșterea finanțării acestui sector educațional, în corelare cu urmărirea unor indicatori de performanță asumați prin contractele instituționale și cu creșterea autonomiei universităților în gestiunea fondurilor proprii;
- Reglementarea recunoașterii învățării anterioare, acumulată în medii formale sau informale;

Alte obiective propuse de Administrația prezidențială și care vizează acest nivel de educație, fac referire la internaționalizarea universităților românești, îmbunătățirea managementului universitar, creșterea autonomiei universitare, studiile doctorale și etica și integritatea în domeniul învățământului superior.

Totodată, în afara măsurilor care se înscriu în capitolul referitor la învățământul superior, raportul ”România Educată” cuprinde domenii prioritare și care fac referire și la nivelul terțiar de exemplu, unul dintre domenii este ”educația incluzivă de calitate pentru toți” care cuprinde măsuri referitoare la creșterea accesului la învățământul superior și reducerea abandonului. Măsurile relevante pentru prezentul studiu sunt:

- Eliminarea taxelor informale și a oricăror alte bariere financiare de acces la educație;
- Accesibilizarea campusurilor universitare, pentru adaptarea lor la nevoile elevilor (inclusiv nevoi educaționale).
- Dezvoltarea și implementarea unui pachet unitar de programe naționale de sprijin socio-economic, care să asigure accesul și integrarea copiilor și a tinerilor proveniți din familii defavorizate în forme de învățământ la toate nivelurile (inclusiv universitar).
- Construcția de noi cămine și cantine universitare, pentru a oferi locuri de cazare și un program de masă caldă, la prețuri accesibile / în regim gratuit, pentru studenții proveniți din alte localități față de cea în care studiază.
- Asigurarea, de universitate, împreună cu autoritățile locale, a unui pachet de servicii de sprijin și resurse educaționale pentru creșterea retenției în sistemul educațional, al studenților cu risc crescut de abandon, în funcție de nevoile individuale și de misiunea instituției.
- Implementarea unui sistem de identificare timpurie a elevilor în situații de risc de abandon școlar și a școlilor defavorizate.
- Dezvoltarea de materiale educaționale (manuale, auxiliare, resurse pentru profesori și pentru elevi/studenți), care promovează incluziunea și diversitatea (inclusiv culturală), precum și kituri pedagogice privind incluziunea, nondiscriminarea și managementul diversității în clasă.
- Definirea unor standarde clare, minime, pentru ceea ce considerăm a fi o „universitate incluzivă bună” și recompensarea instituțiilor care îndeplinesc aceste standarde.

Politici de echitate abordate în PNRR

Componenta educațională a **Planului Național pentru Relansare și Reziliență** vizează implementarea programului ”România Educată” prin ”6 reforme și 18 investiții cu un buget total propus de 3,6 miliarde lei”. Deși focusul principal al PNRR este în zona învățământului obligatoriu, există o serie de puncte de investiții și în învățământul superior. Principala măsură vizată de PNRR este legată de construcția a 10 campusuri de învățământ profesional și tehnic în care se va consolida ruta duală de la învățământul preuniversitar la învățământul superior:

”Scheme de sprijin pentru dezvoltarea a 10 consorții regionale (clustere de învățământ dual) între unitățile administrativ teritoriale, unitățile de învățământ – licee și universități, camere de comerț și/sau agenți economici, alți parteneri relevanți, exclusiv prin crearea condițiilor optime de pregătire a elevilor, și pentru dezvoltarea și dotarea a 10 campusuri profesionale integrate, liceale și universitare (infrastructură socială care să deservească învățământul dual preuniversitar și universitar tehnologic).” (Planului Național pentru Relansare și Reziliență , 2021)

Această măsură este văzută ca având impact și asupra echității întrucât în acest tip de educație ajung mulți dintre cei aparținând grupurilor defavorizate.

În ceea ce privește investițiile în infrastructură, PNRR vizează construcția de noi cămine studențești: ”asigurarea rezilienței campusurilor universitare, conform standardelor de siguranță și calitate, pentru asigurarea dimensiunii sociale/incluzive a învățământului superior”. Se are în vedere investiții care să ducă la creșterea numărului de locuri în cămine și

cantine dedicate studenților proveniți din medii socio-economice defavorizate , cu dizabilități unele minorități etnice sau din familii monoparentale care vor avea prioritate la cazare. Această măsură, corespunzător implementate, va conduce inclusiv la reducerea abandonului universitar.

O altă măsură cu posibil impact asupra echității este digitalizarea universităților care implică inclusiv crearea unor cente de transformare digitală.

Abandonul universitar în Programul de Guvernare al României 2020-2024

La capitolul educației, Programul de Guvernare aferent perioadei 2020-2024, cuprinde referiri la problemele de echitate cu care se confruntă sistemul educațional, din nou, cu focus pe învățământul preuniversitar dar cu obiective importante și în zona învățământului superior. Ținta asumată la nivel internațional și neatinsă încă de România reprezintă și în acest caz un argument important pentru abordarea problematicii echității: ”ponderea tinerilor de 30-34 de ani cu o diplomă universitară este cea mai mică din UE. Practic, România pierde zeci de mii de copii și tineri „pe drum”, oferindu-le calificări insuficiente pentru o carieră de succes.” (Guvernul României, 2020) .

În ceea ce privește măsurile propuse, deși acestea nu fac referire în mod direct la reducerea abandonului universitar, ele se înscriu între măsuri pentru îmbunătățirea echității: ”eliminarea adaosului comercial la cantinele din interiorul universităților” – măsura care va reduce costurile de masă ale studenților, ”asigurarea sprijinului financiar pentru studenți prin stabilirea unui quantum minim pentru bursele studențești” și consolidarea studiilor terțiale non-universitare – pentru îmbunătățirea tranziției dinpre învățământul profesional și tehnic (Guvernul României, 2020).

3.3. Abordarea abandonului la nivelul universităților din România

În baza lipsei unei înțelegeri comune, atât la nivel internațional dar și la nivel național, a fenomenului de abandon, universitățile din România au abordat acest concept în mod diferit. Una dintre puținele definiții regăsite în regulamentele universităților explică: ”prin abandon școlar se înțelege absența completă a studentului de la activitățile didactice pe o durată de cel puțin două luni consecutive, fără a exista aprobarea decanatului facultății pentru aceasta” (Universitatea de Medicină, Farmacie, Științe și Tehnologie ”George Emil Palade” din Târgu Mure, 2022).

În contextul lipsei unei definiții, autorii au considerat că este relevantă percepția stakeholderilor din sistem cu privire la abordarea acestui fenomen. În acest sens, întrebați cum ar defini abandonul universitar, studenții reprezentanți consultați în focus grup, au avut perspective diferite. Aceste răspunsuri pot fi încadrate în 3 mari categorii, conform tabelului 1:

- Abandonul văzut ca o pierdere a statutului de student, independent de decizia studentului (de exemplu exmatricularea pe motive academice);
- Abandonul ca rezultat al unor factori (financiari, sociali, medicali, etc);

- Abandonul produs exclusiv pe baza deciziei studentului;

Tabelul - 5 Percepția studenților reprezentanți privind modul de definire a abandonului universitar

Pierderea calității de student, independent de decizia studentului	Părăsire condiționată/Cauze invocate de studenții reprezentanți	Bază exclusiv pe decizia studentului, fără a analiza/referire la motive
Pierderea calității de student/ masterand/ doctorand	Situație financiară precară/Imposibilitatea plătirii taxelor de școlarizare și a altor costuri	Întreruperea studiilor înaintea finalizării acestora
Studenți care se înscriu la un program de studii și nu obțin diploma la finalizare	Lipsa consilierii în carieră, lipsa informării corespunzătoare privind programul de studii urmat	Renunțarea la programul de studiu urmat, fără a urma un alt program
	Comunicarea deficitară între student și cadru didactic	Un fenomen prin care studentul renunță la universitate/facultate
	Lipsa de sprijin	Retragerea din învățământul superior
	Calitatea scăzută a învățământului superior	

Ce pare a fi interesant este că aceste abordări diferite ale abandonului oferite de studenți în cadrul focus grupului organizat par a se reflecta și în reglementările interne ale universităților (de exemplu, abandonul calculat exclusiv pe baza numărului de cereri de retragere de la studii deci, produs exclusiv pe baza deciziei studentului versus abandon calculat ca diferență între studenții înmatriculați în primul an de studii și absolvenți).

Pentru a evalua măsura în care universitățile de stat din România monitorizează fenomenul de abandon și studenții în risc de abandon, au fost identificate regulamente sau proceduri interne ale universităților care fac referire la acest proces. Menționăm că cercetarea a fost realizată numai din sursele electronice, publice, regăsite pe site-urile web ale universităților, fără a fi luate în considerare procedurile interne care nu sunt publice și care se regăsesc pe platformele interne ale universităților.

În ceea ce privește monitorizarea abandonului de către universitățile din România, au fost identificate următoarele situații:

- Existența unei proceduri clare care face referire la procese prin care studenții cu risc de abandon sunt identificați și/sau monitorizați. Aceste proceduri fie sunt realizate

exclusiv pentru monitorizare statistică fie ele reglementează și măsuri remediale sau mecanisme de prevenire.

- Aspectele legate de monitorizarea studenților cu risc de abandon sunt menționate în regulamentele generale privind activitatea profesională a studenților.
- Aspectele legate de monitorizarea abandonului sunt parte din atribuțiile unor structuri universitare (de cele mai multe ori ele sunt menționate printre atribuțiile Centrelor de Consiliere și Orientare în Carieră sau Comisiilor de Asigurare Interna a Calității) regăsindu-se în regulamentele de funcționare ale acestor structuri sau ca parte formală din atribuțiile angajaților acestora.
- Există multe cazuri de universități în care nu au fost identificate astfel de trimiteri la monitorizarea abandonului universitar.

Există și o serie de exemple de bune practici pe care le-am putut identifica:

- i. Adoptarea unei strategii pentru diminuarea riscului de abandon universitar (Exemplul Universității Babeș-Bolyai);
- ii. Proceduri privind prevenirea abandonului (Exemple: Universitatea din București, Universitatea "Aurel Vlaicu" din Arad);
- iii. Analize, articole și studii privind abandonul la nivel instituțional (Exemple: Universitatea de Vest, Universitatea Ovidius);
- iv. Proiecte finanțate în cadrul unor apeluri publice de finanțare (FDI sau fonduri europene) care au printre obiective reducerea abandonului (Exemplul Universității Politehnica din București);

Un alt exemplu de bună practică privind monitorizarea abandonului universitar, reprezintă procedura internă dezvoltată de către Universitatea Babeș-Bolyai. În acest caz, se generează o bază de date specială (denumită RAS_UBB) în care se preiau date din baza de date cu informații privind studenții, în patru momente din anul universitar. În această bază de date se calculează, pentru fiecare student, un punctaj în funcție de criteriile de risc definite de universitate. Dacă un student acumulează 40 de puncte, el intră într-o procedură de monitorizare iar dacă acumulează peste 60 de puncte, el este considerat student în risc de abandon și beneficiază de o serie de intervenții din partea universității. Toți studenții care sunt exmatriculați sau se retrag de la studii sunt exportați într-o nouă bază de date intitulată Abandon_școlar_UBB. Criteriile pentru care studenții primesc un punctaj spre în cadrul în categoria de risc sunt: etnia, starea civilă, starea socială, încadrarea într-un program de studiu care are un abandon de peste 30%, formă de învățământ, dacă beneficiază de burse sociale, dacă studiază la taxă, distanța între facultate și domiciliu, dacă are statutul de reînmatriculat, dacă a avut media la bac sub nota 7, dacă a fost transferat de la o altă universitate, se alină în prelungire de școlaritate, sau și-a întrerupt studiile și situația școlară (fiind indicatorul cu cel mai mare punctaj calculat în funcție de numărul de credite restante). Un alt aspect interesant este că valoarea acestor indicatori se actualizează anual, în funcție de analiza caracteristicilor mai sus menționate ale studenților care abandonează în anul universitar anterior (Universitatea Babeș-Bolyai, 2017).

În anul 2015, România a primit un împrumut în valoare de 200 milioane de euro de la Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BIRD) pentru a implementa, până în 2022, un proiect strategic, național, denumit "Romania Secondary Education Project" - ROSE.

Astfel, majoritatea universităților de stat din România au derulat activități care au vizat reducerea abandonului universitar, activități finanțate prin proiectul ROSE. Mai mult, în urma cercetării derulată de autori, s-a constatat că în majoritatea universităților, singurele activități/inițiative/reglementări cu trimitere la fenomenul abandonului, care au putut fi identificate din surse publice, online, au fost cele finanțate prin programul ROSE.

Acest proiect a avut două obiective majore: de a îmbunătăți tranziția de la învățământul preuniversitar la învățământul terțial și de a reduce abandonul universitar în rândul studenților de anul I. Astfel, componenta a II-a a proiectului a finanțat intervenții derulate în universități, intervenții care au vizat programe tip punte cu învățământul preuniversitar și activități pentru reducerea abandonului. Ținta asumată în cadrul proiectului a fost ca 85% dintre facultățile publice din România să fi beneficiat de intervenții finanțate prin ROSE, cu o sumă maximă alocată pentru acest obiectiv de aprox. 49 milioane de euro. Rezultatul așteptat al proiectului a fost de a crește rata de retenție a studenților de anul I de la o valoare de referință de 82,3% la ținta finală de 84,5%². Activitățile finanțate în cadrul universităților au vizat:

- ”Sprijin acordat studenților, sub-proiecte vizând dezvoltarea și aplicarea unor programe de îmbunătățire a performanțelor academice ale studenților, de tutoriat, consiliere profesională și orientare în carieră, servicii de îndrumare și sprijin, servicii de coaching, de dezvoltare a competențelor socio-emoționale, workshopuri în domenii specifice precum și campanii de conștientizare adresate studenților cu risc de abandon ridicat sau alte activități similare;
- Centre de învățare, dezvoltate în scopul îmbunătățirii mecanismelor academice și sociale de sprijin pentru studenții cu risc ridicat de abandon.” (Unitatea de Management al Proiectelor cu Finanțare Externă, Ministerul Educației)

3.4 Considerații generale privind traseul unui student de la admitere până la absolvire

Pentru a defini abandonul universitar, este necesară o analiză a traseului educațional al studentului de la admitere până la absolvirea cu diplomă a unui program de studiu. Analiza este utilă pentru a observa momentele în care un student părăsește traseul educațional, motivele/situațiile în care acesta părăsește traseul ”standard”, modul în care aceste situații sunt înregistrate în procedurile universității și, în special, în Registrul Matricol Unic, perioada și modalitățile în care studentul poate reveni (sau nu), într-un traseu educațional.

Traseul educațional/profesional/de învățare al unui student este definit în procedurile interne ale universităților ca fiind etapa între momentul în care un student se hotărăște să aplice în cadrul unui program de studiu și momentul absolvirii cu succes a programului respectiv: ”traseul profesional sau de învățare al studenților de la momentul alegerii domeniului de studii și/sau programului de studii din universitate și până la finalizarea acestuia în condiții optime. Alegerea domeniului de studii se realizează în etapa de școlarizare preuniversitară pentru studii de licență și, apoi, în timpul studiilor de licență pentru ciclul de studii de masterat, respectiv în

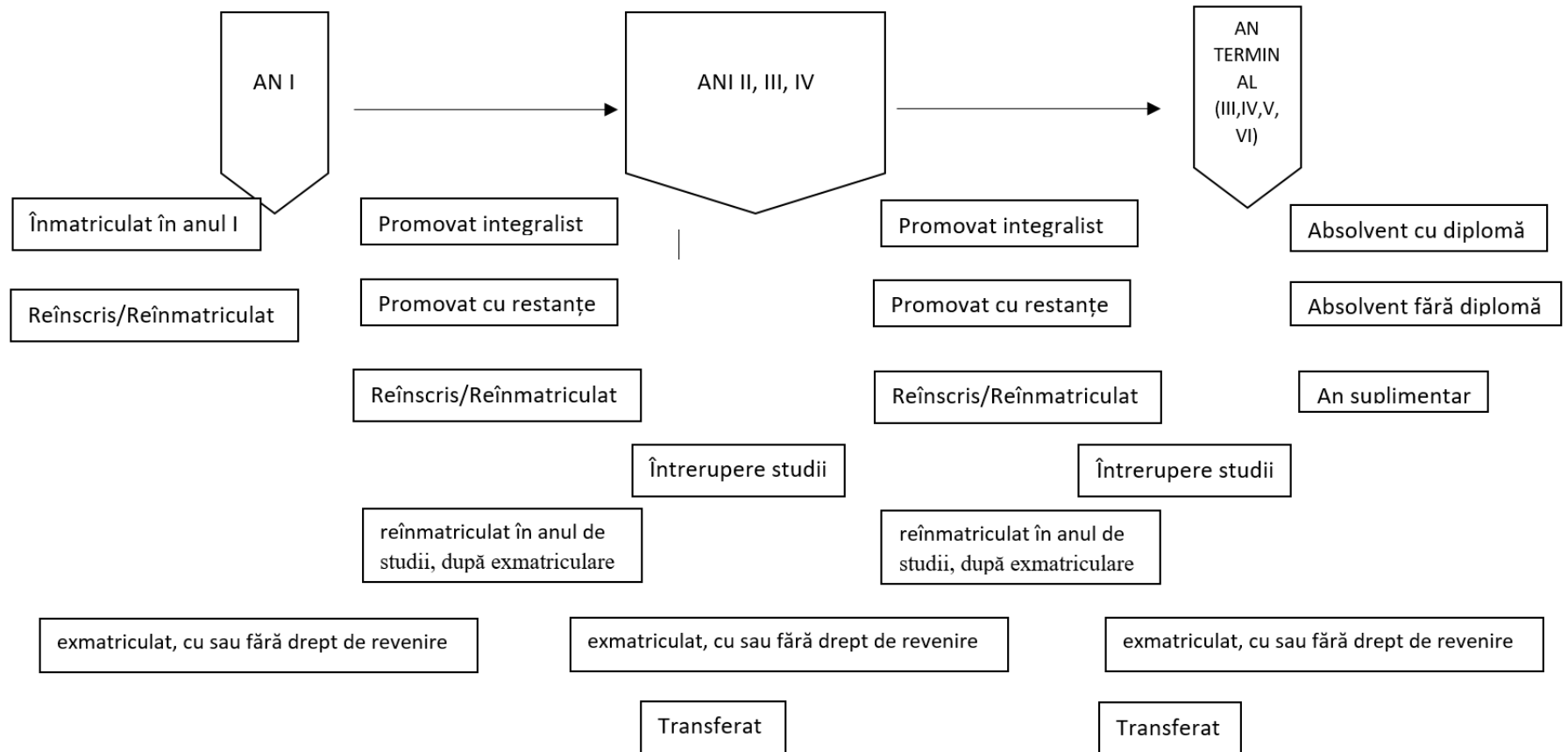
² Observăm că valorile de referință setate prin proiect diferă fundamental de calculele realizate de autori în prezentul raport

timpul programului de masterat pentru studiile doctorale. Finalizarea studiilor indiferent de ciclul acestora: licență, master, doctorat, se realizează din punct de vedere al școlarității prin promovarea tuturor examenelor, dar din punct de vedere al traseului academic al studenților, prin inserția pe piața muncii și/sau continuarea studiilor, precum și acceptarea noului statut Alunni și implicarea în activități legate de viața universității în această calitate.” (Universitatea din București, 2018). O definiție asemănătoare (sau identică) a fost întâlnită și în alte regulamente identificate.

La începutul anului universitar, un student poate avea următoarele calități:

1. Înmatriculat în anul I de studiu
2. Promovat integralist
3. Promovat cu restanțe din anii anteriori
4. Reînscris în anul de studiu
5. Reînmatriculat în anul de studii, după exmatriculare
6. În întrerupere de studii
7. Reluare de studii după întrerupere
8. Exmatriculat cu drept de revenire
9. Exmatriculat fără drept de revenire
10. Absolvent cu sau fără diplomă
11. În mobilitate temporală
12. Transferat
13. An suplimentar/prelungire de școlaritate
14. Alte situații.

Figura - 1 Statutul academic al studentului la începutul anului universitar / după încheierea anului universitar anterior

În continuare, vom aborda fiecare tip de statut, explicând procesele reglementate în majoritatea universităților analizate.

1. Proceduri pentru admitere și înmatricularea studenților

Modul în care se realizează admiterea în învățământul superior reprezintă un factor esențial pentru finalizarea cu succes a unui program de studiu. Un sistem de admitere este cu atât mai eficient cu cât reușește să îndrume studentul către programul de studiu adecvat așteptărilor și competențelor sale (Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture (European Commission), 2017). O concluzie relevantă parcurgând literatura de specialitate în domeniu, ar putea fi că nu atât modul în care se realizează admiterea are impact semnificativ asupra abandonului cât disponibilitatea informațiilor și consilierea și orientarea studenților prospectivi.

Din punct de vedere tehnic, admiterea se produce în universitățile din România și printr-o procedură de acordare a fiecărui student, la înmatriculare, un număr matricol unic, valabil pe toată perioada școlarizării și care corespunde înscrierii lui în Registrul Matricol Unic. Tocmai această procedură obligatorie a făcut posibil realizarea acestui raport.

O dată înmatriculată, studentul poate fi și exmatriculat iar, ulterior reînmatriculat. În ceea ce privește reînmatricularea studentului, există două practici întâlnite în universități:

- Universități care, la reînmatricularea studentului, îi păstrează același număr matricol;
- Universități care, la reînmatriculare, acordă studentului un nou număr matricol (diferit de cel pe care l-a avut).

În anumite cazuri, un nou număr matricol se acordă dacă studentul este exmatriculat fără drept de reînmatriculare însă mai participă încă o dată la admitere.

Astfel, o persoană, poate avea în RMU mai multe numere matricole! Acest aspect este important de luat în considerare la analiza datelor din RMU.

2. Promovarea anilor de studiu

Sistemul European de Credite Transferabile (ECTS) a fost introdus în România odată cu aderarea la Procesul Bologna pentru a facilita planificarea, dezvoltarea și evaluarea programelor de studiu cât și pentru a recunoaște rezultatele învățării și calificările obținute inclusiv în perioadele de mobilitate academică (Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture (European Commission), 2015). În baza acestui sistem, studentul poate acumula credite până la obținerea unei calificări care, conform legii, pentru programele de studiu de licență, echivalează cu un număr de 180 de credite (pentru programele de 3 ani), 240, 300 sau 360 de credite pentru programele de 4,5 sau 6 ani de studiu. Creditele de studiu sunt utilizate și pentru a seta limite de la care, un student poate trece în următorul an de studiu în cadrul unui program.

3. Studenții integraliști

În general, un student dobândește statutul de student integralist dacă la finalul unui an de studiu nu are nicio restanță și a acumulat toate creditele din planul de studiu aferent.

4. Trecerea în următorul an de studiu

Studentul trece în următorul an universitar după parcurgerea anului de studiu și acumularea unui număr predefinit de credite de studiu (ECTS). Cel mai des întâlnite practici în universități sunt următoarele:

- Existența unei limite minime obligatorii de credite de studiu acumulate în anul de studiu anterior (exemplu: minim 30 credite/ an);
- Existența unei limite minime obligatorii de credite de studiu de acumulat pentru fiecare dintre anii de studiu anteriori (exemplu: minim 35 credite pentru a trece în anul II, minim 95 de credite pentru a trece în anul III, minim 155 de credite pentru a trece în anul IV);
- Existența unei limite minime obligatorii de credite de studiu de acumulat pe fiecare semestru din anul de studiu anterior (exemplu: minim 50% din creditele aferente fiecarui semestru de studiu);
- Existența unei limite maxime de credite de studiu restante acumulate până atunci (ex: maxim 30 credite restante).

5. Opțiuni pentru recuperarea creditelor, sesiunile de restanțe

Studentul care reușește să acumuleze numărul de credite necesare trecerii în următorul an universitar însă nu a reușit să finalizeze cu succes examenele aferente tuturor materiilor, acumulează o serie de restanțe. Restanțele se datorează, în majoritatea cazurilor fie neprezentării studentului la examenul final de la nivelul disciplinei fie neîndeplinirii standardelor academice minime pentru finalizarea cursului (notă mică în examenul final, note mici la evaluările pe parcursul semestrului sau neîndeplinirea standardelor de acces la examenul final precum obținerea unui număr minim de prezențe fizice la cursuri și seminarii).

În ceea ce privește organizarea sesiunilor de restanțe, practicile universităților sunt foarte diverse. Dintre acestea, cel mai des întâlnite sunt următoarele:

- Organizarea unei sesiuni de restanțe în toamnă.
- Sesiuni de restante organizate după fiecare sesiune de examene (3 săptămâni).
- Sesiuni de restanțe după fiecare semestru, cu durate diverse;
- Sesiune de restanță numai în regim ”cu taxă”;
- Sesiune speciala pentru studentii din anii terminali;
- ”Sesiune deschisă”, la cererea anumitor categorii de studenți precum a celor veniți din mobilitati de studiu, cazuri medicale, sportivi, gravide, etc.

În ceea ce privește costurile acestei opțiuni de recuperare, și în acest caz există multiple modele:

- Studentul are dreptul la una/două prezentări gratuite (indiferent de tipul sesiunii la care participă);
- Studentul plătește de la prima restanță;

6. Exmatriculare vs repetenție

Procesul care are un impact deosebit în calculul abandonului universitar este cel referitor la studenții cu număr mare de restanțe.

Există două practici curente în ceea ce privește studenții care nu reușesc să acumuleze numărul de credite necesar trecerii în următorul an universitar:

- Sunt exmatriculați la finalul anului și reînmatriculați în același an de studiu la începutul următorului an universitar.
- Fără a întrerupe statutul de înmatriculat, studentul repetă anul universitar pe care nu a reușit să îl finalizeze (ultimul parcurs). Această opțiune, are denumiți diferite la nivelul universităților: repetarea anului, reînscierea în același an, etc.

În privința studenților care sunt reînmatriculați, în cele mai multe cazuri aceștia își păstrează numărul matricol sub care au fost înregistrați inițial însă există și cazuri în care, în situația de repetenție, studentului i se acordă un nou număr matricol. Același lucru se întâmplă și în cazul universităților în care, dacă studentul la finalul anului I nu reușește să acumuleze numărul minim de credite necesare pentru trecerea anului, el trebuie să participe încă o dată la admitere.

Există două abordări ale proceselor de exmatriculare și reînmatriculare a studenților din/în traseul lor educațional: exmatricularea văzută ca o sancțiune/pedeapsă pentru aspecte grave (comportamentale sau neîndeplinirea obligațiilor financiare), situații în care, uneori reînmatricularea nu mai este posibilă pe o perioadă dată de timp sau exmatricularea văzută ca o procedură formală, remedială pentru studenții care nu au reușit să atingă standardele academice minime impuse. De cele mai multe ori, într-o universitate se regăsesc ambele perspective între procedurile formale. Există universități în care studentul care nu și-a îndeplinit obligațiile academice repetă anul de studiu fără a fi "exmatriculat" formal iar exmatricularea este efectuată numai în cazuri foarte grave.

Matricea de mai jos, ilustrează cazurile cele mai des întâlnite în regulamentele universităților pentru care un student poate fi exmatriculat. Aceste situații sunt distribuite în patru categorii:

- **exmatricularea se produce la inițiativa studentului** (în multe cazuri numărul de cereri depuse de studenți pentru retragerea de la studii este singurul indicator considerat că reflectă abandonul universitar),
- **exmatricularea din motive academice** (în special pentru neîndeplinirea standardelor minime pentru trecerea în următorul an de studiu),
- **exmatricularea pentru neachitarea datoriilor financiare și neîndeplinirea obligațiilor birocratice,**
- **exmatricularea în cazul unor abateri disciplinare** precum și constatarea unor abateri de la normele de integritate și etică academică.

Tabelul - 6 Categoriile de situații de exmatriculare a studenților

La inițiativa studentului	Motive academice	Motive financiare și birocratice	Abateri disciplinare	Abateri de la normele de integritate
Retragerea de la studii	Nu cumulează numărul de credite necesare, într-un an de studiu/în primii doi ani de studiu	Neîndeplinirea obligațiilor financiare	Neîndeplinirea obligațiilor ca decurg din regulamente și Codul drepturilor	Tentativa de fraudă/ copiat/ plagiat
Exmatriculare la cererea studentului	Neîndeplinirea obligațiilor școlare	Nu a depus fișa de înscriere în următorul an/ Contractul Disciplinelor/actul adițional/ Nu au semnat contractul de studii	Încălcare normelor disciplinare/sanctiune disciplinara	Recidivarea în fraudă
	Nereluarea studiilor după expirarea perioadei de suspendare	Nu a depus actele de studiu solicitate	Comiterea unor infracțiuni în spațiile aparținând Universității	Încălcare normelor de etică
	După 4 recontractări la același curs	Nedepunerea cererii de repetare/ prelungire de studii, după caz, în situația studentului care are un număr insuficient de credite pentru a promova anul universitar în curs	Săvârșirea unor abateri grave de la normele de conviețuire socială în spațiile care aparțin	Falsul și uzul de fals în declarații sau documente, cu scopul de a obține drepturi sau beneficii care se atribuie persoanei pentru statutul de student
	După 2 ani de prelungire a studiilor		Distrușgerea deliberată a bunurilor aparținând universității	
	Studentul care nu a frecventat activitățile didactice ale unui semestru și nu a obținut în sesiune nici un punct de credit		Acte care sunt incompatibile cu calitatea de student	

7. Reînmatricularea studenților

În oglinda procesului de exmatriculare, reînmatricularea urmează aceeași filosofie: dacă studentul este exmatriculat din motive academice, există proceduri de reînmatriculare în următorul an universitar, în anul de studiu din care a fost exmatriculat. Dacă exmatricularea reprezintă o pedeapsă aplicată în urma constatării unei fraude sau a unor comportamente neadecvate, reînmatricularea se poate face (sau nu) cu anumite limite.

Astfel, au fost identificate următoarele categorii de limitări la reînmatricularea studenților:

- În anumite universități, studentul exmatriculat din anul I, trebuie să participe încă o dată la admitere (nu se mai reînmatriculează);
- Studentul exmatriculat pentru fraudă, nu se mai poate înscrie la universitatea respectivă;
- Studentul exmatriculat (în special pentru fraudă sau alte comportamente neadecvate) nu mai poate fi înmatriculat în universitatea respectivă pe o anumită perioadă de timp (exemple: pe o perioadă de 3 ani);
- Studentul exmatriculat, se poate reînmatricula doar într-o anumită perioadă decisă de universitate (în maxim 3 sau 5 ani);
- Numărul de reînmatriculări, este limitat în anumite cazuri (exemplu: de maxim 2 ori).

În ceea ce privește procesul de reînmatriculare, este important să notăm că impactul acestuia asupra înregistrării studenților în Registrul Matricul Unic poate fi ca:

- Toate reînmatriculările se realizează sub un nou număr matricol;
- Studentul reînmatriculat, prin decizia rectorului, primește același număr matricol, număr sub care a fost înmatriculat inițial;
- Dacă studentul e exmatriculat fără drept de reînmatriculare și participă din nou la admitere, acesta primește un număr matricol nou.

8. Mobilitatea definitivă

Conform reglementărilor în vigoare, studenții au dreptul de a se transfera de la un program de studiu la altul, în aceeași universitate sau într-o altă universitate din țară sau din afară. Cu toate că legea educației 1/2011 prevede faptul că subvențiile se păstrează în caz de transfer, există multiple cazuri în care, în regulamentele universităților analizate se menționează că studentul își pierde locul bugetat în caz de mobilitate definitivă.

Mobilitatea definitivă poate fi o soluție pentru studenții care, datorită lipsei consilierii de calitate din liceu, au luat o decizie greșită privind facultatea în care să își urmeze studiile. Cu toate acestea, sunt întâlnite o serie de restricții pe care studenții le au atunci când aleg să se transfere la universitatea reglementatoare:

- Restricții legate de domeniul de studiu inclusiv specializarea de la care dorește să se transfere;

- Restricții legate de universitatea de la care studentul dorește să se transfere (exemplu: numai din consorțiile din care universitatea face parte);
- Restricții legate de momentul transferului – numai după primul an de studiu și înainte de ultimul an de studiu. Există universități care accepta transferul și după primul semestru de studiu.

3.5 Concluzii relevate pentru propunerea unei definiții naționale a abandonului universitar

Una dintre concluziile principale este legată de faptul că o persoană, poate avea în RMU mai multe numere matricole. Acest aspect este important de luat în considerare la analiza datelor din RMU. Au fost notate următoarele situații:

- Toate reînmatriculările se realizează sub un nou număr matricol;
- Studentul reînmatriculat, prin decizia rectorului, primește același număr matricol, număr sub care a fost înmatriculat inițial;
- Dacă studentul e exmatriculat fără drept de reînmatriculare și participă din nou la admitere, acesta primește un număr matricol nou.

Alte concluzii relevante, sunt:

- Exmatricularea unui student implică într-o mică măsură ”dispariția” studentului din universitate. În majoritatea universităților, exmatricularea se produce și pe baza unor criterii academice, contexte în care studentul poate finaliza un an de studiu, în mai mulți ani universitari. Astfel, a calcula abandonul exclusiv pe baza diferenței dintre numărul de studenți înmatriculați la începutul anului universitar și numărul de studenți înmatriculați la începutul următorului an de studiu, poate prezenta o rată mare de eroare.
- În contextul în care oportunitatea mobilității definitive reprezintă un bun instrument de reducere a abandonului, în contextul prezentului studiu, ar fi relevant de calculat dimensiunea fenomenului de transfer definitiv între programele de studii din aceeași universitate dar și dintre universități diferite.
- Cu excepția procedurilor identificate la nivelul universității Babeș-Bolyai, nu există alte universități care să fi implementat un instrument clar, transparent, identificabil online, care să calculeze pe baza de date, abandonul universitar.
- Deși la nivel internațional au fost identificate o serie de analize care evaluează impactul diverselor tipuri de admitere asupra abandonului universitar, la nivel național acest aspect este rareori luat în considerare. În contextul multiplelor discuții legate de numărul și tipuri de filtre de acces la învățământul superior acest subiect este unul care merită să fie investigat separat;

Abandonul universitar la nivel de licență

3.4. Metodologie specifică – Programe de licență cu durata de 3 și 4 ani

Prezentul capitol pune în practică definiția mai sus asumată pentru măsura fenomenului abandonului universitar utilizând metoda analizei pe cohortă pentru ciclul universitar de licență.

”Ponderea studenților, din cadrul unei generații, care nu a reușit să absolute studiile în termen de doi ani de la finalizarea teoretică a programului de studiu”.

Datele au fost extrase din Registrul Matricol Unic, pentru cohortele de studenți înmatriculate în 2015, respectiv 2016 la programe de studii de licență, având durate de 3 și 4 ani, la toate formele de învățământ, atât în instituții de învățământ superior de stat, cât și în cele particulare.

Populația analizată în acest capitol este constituită din 120,309 studenți înscriși pentru prima dată în anul I la respectivul program de studii³ de licență, în anul 2015. De asemenea, pentru validare, am analizat și datele privind abandonul pentru cohorta de studenți înscriși în 2016 la programe de 3 ani.

Registrul Matricol Unic (RMU) consemnează mai multe categorii de înscriere la studii în anul I. Dintre acestea, au fost păstrate în analiză doar acelea care se referă la înscrierile de studenți pentru prima oară, excluzând revenirile din anii anteriori (în urma repetării studiilor, a întreruperii, reînmatriculării sau a mobilității). Astfel, în cazul variabilei *situatie_scolara_inceput_an* din RMU au fost păstrate categoriile ”admis prin concurs”, ”admis ca olimpic internațional”, ”admis la studii paralele”, ”repartizat de minister”, respectiv ”înscris în an de studii”, rezultând un număr de 120,309 studenți înscriși pentru prima oară în anul I la respectivele programe de studii de licență, în 2015 (reprezentând peste 99% din toată populația înscrisă la studii de licență anul I în 2015).

Conform definiției, abandonul universitar, pe un ciclu de studii, se definește ca procentul studenților înmatriculați pentru prima dată la un program de studii în anul n care nu finalizează studiile cu diplomă într-o perioadă de $n + t + 2$, unde t este durata teoretică a unui program de studii⁴. Din punct de vedere metodologic, au fost considerați în cohorta 2015 studenții înscriși prima dată în respectivele programe conform metodei de mai sus. Pentru acești studenți, a fost apoi urmărită variabila situația școlară la finalul anului (*sitscolaraid_final_an*) din RMU pentru următorii 5 ani, respectiv până în 2020 (pentru programele cu durata de 3 ani), și 6 ani, respectiv până în 2021 (pentru programele cu durata de 4 ani). Înregistrările ”absolvent propriu, cu diploma”, respectiv ”completare date diplomă” în oricare dintre acești ani, respectiv 2018, 2019 sau 2020 pentru programele de 3 ani și 2019, 2020, 2021 pentru cele de 4 ani, au desemnat statutul de *absolvent* pentru studenții înmatriculați pentru prima dată la acele programe de studii în 2015. Pentru restul studenților înmatriculați pentru prima dată la

³ Înscris pentru prima dată la respectivul program de studii exclude studenții care sunt înscriși la repetare de studii

⁴ 1 an, 1,5 ani sau 2 ani în cazul programelor de studii universitare de master

respectivul program de studii în 2015 a fost desemnat statutul *abandon*. Prin urmare, în cazul prezentului raport, conform definiției date, sunt considerați ca abandon și studenții care au finalizat un program de studii, dar nu au obținut diploma de finalizare a studiilor într-o perioadă de maximum doi ani după durata teoretică a programului de studiu.

Toate datele prezentate în acest raport sunt bazate pe înregistrările universităților în RMU. Prin urmare, nu putem garanta deplina acuratețe a datelor, înregistrările din RMU fiind exclusiv responsabilitatea universităților.

De exemplu, în cazul absolvenților programelor de 4 ani, la 6 ani de la înmatriculare (an absolvire 2021), au fost sesizate cazuri în care universitățile nu au raportat toți absolvenții în anul respectiv. Această problemă însă nu are un impact semnificativ asupra ratelor de abandon publicate (fiind vorba de max. 100-150 persoane al căror status la absolvire să nu fie actualizat).

Există, de asemenea, nu doar variații de interpretare a modurilor de înregistrare, cât și variații în privința completitudinii datelor, o serie de variabile nefiind completate în mod sistematic de instituțiile de învățământ superior sau de diferite structuri ale acestora. Cu precădere, în cazul instituțiilor de învățământ superior particulare au existat mai puține stimulente pentru introducerea tuturor datelor în sistemul informatic⁵.

Totuși, deși se constată un număr mare de cazuri la nivelul întregii cohorte de studenți, datele lipsă sunt în cea mai mare parte distribuite aleator și nu afectează validitatea concluziilor la acest nivel, însă există posibilitatea existenței anumitor distorsiuni ale analizei la nivel instituțional.

În cele ce urmează, din rațiuni de validare a datelor, vom face referire și la cohorta studenților înmatriculați în anul universitar 2016, la programe de 3 ani, prezentând abandonul total la nivel sistemic și pentru această cohortă. Datele prezintă stabilitate ceea ce demonstrează fidelitatea măsurării abandonului. În anii următori vom putea face analize longitudinale pe mai multe cohorte pentru a putea observa dinamica în timp a abandonului universitar.

⁵ De exemplu în legătură cu tipul de finanțare sau statutul social

3.5. Valoarea abandonului universitar la nivel național - licență

Analiza abandonului universitar la nivel sistemic este un indicator relevant pentru eficiența sistemului de învățământ superior din România.

La nivel național, abandonul general agregat⁶ al cohortei 2015, studenți înmatriculați la programe de studii de licență cu durată de 3 și respectiv 4 ani este în procent de 47.96.

Astfel, aproape jumătate dintre studenții înmatriculați la programe de licență în 2015 nu finalizaseră aceste studii cu diplomă în anul 2021, în timp ce puțin peste jumătate, respectiv 52% reușiseră să finalizeze studiile cu diplomă de licență.

Tabelul - 7 Abandonul universitar, generatia 2015, programe de 3 si 4 ani, ciclul licență

Număr studenți care abandonează	Rată abandon	Total studenți
57,705	47.96%	120,309

Abandonul după fiecare an de studiu

Numeroase studii arată că abandonul universitar are valorile cele mai mari în primul an de studii, motiv pentru care statele mai dezvoltate au testat și implementat o serie întregă de instrumente de politici publice care adresează exclusiv această problematică.

Dintre studenții care nu reușesc să finalizeze studiile de licență cu diplomă, respectiv 57,705 studenți, cei care abandonează după primul an (nu se mai regăsesc înscriși în anul 2 de studii) reprezintă aproximativ 44%. Acești 25,385 studenți reprezintă aproximativ 21% din numărul total de studenți ai cohortei. După cel de-al doilea an abandonează un număr de trei ori mai mic, respectiv 8,571 studenți (care nu se mai regăsesc în anul 3 de studii). Abandonul cumulat după primii doi ani este de aproape 28.22% din numărul total de studenți ai cohortei.

Raportat la 57,705 studenți care nu reușesc să finalizeze studiile cu diplomă de licență cei care abandonează după primii doi ani de studii reprezintă aproape 60%.

Tabelul - 8 Abandonul universitar după primii ani de studiu, generația 2015, programe de 3 și 4 ani, ciclul licență

	Abandon	Abandon cumulat	% din total abandon
Numărul de studenți care abandoneaza după primul an (studenti neinscrisi in anul II)	25,385	25,385	43.99
Numărul de studenți care abandoneaza dupa al doilea an (studenti neinscrisi in anul III)	8,571	33,956	14.85

⁶ Indiferent de forma de proprietate sau forma de învățământ.

Abandon după primii doi ani	33,956		58.84
Total studenți care abandonează	57,705	57,705	100

Durata programului de studiu

În ceea ce privește durata programelor de studii, se observă ușoare diferențe între programele de 3 ani, respectiv cele de 4 ani. Programele cu durată de 4 ani au rate ale abandonului cu un punct procentual mai scăzute față de programele cu durată de 3 ani.

Tabelul - 9 Abandonul universitar în funcție de durata programului de studiu, generația 2015, programe de 3 și 4 ani, ciclul licență

Durată program	Număr studenți care abandonează	Rată abandon (%)	Total studenți
3 ani	34,882	48.31%	72,207
4 ani	22,823	45.52%	48,102
Total	57,705	47.96%	120,309

Totuși, dacă selectăm doar învățământul de stat, rata de abandon în cazul programelor cu durată de 3 ani este egală cu rata de abandon aferentă programelor de 4 ani. Acest fenomen se explică prin incidența mai mare a învățământului superior privat în rândul programelor cu durată de 3 ani, ratele de abandon din învățământul superior privat fiind considerabil mai mari decât cele din învățământul superior de stat (a se vedea în subcapitolul următor).

Tabelul - 10 Abandonul universitar în funcție de durata programului de studiu, universități de stat, generația 2015, programe de 3 și 4 ani, ciclul licență

Durată program	Număr studenți care abandonează	Rată abandon (%)	Total studenți
3 ani	26,961	45.42	59,355
4 ani	19,571	45.52	42,993
Total	46,532	45.46	102,348

Durata de timp până la absolvire

Durata de timp necesară unui student să absolute studiile⁷ este un indicator relevant din categoria celor referitori la absolvirea studiilor, amplu analizat la nivel internațional și deloc calculat la nivel național.

În cazul României, dacă analizăm perioadele de timp de la înmatriculare până la absolvire, observăm că peste 96% dintre absolvenți, indiferent de durata programului (3 sau 4 ani), absolvă în durata teoretică a programului, în timp ce aproximativ 3% au nevoie de încă un an

⁷ În engleză: time to degree sau, mai puțin utilizat, graduation "on time"

și doar sub 1% absolvă după 2 ani de la finalizarea teoretică a programului de studii. Din întreaga cohortă a studenților înmatriculați la programe de 3 și 4 ani în 2015, respectiv 120,309 de studenți, **doar aproximativ 2,500 absolvă după durata teoretică a programului, ceea ce reprezintă aprox. 2%.**

Tabelul - 11 Durata de timp până la absolvire, programe de 3 și 4 ani, generația 2015, ciclul licență

Perioada de absolvire	Programe de 3 ani		Programe de 4 ani	
	Număr absolvenți	Proporție studenți (%)	Număr absolvenți	Proporție studenți (%)
În durata teoretică a programului de studii	35,896	96.17	24,287	96.08
După un an	1,177	3.15	883	3.49
După doi ani	252	0.68	109	0.43
Total	37,325	100.00	25,279	100.00

Cohorta 2016 înscrisă la programe de studii de 3 ani

Datele disponibile pentru cohorta 2016 – studenți înmatriculați în anul I, în anul universitar 2016/2017, doar programele de licență cu durata de 3 ani, ne arată că tendința ratei de abandon prezintă o ușoară creștere în anul următor- de aproape 2 puncte procentuale. Astfel, rata de abandon pentru programele de licență cu durată de 3 ani, cohorta de studenți înmatriculați pentru prima dată la respectivul program de studii în 2016 este de 50,19%, .

Tabelul - 12 Abandonul universitar, generația 2016, programe de 3 ani, ciclul licență

Număr studenți care abandonează	Rată abandon (%)	Total studenți
33,985	50.19	67,716

În sub-capitolele care urmează vom prezenta variații ale abandonului universitar în funcție de caracteristici ale instituțiilor, ale programelor de studiu și ale studenților. Pentru date care vizează intercalarea diferitelor variabile dintre cele trei categorii menționate, consultați Anexa 2⁸.

3.6. Caracteristici ale instituțiilor / programelor de studii

Analiza abandonului universitar la nivel sistemic relevă însă o importantă variație inter- și intra-instituțională, precum și o variație inter-individuală. Ne propunem în continuare să identificăm factorii care influențează variația abandonului universitar. O primă categorie de factori se referă la caracteristici ale instituțiilor, respectiv programelor de studii de licență la

⁸ Anexa 2 – Tabele de intercalare a tipurilor de variabile(caracteristici ale studenților și caracteristici ale programelor de studiu și caracteristici ale universităților, programe de licență de 3 și 4 ani, generația 2015

care sunt înmatriculați studenții.

Forma de finanțare a universității

În instituțiile de învățământ superior particulare se regăsesc aproximativ 15% dintre studenții înmatriculați în cohorta 2015. Totuși, absolvenții de învățământ superior particular reprezintă doar aproximativ 10.8% din totalul absolvenților acestei cohorte. Rata abandonului universitar în învățământul superior particular este de aproximativ 62% , comparativ cu aprox. 45% în învățământul superior de stat.

Tabelul - 13 Abandonul universitar, ciclul licență, generația 2015, programe de 3 și 4 ani, în funcție de forma de proprietate

	Număr studenți care abandonează	Rată abandon (%)	Total studenți
Privată	11,173	62.21	17,961
Publică	46,532	45.47	102,348
Total	57,705	47.96	120,309

Există, de asemenea, importante variații ale abandonului universitar în funcție de tipul sau mărimea instituției de învățământ superior, precum și de centrul universitar din care face parte instituția de învățământ superior.

Tipul universității (de stat)

Instituțiile cu profil militar, agronomic, medical sau cele de artă, arhitectură și sport au rate ale abandonului mai scăzute (doar 23% în cadrul instituțiilor cu profil militar și 38% la cele cu profil agronomic), în timp ce instituțiile cu profil tehnic, științe, socio-uman și economice sau cele comprehensive au rate ale abandonului de aproximativ – 46-47%. Este de menționat că această clasificare a tipurilor de universități este realizată de Consiliul Național pentru Finanțarea Învățământului Superior și se aplică doar instituțiilor de învățământ superior de stat.

Tabelul - 14 Abandonul universitar, ciclul licență, generația 2015, programe de 3 și 4 ani, în funcție de tipul instituției de învățământ superior (conform nomenclator CNFIS)

	Număr studenți care abandonează	Rată abandon (%)	Total studenți
Științe, Socio-Uman, Economic	18,087	47.61	37,990
Comprehensive	16,103	46.22	34,839
Tehnic	8,213	47.54	17,276
Medicină	870	32.50	2,677
Arhitectură, Artă, Sport	755	33.48	2,255

Agronomic, Veterinar	2,077	38.14	5,446
Militar	443	23.45	1,889
Total	46,548		102,372

Centrul universitar⁹

Studentii din instituțiile de învățământ superior din București au o rată a abandonului de 48%, un procent similar cu media națională. Timișoara și Cluj au rate de absolvire superioare mediei naționale, 53.86% respectiv 53.63%, în timp ce instituțiile din Iași au medie a ratelor de absolvire de 47.6%, semnificativ sub media națională. Media celorlalte orașe este similară mediei naționale. Totuși, în privința centrului universitar București, este de remarcat că media ratei de absolvire crește semnificativ la aproape 60% dacă luăm în considerare doar învățământul superior de stat. Peste două treimi dintre studenții din învățământul superior particular (13,000 din aproximativ 18,000, reprezentând 72%), învățământ cu rate de absolvire semnificativ mai mici decât cele din învățământul superior de stat, studiază în București.

Tabelul - 15 Abandonul universitar, ciclul licență, generația 2015, programe de 3 și 4 ani, în funcție de centrul universitar

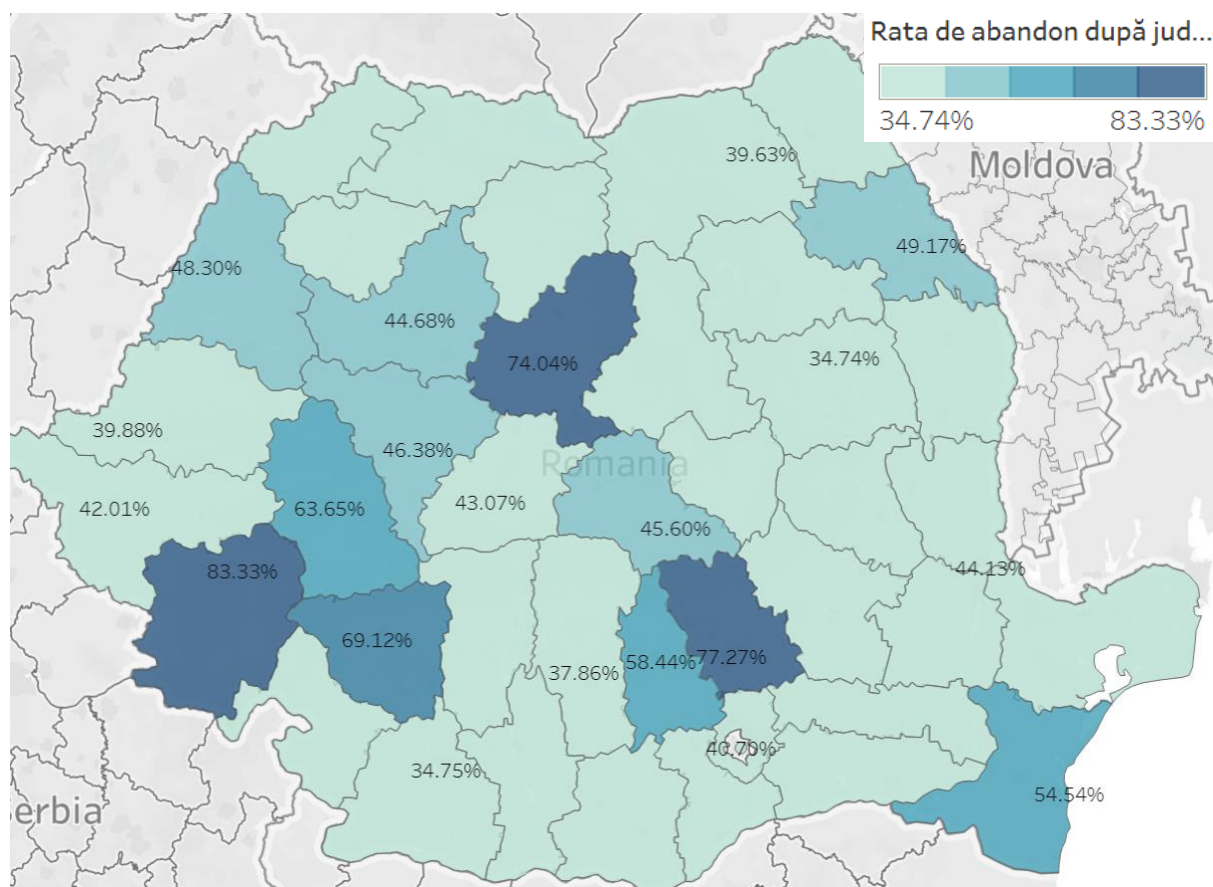
Centrul universitar	Rată abandon (%)
București	47.99
Cluj	46.37
Iași	52.41
Timișoara	46.14
Alte orașe	47.79
Total	47.97

Harta abandonului universitar pe județe

Pe harta de mai jos sunt vizualizate ratele de abandon în funcție de județul universității. Se poate observa că cele mai mari rate ale abandonului universitar sunt în județele Caraș-Severin (83.33%), Mureș (74.04%) și Prahova (77.27%) în timp ce ratele cele mai scăzute sunt în Bacău (34.74%) și Dolj (34.75%).

⁹ Au fost considerate distinct centre universitare acele orașe în care sunt înmatriculați cel puțin 5% dintre studenții cohortei 2015

Figura - 2 Harta abandonului universitar, ciclul licență, după județul universității, generația 2015, programe de 3 și 4 ani

Dimensiunea universității

În funcție de dimensiunea universității (doar universități de stat), conform nomenclatorului CNFIS, studenții înmatriculați în universități de mici dimensiuni au rate de abandon mai mari, 50.83% comparativ cu studenții din instituții de învățământ superior medii ale căror rate de abandon sunt de 43.36%, în timp ce în instituțiile de învățământ superior de mari dimensiuni, ratele de abandon sunt de 47.4%.

Tabelul - 16 Abandonul universitar, ciclul licență, generația 2015, programe de 3 și 4 ani, în funcție de dimensiunea instituției de învățământ superior de stat

	Număr studenți care abandonează	Rată abandon (%)	Total studenți
Mică	10,616	50.83	20,884
Medie	18,209	43.36	41,993
Mare	20,541	47.41	43,329
Total	49,366	46.48	106,206

Forma de învățământ

O altă categorie importantă de variabile se referă la caracteristicile programelor de studii la care

sunt înmatriculați studenții. Astfel, studenții din programele de studii cu forma de învățământ cu frecvență, învățământ de stat, au ratele cele mai scăzute de abandon, 43.5%, în timp ce studenții la învățământ fără frecvență sau învățământ la distanță au rate de abandon de 61.4%, respectiv 65.77%. Acest lucru poate fi surprinzător având în vedere că formele de învățământ alternative celei față în față ar fi mai flexibile oferind studenților mai multe oportunități de a concilia studiile cu viața profesională. Totuși, așa cum vom vedea în capitolele următoare, media la bacalaureat este un predictor puternic al ratelor de absolvire, aceasta fiind la rândul său asociată cu forma de învățământ la care sunt înmatriculați studenții. Prin urmare, nu doar forma de învățământ a programului de studii determină diferențele de rate de absolvire/abandon, ci și caracteristici individuale ale studenților înmatriculați la programe de studii în această formă de învățământ. Controlând totuși pentru acestea din urmă, se mențin diferențe semnificative între formele de învățământ ale programelor de studii.

Pe de altă parte, în învățământul particular, ratele de abandon la forma de învățământ față în față sunt, de asemenea relativ mai scăzute, însă sunt comparabile cu cele la învățământ la distanță. Învățământul la distanță are rate mai mici de abandon în învățământul particular față de învățământul de stat.

Tabelul - 17 Abandonul universitar, ciclul licență, generația 2015, programe de 3 și 4 ani, în funcție de forma de învățământ a instituției de învățământ superior și forma de proprietate

Forma de învățământ	învățământ de stat			învățământ particular		
	Număr studenți care abandonează	Rată abandon (%)	Total studenți	Număr studenți care abandonează	Rată abandon (%)	Total studenți
IF	40,346	43.49	92,766	8,747	60.52	14,452
IFR	1,632	61.40	2,658	1,599	72.29	2,212
ID	4,570	65.77	6,948	834	63.76	1,308
Total	46,548	45.47	102,372	11,180	62.21	17,972

Tabelul - 18 Abandonul universitar, ciclul licență, generația 2015, în funcție de forma de învățământ a instituției de învățământ superior și durata programelor de studii

Durata programului	3 ani			4 ani		
	Număr studenți care abandonează	Rată abandon (%)	Total studenți	Număr studenți care abandonează	Rată abandon (%)	Total studenți
IF	29,236	45.86	63,754	19,838	45.67	43,433
IFR	1,578	65.97	2,392	1,650	66.67	2,475
ID	4,068	67.12	6,061	1,335	60.85	2,194
Total	34,882	48.31	72,207	22,823	47.45	48,102

În ceea ce privește ratele de abandon pe forma de învățământ, diferențiat pe programele de 3 și 4 ani, se pot observa rate similare pentru învățământul cu frecvență și cel cu frecvență redusă între programele de 3 și 4 ani, în timp ce rata de abandon la învățământ la distanță este mai mică la programele de 4 ani față de cele de 3 ani. Totuși, proporția de studenți la învățământ la distanță în programele de 4 ani este foarte redusă, 4.5% comparativ cu 8.4% la programele de 3 ani.

Tabelul - 19 Abandonul universitar, ciclul licență, generația 2016, programe de 3 ani, în funcție de forma de învățământ a instituției de învățământ superior

Form de învățământ	Număr studenți care abandonează	Rată abandon (%)	Total studenți
IF	28,216	47.71	59,136
IFR	1,633	76.24	2,142
ID	4,136	64.24	6,438
Total	33,985	50.19	67,716

Datele sunt comparabile și pentru cohorta de studenți înscriși la programe de licență de 3 ani în anul 2016. Astfel, abandonul pentru programele de 3 ani, învățământ cu frecvență, este de 47.7% pentru cohorta 2016, comparativ cu aproape 46% pentru cohorta 2015.

Domeniul fundamental în care se încadrează programul de studii

O variabilă importantă căreia îi sunt asociate rate diferite de absolvire/abandon o reprezintă domeniul fundamental în care se încadrează programul de studii. Ratele cele mai scăzute de abandon se înregistrează în științele biologice și biomedicale, respectiv sub 25%¹⁰. În sport și educație fizică ratele de abandon sunt, de asemenea, semnificativ mai mici decât media națională, respectiv 40.36%. În științele sociale, ratele de abandon sunt similar mediei naționale, în timp ce în inginerie, matematică și științe ale naturii, științe umaniste sau arte sunt ușor mai ridicate decât media națională.

Tabelul - 20 Abandonul universitar, universități de stat, ciclul licență, generația 2015, programe de 3 și 4 ani, în funcție de domeniul fundamental

Domeniul fundamental	Număr studenți care abandonează	Rată abandon (%)	Total studenți
Științe sociale	18,464	45.84	40,276
Științe inginerești	16,336	46.89	34,838
Științe umaniste și arte	5,561	46.84	11,872
Matematică și științe ale naturii	3,929	46.95	8,369
Sport și educație fizică	1,335	40.36	3,308
Științe biologice și biomedicale	923	24.89	3,709

¹⁰ Doar unul din 4 studenți înmatriculați la științe biologice și biomedicale abandonează studiile fără să fi obținut diploma de licență. Trebuie menționat că sunt relativ puțini studenți în această categorie înmatriculați în programe cu durată de 3 sau 4 ani. Datele de care dispunem ne arată însă că această tendință se menține și în cazul programelor de 5 ani.

Total	46,548	45.47	102,372
--------------	--------	-------	---------

Este interesant cum variază aceste rate pe domenii în funcție de centrele universitare. Interacțiunea dintre domeniile fundamentale și centrele universitare este un predictor semnificativ al ratei de absolvire. Astfel, în cazul științelor sociale, centrul universitar București se remarcă printr-un nivel mult mai redus al abandonului universitar, aproximativ 33% față de aproximativ 46% media națională pe acest domeniu. Centrele universitare din Timișoara și Iași au rate de absolvire semnificativ mai mari față de media națională din domeniul științe inginerești. De asemenea, Cluj și Iași au rate de absolvire mai mari decât media națională în domeniul matematică și științe ale naturii.

Tabelul - 21 Abandonul universitar (%), universități de stat, ciclul licență, generația 2015, programe de 3 și 4 ani, în funcție de domeniul fundamental și centrul universitar¹¹

	București	Cluj	Iași	Timișoara	Alte orașe	Total
Științe inginerești	47.6	44.8	42.6	39.9	50.1	46.9
Matematică și științe ale naturii	52.5	40.3	44.8	54	47.2	46.9
Științe biologice și biomedicale	25.7	19.8	36.5	17.3	24.1	24.9
Științe sociale	33.4	50.8	68.5	52.9	45.9	45.8
Științe umaniste și arte	46.8	44.9	49	43.9	47.9	46.8
Sport și educație fizică	41.7	41.3	31.1	53.6	39.1	40.3

Tabelul - 22 Abandonul universitar, universități de stat, ciclul licență, generația 2015, programe de 3 și 4 ani - cele mai ridicate și, respectiv, cele mai scăzute rate de abandon în funcție de domeniul de licență

	Rată abandon (%)
Inginerie civilă	62.44
Inginerie mecanică	61.76
Relații internaționale și studii europene	59.23
Științe politice	58.24
Istorie	55.59
Psihologie	55.21
Management	54.50
Ingineria instalațiilor	54.17
Inginerie industrială	53.61
Inginerie marină și navigație	53.06
...	...

¹¹ Au fost considerate distinct centre universitare acele orașe în care sunt înmatriculați cel puțin 5% dintre studenții cohorții 2015

Științe inginerești aplicate	36.75
Calculatoare și tehnologia informației	36.34
Ingineria produselor alimentare	36.28
Ingineria sistemelor	35.12
Economie	32.55
Arte vizuale	30.42
Kinetoterapie	27.50
Sănătate (Medicină - Reglementată general)	19.03
Sănătate (Medicină - Reglementată sectorial)	17.08
Științe militare, informații și ordine publică	4.31

Pentru a surprinde diversitatea în interiorul domeniilor fundamentale, este util să vedem cum variază ratele abandonului pe domeniile de licență (analiza se referă doar la universități de stat). În tabelele de mai sus au fost avute în vedere doar acele domenii de licență care înmatriculează cel puțin 0.5% dintre studenții cohorții 2015 la nivel național (aprox. 5000 de studenți)¹². În prima parte a tabelului se regăsesc primele zece domenii de licență care au cele mai ridicate rate de abandon la nivel național, în timp ce în a doua parte sunt prezentate primele zece domenii care au cea mai mică rată de abandon, respectiv cea mai ridicată rată de absolvire (pentru datele cu privire la toate domeniile de licență, vezi **Anexa 1**).

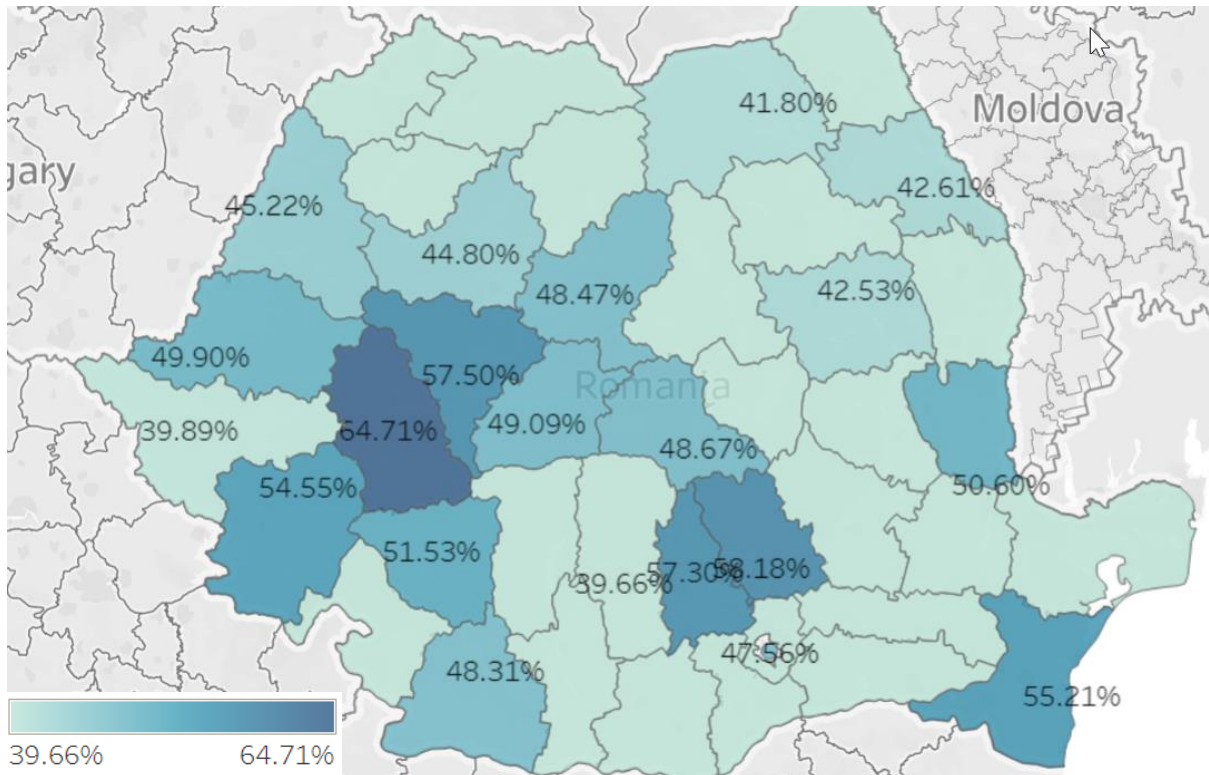
Hărți ale abandonului universitar pe județe și domenii fundamentale

Am considerat relevantă evidențierea pe hartă a distribuției abandonului universitar în funcție de domeniul fundamental.

În ceea ce privește ratele de abandon în domeniul ingineriei, un aspect interesant este că în județele în care sunt localizate marile universități de politehnică (București, Timișoara, Iași sau Cluj) ratele sunt destul de apropiate, cea mai scăzută fiind la Timișoara – 39.89%. În schimb, în centrele universitare mici, cu universități comprehensive care au facultăți tehnice, ratele sunt mai mari: Hunedoara cu 64.71%, Prahova cu 58.18% sau Dâmbovița cu 57.30%.

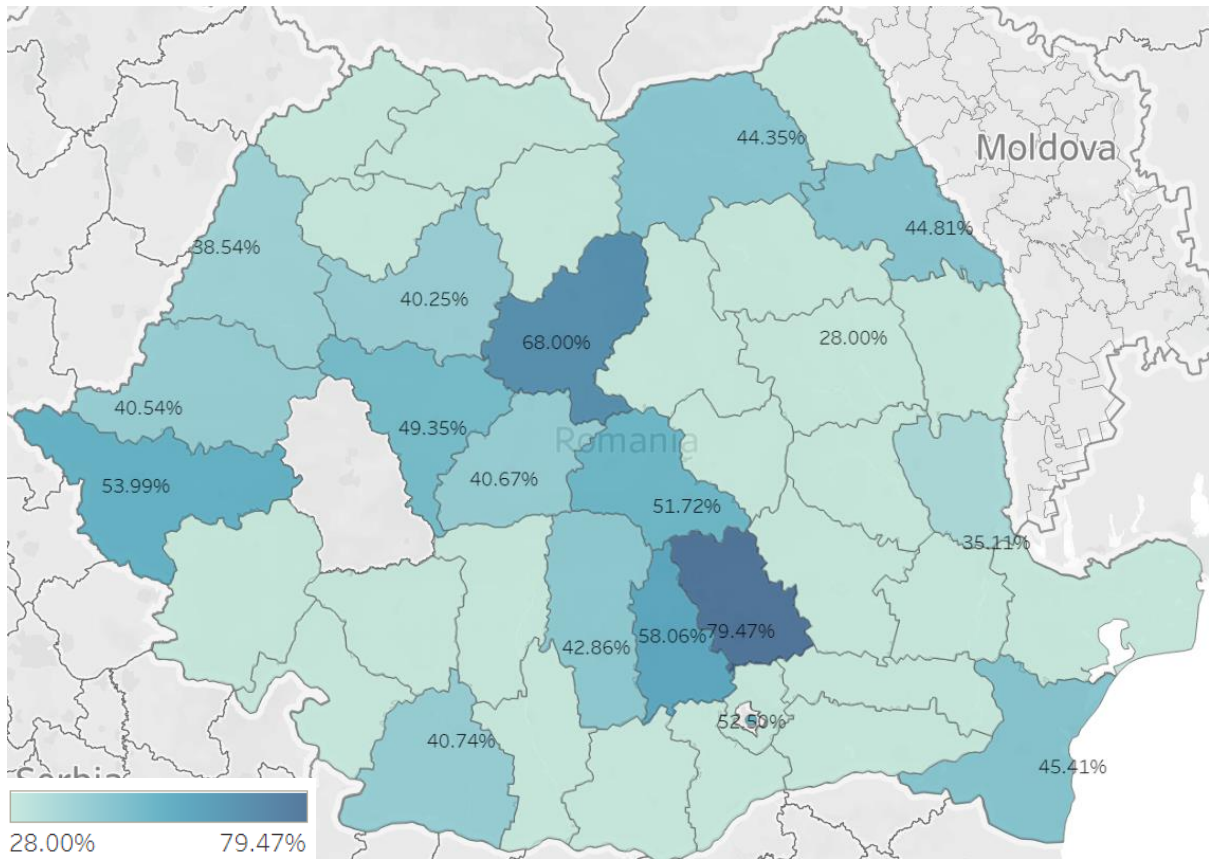
¹² Ierarhia integrală pentru domeniile care îndeplinesc acest criteriu este prezentată în anexe.

Figura - 3 Harta abandonului universitar pentru domeniul fundamental inginerie, generația 2015, programe de 3 și 4 ani, după județul universității

În ceea ce privește domeniul fundamental matematică și științe, județele cu cea mai mare rată a abandonului sunt Prahova cu 79.47% și Mureș cu 68%.

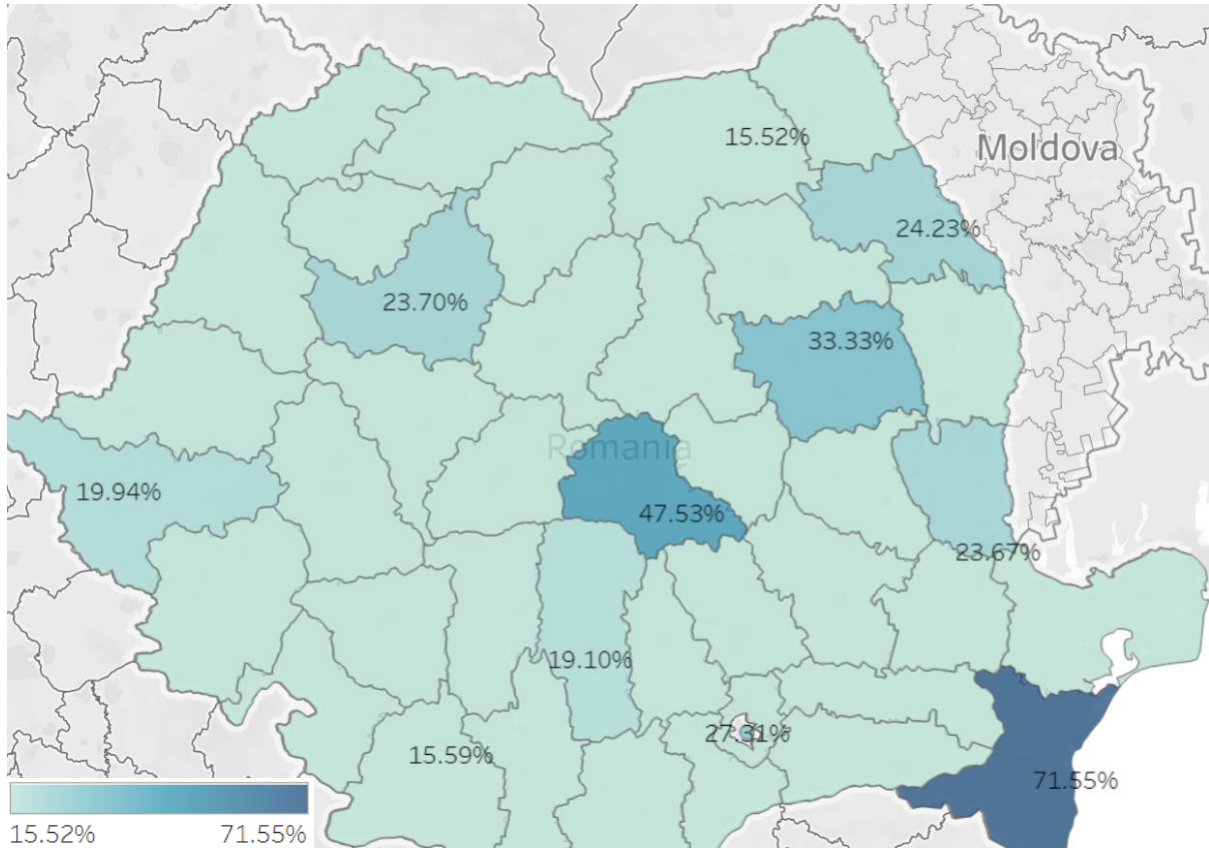
Figura - 4 Harta abandonului universitar pentru domeniul fundamental matematică și științe, generația 2015, programe de 3 și 4 ani, după județul universității

În domeniul științelor biologice și biomedicale, o primă observație ar fi că acesta se regăsește în mai puține județe și cuprinde, în special, universitățile și facultățile de medicină. Ca și în cazul ingineriei, ratele cele mai crescute de abandon se regăsesc în universitățile comprehensive care au și facultăți de medicină: Constanța cu 71.55%, Brașov cu 47.53% și Bacău cu 33.33%.

Dintre centrele universitare cu un număr mare de studenți în domeniu, Timișoara are cea mai scăzută rată a abandonului: 19.94%.

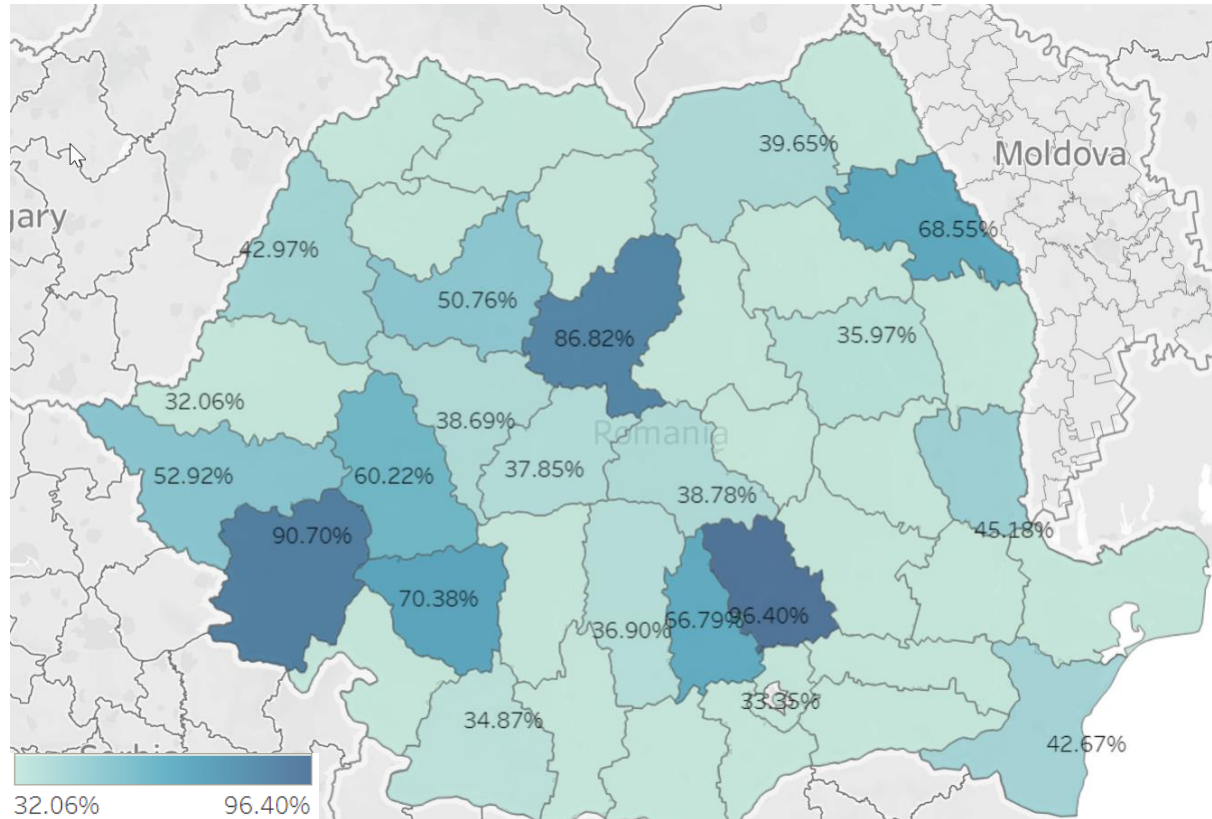
Figura - 5 Harta abandonului universitar pentru domeniul fundamental științe biologice și biomedicale, generația 2015, programe de 3 și 4 ani, după județul universității

În domeniul științelor sociale, există județele cu un număr foarte mic de studenți însă cu abandon foarte mare (de exemplu Caraș-Severin) și județe în care desi sunt înmatriculați mulți studenți în acest domeniu, foarte puțini reușesc să finalizeze studiile (Prahova – peste 95%).

Dintre județele cu cei mai mulți studenți în domeniu, este remarcabilă rata mare de abandon a Iași-ului de 68.55%.

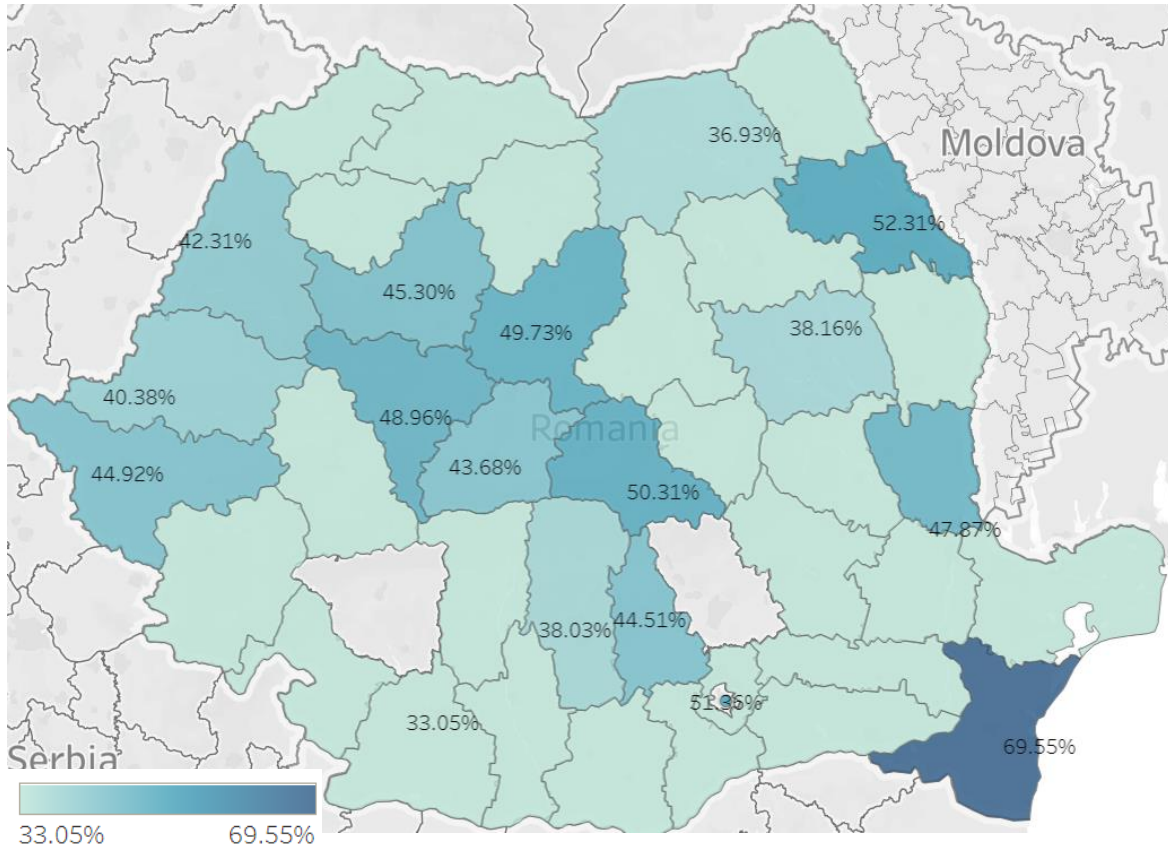
Figura - 6 Harta abandonului universitar pentru domeniul fundamental științe sociale, generația 2015, programe de 3 și 4 ani, după județul universității

În ceea ce privește științele umaniste și arte, ratele de abandon se încaadrează, în principal între 69.55% la Constanța și 33.05 la Dolj. Ca și în cazul științelor sociale, Iași-ul are cea mai mare

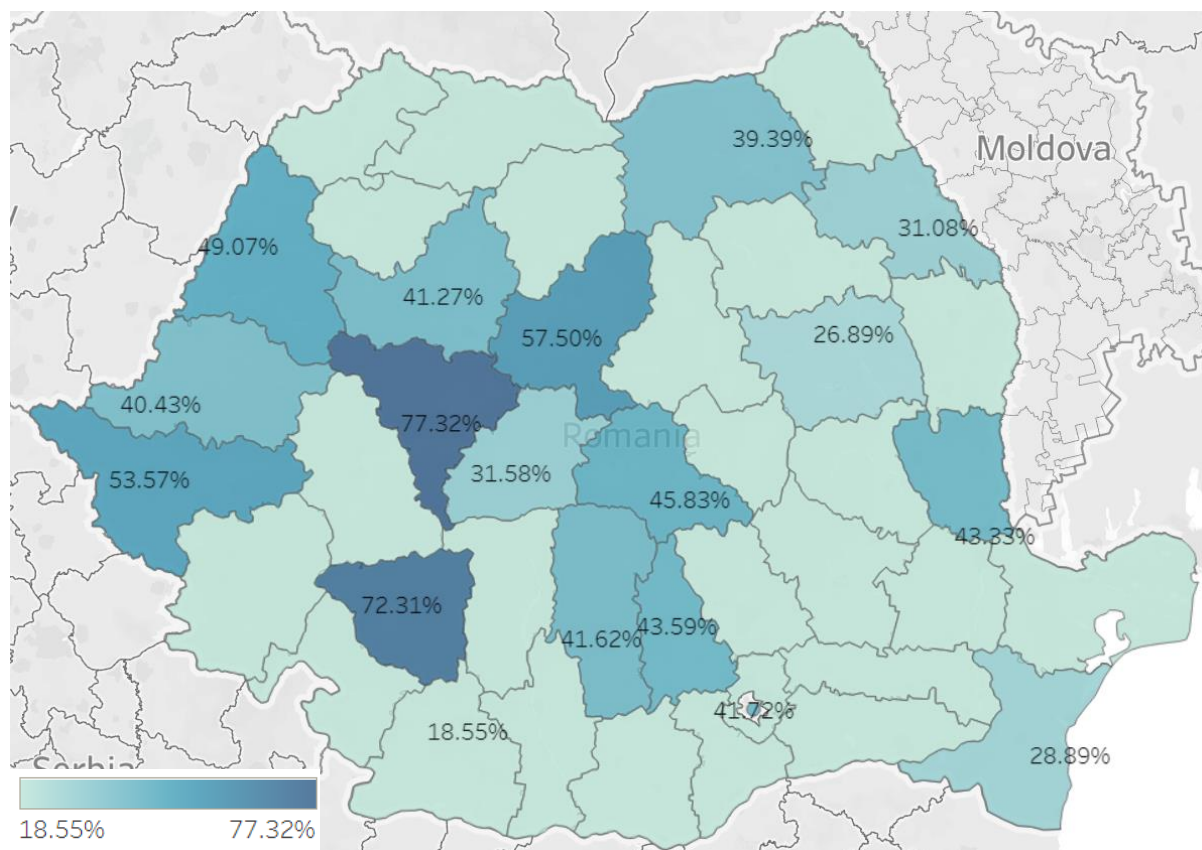
rata a abandonului (52.31%) dintre centrele universitare cu mulți studenți, de data aceasta, destul de apropiată de București cu 51.36%.

Figura - 7 Harta abandonului universitar pentru domeniul fundamental științe umaniste și arte, generația 2015, programe de 3 și 4 ani, după județul universității

În domeniul fundamental sport și educație fizică, în România studiază un număr mai scăzut de studenți. Dintre centrele universitare cu cel mai mare număr de studenți în acest domeniu (Cluj, București, Dolj și Bacău), cea mai ridicată rata a abandonului este la București cu 41.72%.

Figura - 8 Harta abandonului universitar pentru domeniul fundamental sport și educație fizică, generația 2015, programe de 3 și 4 ani, după județul universității

Limba de predare

O altă caracteristică importantă a programelor de studii este limba de predare. Distingem între programe cu predare în limba maternă, respectiv română sau maghiară și programe cu predare în limbi de circulație internațională: engleză, franceză, germană. Desigur, în programele cu predare în limba română sunt înmatriculați 90% din totalul coortei de studenți. Este, prin urmare, firesc ca rata medie de abandon din aceste programe să fie aproape identică cu media națională (47.9%).

Pe de altă parte, studenții din programele cu predare în limba maghiară (reprezentând doar 2% din cohortă) au rate o rată medie de abandon semnificativ mai mică, respectiv 42.43%. O rată medie de abandon similară se înregistrează în programele cu predare în limba germană (doar 564 de studenți), în timp ce la programele cu predare în limba engleză se înregistrează o rată medie de abandon ușor mai scăzută față de media națională, respectiv 46%.

Tabelul - 23 Abandonul universitar, generația 2015, programe de 3 și 4 ani, licență, după limba de predare

	Număr studenți care abandonează	Rată abandon (%)	Total studenți
Română	51,734	47.91	107,992
Maghiară	1,071	42.43	2,524
Engleză	1,560	46.17	3,379
Franceză	159	49.23	323
Germană	239	42.38	564
Alta	2,965	53.31	5,562
Total	57,705	47.96	120,309

3.7. Caracteristici ale studenților

Caracteristicile studenților constituie un important predictor al ratei de abandon. Între acestea, se remarcă diferențe importante între studenți și studenți în privința ratei de abandon, dar și între diferite grupe de vârstă la înmatriculare. Nu în ultimul rând, mediul de proveniență este asociat cu rate de abandon diferite.

Diferențe între bărbați și femei și între diferite grupe de vârstă

Există o diferență mare între ratele de abandon ale fetelor, aproape 42% și cele ale băieților, aproape 55%. De asemenea, cea mai mică rată de abandon se înregistrează în grupa de vârstă de sub 20 ani (indicând continuarea, fără întreruperi, a parcursului educațional): doar 40% dintre studenții care aveau sub 20 ani la înmatriculare abandonează fără să fi obținut diploma de studii. La polul opus, aproape 71% dintre cei cu vârste cuprinse între 23-26 ani (la înmatriculare) abandonează studiile de licență. Acest procent scade apoi la studenții maturi, cei cu vârste între 26-30 ani având o rată de abandon de 65%, în timp ce cei de peste 30 ani au rate de absolvire apropiate de media națională (52.87%). Aproximativ 12% din cohortă o reprezintă studenți de peste 30 ani, în timp ce 1% au vârste de peste 45 ani.

Tabelul - 24 Abandonul universitar, generația 2015, licență, programe de 3 și 4 ani după sex și vârstă

	Rată abandon (%)
Sex	
Feminin	41.94
Masculin	54.82
Vârsta la înmatriculare	
Sub 20 ani	40.34
Între 20-23 ani	56.74
Între 23-26 ani	70.93
Între 26-30 ani	65.11
Peste 30 ani	52.87

Student matur la înmatriculare	
Nu (sub 26 ani)	46.19
Da (26 ani și peste)	56.27
Total	47.97

Comparativ, între programe de 3 ani și programe de 4 ani, se mențin diferențele între ratele de abandon ale fetelor și băieților, dar crește proporția acestora din urmă în programe de 4 ani. Astfel, în programele de 3 ani studentele reprezintă 64% din populație, iar studenții 36%, în timp ce în programele de 4 ani studentele reprezintă 36.8% și studenții 63.2%. În ambele cazuri ratele de abandon ale studentelor sunt mai mici ca ale studenților, cu 13% în cazul programelor cu durată de 3 ani și cu 15% în cazul programelor cu durată de 4 ani.

Tabelul - 25 Abandonul universitar, generația 2015, licență, după durata programului de studiu și sex

	Programe de 3 ani			Programe de 4 ani		
	Număr studenți care abandonează	Rată abandon (%)	Total studenți	Număr studenți care abandonează	Rată abandon (%)	Total studenți
Feminin	20,144	43.54	46,264	6,679	37.73	17,703
Masculin	14,738	56.81	25,943	16,144	53.11	30,399
Total	34,882	48.31	72,207	22,823	47.45	48,102

Mediul de domiciliu și de naștere

În privința mediului de domiciliu, studenții domiciliați în mediul rural au rate de abandon mai scăzute (44.3%) față de studenții cu domiciliul în mediul urban (48.5%). Dacă luăm în considerare mediul la naștere, diferența este mai mica, studenții din mediul rural având rate de abandon de aproape 47%, iar cei născuți în urban de aproximativ 48.2%.

Tabelul - 26 Abandonul universitar, generația 2015, licență, programe de 3 și 4 ani după mediul de domiciliu al studentului

	Număr studenți care abandonează	Rată abandon (%)	Total studenți
Urban	35,323	48.47	72,871
Rural	14,242	44.31	32,143
Total	49,565	47.20	105,014

Tabelul - 27 Abandonul universitar, generația 2015, licență, programe de 3 și 4 ani după mediul de naștere al studentului

	Număr studenți care abandonează	Rată abandon (%)	Total studenți
Urban	49,472	48.18	102,683
Rural	8,256	46.75	17,661
Total	57,705	47.96	120,309

Gradul de mobilitate națională (interjudețeană)

Pe baza datelor privind județul de reședință, de naștere, respectiv județul universității, a fost construită o variabilă care arată gradul de mobilitate națională interjudețeană în patru categorii: mobilitate pentru liceu (județul de domiciliu diferă de județul unității școlare), mobilitate pentru universitate (județul universității diferă de județul de domiciliu), mobilitate atât la liceu cât și la universitate (județul de domiciliu diferă de județul unității școlare, dar și de județul universității), respectiv fără mobilitate națională (județul de domiciliu, al unității școlare și al universității este același). Studenții fără mobilitate la nivel național au ratele cele mai ridicate de abandon, aproape 52% comparativ cu 47.5% media națională. Studenții cu mobilitate pentru universitate (se deplasează în alt județ pentru a urma studiile universitare) au ratele cele mai scăzute de abandon, 44%. Cei care au și mobilitate pentru liceu și pentru universitate au rata medie de absolvire de 47%, similar mediei naționale.

Tabelul - 28 Abandonul universitar, generația 2015, licență, programe de 3 și 4 ani după gradul de mobilitate al studentului

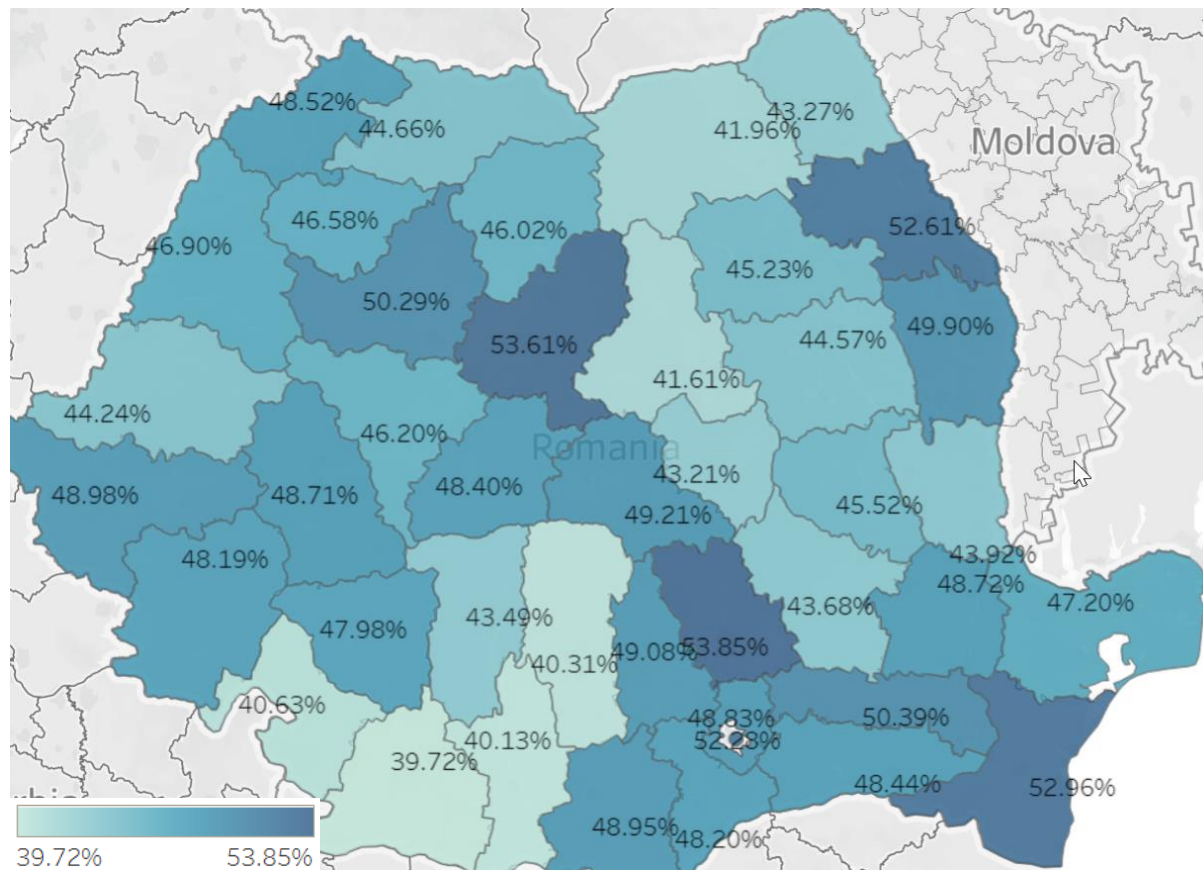
	Număr studenți care abandonează	Rată abandon (%)	Total studenți
Fără mobilitate națională	18,604	51.78	35,928
Cu mobilitate națională	28,467	45.13	63,081
Din care:			
mobilitate pentru liceu	1,652	48.47	3,408
mobilitate la liceu și universitate	8,435	47.12	17,900
mobilitate la universitate	18,380	44.00	41,773
Total	47,071	47.54	99,009

Harta abandonului în funcție de județul de naștere al studentului

Dacă analizăm situația abandonului în funcție de județul de naștere al studentului observăm că în frunte avem aceleași județe ca în cazul hărții de mai sus (acest aspect confirmând și gradul scăzut de mobilitate al tinerilor din zonă) Prahova cu 53.85% respectiv Mureș cu 53.61%. Pe de

altă parte, observăm că ratele de abandon între județe sunt destul de apropiate în comparație cu distribuția abandonului după locația universității.

Figura - 9 Abandonul universitar, generația 2015, licență, programe de 3 și 4 ani, după județul de naștere al studenților

Starea socială

În privința stării sociale, datele din Registrul Matricol Unic nu identifică în totalitate studenți care au o stare socială specială, doar 3.6% fiind încadrați în o categorie specială. Pentru aceste persoane, rata de abandon este similară (agregat) cu a celorlalți studenți.

Tabelul - 29 Abandonul universitar, generația 2015, licență, programe de 3 și 4 ani după starea socială specială

	Număr studenți care abandonează	Rată abandon (%)	Total studenți
Orfan	566	50.22	1,127
Din case de copii	63	61.17	103
Din medii defavorizate	767	39.78	1,928
Din familii monoparentale	197	51.04	386
Alte situații	48	51.61	93
Nu e cazul	20,210	45.37	44,546

Nedeclarat	24,697	45.58	54,189
Total	46,548	45.47	102,372

Cetățenie

După tipul cetățeniei, studenții străini au rate de abandon ușor mai ridicate față de cei români (47.7% față de 45.4%).

Tabelul - 30 Abandonul universitar, generația 2015, licență, programe de 3 și 4 ani după statutul de student străin

Student străin	Număr studenți care abandonează	Rată abandon (%)	Total studenți
Da	1,467	47.66	3,078
Nu	45,081	45.40	99,294
Total	46,548	45.47	102,372

În cazul programelor cu durata de 3 ani, studenții străini au rate de abandon ușor mai scăzute (cu aproximativ 2 puncte procentuale) decât studenții români. Datele se mențin similare și pentru cohorta studenților înscriși la programe de 3 ani în anul 2016.

Tabelul - 31 Abandonul universitar, licență, programe de 3 ani, după statutul de student străin și generație

Student străin	Generația 2015			Generația 2016		
	Număr studenți care abandonează	Rată abandon (%)	Total studenți	Număr studenți care abandonează	Rată abandon (%)	Total studenți
Da	975	46.70	2,088	1,034	48.09	2,150
Nu	33,907	48.36	70,119	32,951	50.26	65,566
Total	34,882	48.31	72,207	33,985	50.19	67,716

Modul de finanțare a studiilor

Modul de finanțare a studiilor poate fi de asemenea considerate o caracteristică a studenților, majoritatea dintre aceștia (aproape 56%) beneficiind de un loc bugetat, alții fiind beneficiari ai unei Burse a Statului (un pic peste 1%), iar 42% fiind studenți ce ocupă un loc cu taxă.

Menționăm că analiza a luat în considerare modul de finanțare în primul an de studii. Astfel, studenții care în anul I aveau o finanțare de la buget prezintă o rată medie de abandon de 38%, semnificativ mai mică decât media națională (45.5%) și față de studenții cu taxă care abandonează în proporție de 55%. Trebuie ținut seama că această variabilă este asociată cu performanța academică anterioară, respectiv media la examenul de bacalaureat care determină atât obținerea unui loc bugetat, cât și, ulterior, șansele de absolvire. Astfel, studenții bugetați au medie a notelor la bacalaureat de 8.21, în timp ce studenții cu taxă au o medie de 7.54.

Tabelul - 32 Abandonul universitar, generația 2015, licență, programe de 3 și 4 ani după tipul finanțării studiilor din anul 1

	Număr studenți care abandonează	Rată abandon (%)	Total studenți
Finanțare de la buget	21,806	38.12	57,197
Taxă	23,891	55.11	43,353
Bursier al Statului	507	40.24	1,260
Date lipsa	340	61.26	555
Alte forme	4	57.14	7
Total	46,548	45.47	102,372

3.8. Parcursul academic anterior al studenților

Media la examenul de bacalaureat

Performanța academică anterioară este un predictor al finalizării cu succes a studiilor universitare de licență. Registrul Educațional Integrat preia media la examenul de bacalaureat a studenților înmatriculați. În cazul programelor de studii de licență, cohorta 2015, absolvenții tind să fi avut o medie de absolvire mai mare decât cei care abandonează. Astfel, dacă media notei de absolvire a bacalaureatului pentru absolvenții din cohorta 2015 a fost 8.14, media notei de absolvire a bacalaureatului pentru studenții înmatriculați în aceeași cohortă, dar nu au reușit să absolva studiile de licență a fost de 7.63. Această diferență este statistic semnificativă folosind testul t^{13} .

Similar, pentru cohorta 2016, programe de licență cu durata de 3 ani, media notei de absolvire a bacalaureatului a studenților care absolvă studiile de licență este de 8.17, în timp ce media celor care abandonează studiile este de 7.67, diferența fiind, de asemenea, statistic semnificativă folosind testul t^{14} .

De asemenea, în tabelul de mai jos se poate observa o relație liniară între media examenului de bacalaureat și șansele de absolvire a studiilor universitare de licență. Pe măsură ce media la bacalaureat crește, ratele de absolvire cresc, iar ratele de abandon scad. Doar mai puțin de 30% din cei cu medii la bacalaureat de peste 9 abandonează studiile universitare, în timp ce peste jumătate din cei cu medii la bacalaureat de sub nota 8 abandonează studiile universitare (peste 62% dintre cei cu medii de sub nota 7 abandonează).

Tabelul - 33 Abandonul universitar, generația 2015, licență, programe de 3 și 4 ani după intervalul mediei la examenul de bacalaureat

Media la bac	Număr studenți care abandonează	Rată abandon (%)	Total studenți
--------------	---------------------------------	------------------	----------------

¹³ $t = -81.0502$, 106331 grade de libertate, $p < 0.001$

¹⁴ $t = -58.7602$, 58394 grade de libertate, $p < 0.001$

Între 6 și 7	16,443	62.80	26,182
Între 7 și 8	15,094	52.42	28,793
Între 8 și 9	13,175	41.34	31,872
Între 9 și 10	5,736	29.44	19,486
Total	50,448	47.44	106,333

Promoția din care face parte studentul

Studentii care își continuă parcursul educațional imediat după obținerea diplomei de bacalaureat au, de asemenea, rate considerabil mai mici de abandon decât cei care întrerup studiile din diverse motive. Doar 41% dintre cei din promoția curentă abandonează studiile de licență, în timp ce aproximativ 60% dintre cei care nu sunt din promoția curentă abandonează studiile de licență.

Tabelul - 34 Abandonul universitar, generația 2015, licență, programe de 3 și 4 ani după statutul de promoție curentă la momentul promovării examenului de bacalaureat

Promoție curentă	Număr studenți care abandonează	Rată abandon (%)	Total studenți
Nu	25,689	60.10	42,743
Da	32,039	41.29	77,601
Total	57,705	47.96	120,309

Datele sunt similare și pentru promoția 2016, programe cu durata de 3 ani. Studentii care au absolvit bacalaureatul în același an cu anul înmatriculării la studii universitare au o rată de abandon de sub 43%, în timp ce studenții ce au promovat bacalaureatul anterior anului înmatriculării au rate de abandon de peste 63%.

Numărul de participări la examenul de bacalaureat și anul promovării

De asemenea, studenții care reușesc la bacalaureat încă de la prima încercare au șanse superioare să finalizeze studiile universitare cu diplomă de licență (54.71% absolvă comparativ cu media națională de 52.56%). Doar o treime dintre studenții care au nevoie de a doua încercare reușesc să aprobe studiile de licență. Studenții care perseverează având nevoie de 3, 4 sau mai multe încercări au o motivație puternică și tind să finalizeze studiile în proporție mai mare decât studenții care au avut nevoie de două încercări, însă considerabil mai mică decât cei care reușesc din prima încercare.

Tabelul - 35 Abandonul universitar, generația 2015, licență, programe de 3 și 4 ani după numărul de încercări la examenul de bacalaureat

Încercări la bac	Număr studenți care abandonează	Rată abandon (%)	Total studenți
1	42,730	45.29	94,356
2	4,605	66.12	6,965

3	1,673	62.52	2,676
4+	1,440	61.64	2,336
Total	50,448	47.44	106,333

Există, de asemenea, o relație liniară între numărul de încercări la bacalaureat și media notelor obținute la bacalaureat. Cei care reușesc din prima încercare au o medie de 8.06 comparativ cu 6.72 pentru cei care reușesc din a doua încercare, 6.54 media celor care iau la a treia prezentare și 6.41 media celor cu 4 sau mai multe încercări.

Tabelul - 36 Media la examenul de bacalaureat a studenților din generația 2015, licență, programe de 3 și 4 ani după numărul de încercări la examen

Număr încercări la bac	Media la bacalaureat
1	8.06
2	6.72
3	6.54
4+	6.41
Total	7.90

Anul promovării examenului de bacalaureat

În ceea ce privește rata de abandon calculată după anul promovării examenului de bacalaureat, pentru generația 2015/2016 înmatriculată în programe de 3 și 4 ani, se pot observa diferențe considerabile între studenții care au un parcurs neîntrerupt (an absolvire bac = an admitere facultate), cu o rată de abandon de 42% și studenții cu mari întreruperi în parcursul educațional de peste 70% în cazul generației care a absolvit în 2009-2011.

Tipul unității școlare absolvite

Pregătirea academică anterioară poate fi aproximată și în funcție de tipul unității școlare absolvite anterior studiilor universitare. Absolvenții de colegii naționale, pentru generația 2015, au rate de abandon sub ratele celorlalți absolvenți (41,3% în comparație cu media națională de 47,4%). Totuși, cel mai numeros grup înmatriculat la programe de licență de 3 sau 4 ani este cel provenit din licee, cu o rata a abandonului ușor peste medie. Absolvenții de grupuri școlare au ratele cele mai mari în ceea ce privește abandonul.

Tabelul - 37 Abandonul universitar, ciclul licență, generația 2015, programe de 3 și 4 ani, în funcție de tipul unității școlare absolvite

Tipul unității școlare absolvite	Generația 2015		
	Număr studenți care abandonează	Rată abandon (%)	Total studenți
Liceu	21,109	48.3	43,748
Colegiu Național	14,609	41.3	35,360

Colegiu	11,169	52.2	21,408
Grup Scolar	2,721	66.0	4,121
Seminar teologic	538	49.5	1,086
Altele	289	49.1	589
Total	50,435	47.4	106,312

Profilul și filiera absolvită

Profilul absolvit la liceu, precum și filiera absolvită se remarcă a fi predictorii importanți ai ratelor de abandon. În cazul filierei absolvite, filiera tehnologică are cele mai ridicate rate de abandon, 53.6% comparativ cu 44.5% media ratei de abandon a studenților ce provin din filiera teoretică.

În afara profilului liceal militar care are cea mai mică rată de abandon, (23.74%), elevii de la profilele pedagogic și real au de asemenea rate de abandon mai mici decât media națională, respectiv 41% pentru pedagogic și 42.7% pentru real, comparativ cu media națională de 47.5%. Cei mai mulți dintre studenți, aproape 38%, provin de la profilul real. Profilul tehnic are cea mai mare rată de abandon, peste 60% și totodată doar sub 10% dintre studenți provin de la acest profil. Profilele teologic și educație fizică și sport au un număr mic de studenți înmatriculați în anul I și rate de abandon peste 50% (superioare mediei naționale).

Tabelul - 38 Abandonul universitar, generația 2015, licență, programe de 3 și 4 ani, după filiera liceului absolvit

Filiera	Număr studenți care abandonează	Rată abandon (%)	Total studenți
Tehnologică	15,764	53.59	29,415
Teoretică	29,701	44.56	66,655
Vocațională	4,983	48.55	10,263
Total	50,448	47.44	106,333

Tabelul - 39 Abandonul universitar, generația 2015, licență, programe de 3 și 4 ani, după profilul liceului absolvit

Profilul	Număr studenți care abandonează	Rată abandon (%)	Total studenți
Artistic	1,505	47.19	3,189
Educație fizică și sport	1,417	56.34	2,515
Militar	85	23.74	358
Pedagogic	818	41.08	1,991
Real	16,551	42.69	38,767
Resurse naturale și protecția mediului	1,933	54.12	3,572

Servicii	8,061	49.47	16,295
Tehnic	5,770	60.43	9,548
Teologic	1,158	52.40	2,210
Uman	13,150	47.15	27,888
Total	50,448	47.44	106,333

Corelarea dintre profilul absolvit în liceu și domeniul fundamental al programului de licență

Intersecția dintre profilul absolvit la liceu și domeniul fundamental al programului de licență constituie, de asemenea, un predictor al ratelor de abandon pentru studiile de licență. Putem astfel observa că, deși rata medie de abandon pentru cei din profilul *Artistic* este de aproape 48%, aceasta variază consistent în funcție de domeniul fundamental al programelor de studii la care sunt înmatriculați studenții provenind din clase cu profil artistic. De pildă, dacă în științe umaniste este de 36%, în științele ingineresti ajunge la 57%¹⁵. Absolvenții de liceu cu profil real au, în general, rate de abandon mai scăzute decât media națională; acestea sunt însă diferențiate în funcție de domeniul fundamental al programului de studii de licență. De pildă, media abandonului pe inginerie este ușor mai scăzută decât media generală a studenților provenind din profilul *Real*, în timp ce în științe umaniste media abandonului acestora este cu aproape 8 puncte procentuale mai ridicată. Există însă și domenii, precum științe biologice și biomedicale în care rata de abandon este considerabil mai mică decât rata națională de abandon pentru toate profilurile absolvite în liceu (cu toate că sunt diferențe și între aceste profile).

Tabelul - 40 Abandonul universitar, generația 2015, licență, programe de 3 și 4 ani, după ratele de abandon în funcție de profilul absolvit în liceu și domeniul fundamental al programului de studii de licență

	Domeniul fundamental al programului de studii de licență						Total
	Științe ingineresti	Matematică și științe ale naturii	Științe biologice și biomedicale	Științe sociale	Științe umaniste și arte	Sport și educație fizică	
Profil liceu							
Total	47.49	47.89	27.03	50.14	48.31	42.22	47.96
Artistic	57.10	57.38	23.64	62.45	36.30	49.23	47.13

¹⁵ Totuși, cea mai scăzută rată de abandon pentru studenții ce au absolvit profilul artistic este în științe biologice și biomedicale, însă aceasta se încadrează în media domeniului respectiv, pe de o parte, pe de altă parte numărul absolvenților de liceu de profil artistic în programe de studii biologice și biomedicale este foarte redus, respectiv 55 de studenți. Comparativ, absolvenții de profil liceu cu profil artistic se îndreaptă în procent de aproape 52% (1653 de studenți) către programe de studii din domeniul fundamental științe umane.

Pedagogic	40.63	31.25	38.46	40.79	45.04	44.44	41.08
Real	40.70	44.88	26.21	46.39	50.31	34.59	42.69
Servicii	48.86	51.10	21.79	49.88	59.91	42.15	49.46
Tehnic	58.41	60.24	34.88	65.83	58.18	52.55	60.45
Uman	49.81	45.04	24.81	47.83	48.34	37.11	47.15

4.6 Modele predictive ale abandonului/succesului educațional

Pe baza datelor disponibile pentru cohorta 2015 cât și pentru cohorta 2016, am încercat să formulăm o serie de modele predictive ale succesului educațional. Care sunt factorii demografici, educaționali sau de program care pot constitui predictorii ai absolvirii, respectiv ai abandonului studiilor universitare de licență?

Astfel, pe baza analizelor din capitolele anterioare, am reținut o serie de variabile pe care să le testăm ca predictor ai succesului educațional universitar. Putem grupa aceste variabile în:

- factori demografici: sexul, vârsta, mediul de domiciliu, mobilitatea;
- factori de program de studii: forma de învățământ, domeniul fundamental de care aparține programul, limba de predare;
- factori de performanță educațională anterioară: media examenului de bacalaureat; profilul absolvit în liceu; studii de licență anterioare; apartenența la promoția curentă, tipul de finanțare.

De asemenea, am considerat oportun să controlăm pentru situația în care o persoană este înscrisă simultan în mai multe programe în cei doi ani analizați. Astfel, am generat variabila *count* – număr de programe la care este înscris(ă) și care reprezintă numărul de *studentid* diferite pentru o persoană (*persoanaid*).

Având în vedere că variabila dependentă, *Absolvent Generația 2015* este dihotomică cu valoarea "1" pentru absolvent și "0" pentru abandon, predictorii fiind atât variabile continue (medie_bac), cât și nominale (domeniul, profilul absolvit în liceu etc.), opțiunea pentru modele de regresie logistică este adecvată. Obiectivul este acela de a prezice corect o pondere cât mai mare din cazurile de succes/abandon pe baza variabilelor independente selectate.

Analiza a fost efectuată doar pentru instituțiile de învățământ superior de stat, din mai multe rațiuni:

1. numărul studenților înmatriculați în programe de licență la instituțiile de învățământ superior particulare este relativ mic în comparație cu cei de la stat (sub 15% dintre studenții cohortei 2015 au fost înmatriculați în instituții de învățământ superior particulare);
2. pentru cohorta anului 2015, fiind încă an de pilotare a Registrului Matricol Unic, nu a existat obligativitatea instituțiilor de învățământ particular de a completa toate datele, prin urmare calitatea datelor pentru instituțiile de învățământ superior particulare,

pentru această perioadă nu este la un nivel de încredere corespunzător;

- mai mult, acest raport vizează în mod special eficiența politicilor educaționale ale statului în privința succesului universitar, iar modelul predictiv este centrat pe studenții din aceste instituții de învățământ superior.

Astfel, în privința învățământului superior de stat, rata de absolvire este de 54,54%, în timp ce abandonul este de 45,46%. Prin urmare, raportul probabilităților (probabilitatea de absolvire/probabilitatea de abandon) este 1,20 (54,54/45,46) acesta fiind și interceptul în modelul de bază, fără predictorii.

Tabelul - 41 Abandonul universitar, generația 2015, licență, programe de 3 și 4 ani, instituții de învățământ de stat

Număr studenți care abandonează	Rată abandon (%)	Total studenți
46,532	45.46	102,348

Dacă adăugăm predictorii, indicele de potrivire a modelului este mai mare (Log-Likelihood crește de la -70520 modelul 1, bazat doar intercept, la -47059 în modelul 4 care include toți predictorii).

Modelul 1 clasifică corect puțin peste jumătate dintre cazuri (55%), în timp ce pe baza modelului 4 putem clasifica corect două treimi, adică 67% dintre cazuri. Trebuie însă menționat că, pe lângă factorii anterior identificați și pentru care avem date în RMU, factorii ce țin de *motivația* studenților nu pot fi corect aproximați cu acuratețe din datele existente ceea ce limitează capacitatea predictivă și implicit indicele de potrivire a modelului.

Modelul 4 ne arată că *performanța academică anterioară* (media la examenul de bacalaureat și promoția curentă) constituie cel mai puternic predictor, alături de *aspecte ce țin de motivație* (proxy pentru motivație fiind grupa de vârstă de peste 30 ani sau 'are alte studii universitare absolvite' sau mobilitate națională pentru universitate). Genul studenților corelează cu performanța academică și implicit cu rata de absolvire. Băieții au performanțe academice mai slabe ca fetele, media la bacalaureat a băieților este mai mică și au nevoie de mai multe încercări la bac. Rata de abandon a băieților este considerabil mai mare ca a fetelor. Din punct de vedere instituțional, în universitățile specializate, precum și în cele de mărime medie, rata de absolvire este mai înaltă și rata de abandon mai mică. Din punctul de vedere al programelor de studii, programele din științe biomedicale, precum și cele din educație fizică și sport au rate de abandon mai mici și rate de absolvire mai mari. Toate variabilele incluse în model sunt semnificative. În modelele de mai jos sunt prezentate rapoartele de probabilitate (*odds ratio*), e^b , unde b sunt coeficienții ecuațiilor de regresie logistică.

Tabelul - 42 Model predictiv al abandonului/succesului universitar (generația 2015, licență, programe de 3 și 4 ani)

Variable	model1	model2	model3	model4
----------	--------	--------	--------	--------

medie_bac		1.54***	1.41***	1.51***
Feminin		(base)	(base)	(base)
Masculin		0.71***	0.70***	0.68***
Vârsta la înmatriculare				
Sub 20 ani		(base)	(base)	(base)
Între 20-23 ani		0.68***	0.98	0.98
Între 23-26 ani		0.33***	0.65***	0.67***
Între 26-30 ani		0.35***	0.74***	0.81***
Peste 30 ani		0.70***	1.26***	1.42***
Filiera absolvită				
Tehnologică		(base)	(base)	(base)
Teoretică		1.05**	1.05**	1.06**
Vocațională		1.15***	1.15***	1.09*
Tipul de finanțare				
Finanțare de la buget			(base)	(base)
Bursier al Statului			1.00	0.87
Taxă			0.68***	0.73***
Mediul de domiciliu				
Urban			(base)	(base)
Rural			1.15***	1.13***
Mobilitate națională				
fără mobilitate natio..			(base)	(base)
mobilitate la univers..			1.19***	1.27***
mobilitate la liceu s..			1.12***	1.14***
mobilitate pentru liceu			1.04	1.07
Este promoția curentă?				
NU			(base)	(base)
DA			1.70***	1.79***
Are alte studii absolvite?				
NU			(base)	(base)
DA			1.89***	1.91***
Domeniul fundamental				
Științe ingineresti				(base)
Matematică și științe..				0.95
Științe biologice și ..				1.68***

Științe sociale				1.03
Științe umaniste și a..				0.78***
Sport și educație fiz..				1.70***
Centrul universitar				
București				(base)
Cluj				0.96
Iași				0.69***
Timișoara				0.80***
Alte orașe				0.98
Formă de învățământ				
IF				(base)
IFR				0.82***
ID				0.60***
Tipul universității				
Științe, Socio-Uman, ..				(base)
Comprehensive				1.07
Tehnic				1.05
Medicină				1.86***
Arhitectură, Artă, Sport				2.70***
Agronomic, Veterinar				2.08***
Dimensiunea universității				
mică				(base)
medie				1.50***
mare				0.94
Constant	1.20***	0.05***	0.06***	0.03***
N	102348	92423	78404	76869
Log-Likelihood	- 70520.57	- 59272.53	- 49142.22	- 47059.82
chi2	0.00	8693.03	9611.25	11789.48
Pseudo R2	0.00	0.07	0.09	0.11

4.7 Abandonul universitar în cadrul programelor de studiu de licență cu durate de 5, respectiv 6 ani

Metodologie specifică

Pentru calcularea ratelor de abandon aferente programelor de licență cu durate de 5 și 6 ani, se aplică modelul detaliat în metodologia generală a prezentului raport însă cu o serie de limitări

menționate mai jos, limitări care au dus la decizia de a aborda această problematică într-un subcapitol separat.

În primul rând, ratele de abandon au fost calculate prin raportare la **durata teoretică a programelor de studii (respectiv 5 și 6 ani, fără posibilitatea de a se adăuga 2 ani în plus ca în cazul programelor de 3 și 4 ani)**. Practic, din cauza lipsei datelor, definiția abandonului utilizată în acest caz este diferită (de unde rezultă o posibilitate redusă de a prezenta în paralel ratele programelor pentru 3,4,5 și 6 ani). Este astfel posibil ca ratele de abandon prezentate în acest raport în cazul acestor programe să scadă pe măsură ce studenții înmatriculați la programe de studii în 2015 vor absolvi în următorii ani).

În calculul ratei de abandon pentru programele de licență cu durata de 5 ani, au fost omise datele provenind de la o universitate deoarece statutul absolvenților nu a fost actualizat în RMU până în momentul extragerii datelor aferente acestui capitol (iunie 2022), în felul acesta am evitat eventuale distorsiuni produse ca urmare a întâzierii unor proceduri administrative.

În mod similar, în calculul ratei de abandon pentru programele de licență cu durata de 6 ani, au fost omise datele provenind de la un număr de cinci universități deoarece statutul absolvenților nu a fost actualizat până în momentul extragerii datelor aferente acestui capitol (iunie 2022), evitând astfel posibile distorsiuni. Cele cinci universități însumează aproximativ 19% din populația de studenți înmatriculați la programe de licență cu durata de 6 ani în Generația 2015. Cu toate acestea, restul de 81% permite estimarea cu acuratețe a ratelor de abandon la nivelul întregii populații.

Pentru domeniul de studiu ”Arhitectură”, ratele de abandon nu pot fi estimate cu acuratețe din cauza lipsei datelor pentru aproximativ două treimi din populație.

Valoarea abandonului universitar în programe de 5 și 6 ani

La nivel național, abandonul general agregat¹⁶ al coortei 2015, studenți înmatriculați la programe de studii de licență cu durată de 5 ani, este de 28.9% iar cel aferent programelor de 6 ani este de 29.86%. Așa cum menționam anterior, trebuie să ținem cont că această rată este calculată după durata teoretică a programelor de studiu deci, după încă doi ani de ”prelungire”, aceasta va scădea ușor.

Tabelul - 43 Abandonul universitar, generația 2015, licență după durata programului de studiu*

	Număr studenți care abandonează	Rată abandon (%)	Total studenți
5 ani	426	28.90	1,474
6 ani	2,066	29.86	6,920
Total	2,492	29.69	8,394

¹⁶ Indiferent de forma de proprietate sau forma de învățământ.

Tipul universității

În privința tipurilor furnizorilor de formare, universitățile de medicină se disting prin rate mult mai scăzute de abandon (aprox. 17%) în raport cu universitățile comprehensive (cu rate de abandon de 53% la programele de 5 ani și 73% la programele de 6 ani), în condițiile în care controlăm efectul domeniului de studii.

Tipul universității	Programe 5 ani			Programe 6 ani			5+6 ani
	Număr studenți care abandonează	Rată abandon (%)	Total studenți	Număr studenți care abandonează	Rată abandon (%)	Total studenți	Rată abandon (%)
Comprehensive	178	52.66	338	529	71.58	739	65.65
Tehnic	-	-	-	103	54.21	190	54.21
Medicină	161	16.48	977	796	17.03	4,673	16.94
Arhitectură, Arta, Sport	32	50.00	64	-	-	-	50.00
Agronomic, Veterinar	-	-	-	514	60.97	843	60.97
Total	371	26.90	1,379	1942	30.13	6,445	29.56

Centrul Universitar

În ceea ce privește distribuția pe centru universitar, se poate observa că Timișoara (în cazul programelor de 5 ani) și Iași (în cazul programelor de 6 ani) sunt centrele universitare cu cele mai scăzute rate de abandon. Totodată, un aspect de luat în considerare este faptul că abandonul universitar este mult mai mare în afara centrelor tradiționale: București, Cluj, Iași și Timișoara unde, de cele mai multe ori, avem facultăți de medicină în cadrul universităților generaliste.

Tabelul - 44 Abandonul universitar, generația 2015, licență, după durata programului (5 - 6 ani) și centrul universitar

	Programe de 5 ani			Programe de 6 ani			5 și 6 ani
	Număr studenți care abandonează	Rată abandon (%)	Total studenți	Număr studenți care abandonează	Rată abandon (%)	Total studenți	Rată abandon (%)
București	104	30.06	346	587	30.59	1,919	30.51
Cluj	46	20.72	222	339	28.34	1,196	27.15
Iași	50	23.81	210	227	18.59	1,221	19.36

Timișoara	21	11.23	187	275	25.42	1,082	23.33
Alte orașe	205	40.28	509	638	42.48	1,502	41.92
Total	426	28.90	1,474	2,066	29.86	6,920	29.69

Domeniul în care se încadrează programul de studii

O variabilă importantă careia îi sunt asociate rate diferite de abandon o reprezintă domeniul în care se încadrează programul de studii. Cu mențiunile legate de lipsa datelor în anumite domenii/universități, se poate observa că rata cea mai ridicată a abandonului este în domeniul medicinei veterinare cu 62.4% iar rata cea mai scăzută este în sănătate (medicină și medicină dentară).

Tabelul - 45 Abandonul universitar, generația 2015, licență, după durata programului (5 - 6 ani) și domeniul de studiu

	Număr studenți care abandonează	Rată abandon (%)	Total studenți
Arhitectură - 5 ani	32	50.00	64
Sănătate (Farmacie - Reglementată sectorial) - 5 ani	394	27.94	1,410
Total - 5 ani	426	28.90	1,474
Arhitectură - 6 ani	120	57.97	207
Medicină veterinară - 6 ani	549	62.39	880
Sănătate (Medicină - Reglementată sectorial) - 6 ani	1,066	24.24	4,398
Sănătate (Medicină Dentară - Reglementată sectorial) - 6 ani	331	23.07	1,435
Total - 6 ani	2,066	29.86	6,920
Total 5 și 6 ani	2,492	29.69	8,394

Diferențe între bărbați și femei și între diferite grupe de vârstă

Studentele de sex feminin au rate de abandon considerabil mai mici decât studenții de sex masculin, diferență de aproximativ 10% în cazul programelor de 6 ani și o diferență mai mare în cazul programelor de 5 ani unde însă numărul de băieți înmatriculați este semnificativ mai scăzut decât numărul de fete.

Tabelul - 46 Abandonul universitar, generația 2015, licență, după durata programului (5 - 6 ani) și sexul studenților

	Programe 5 ani			Programe 6 ani			5+6 ani
	Număr studenți care	Rată abandon (%)	Total studenți	Număr studenți care	Rată abandon (%)	Total studenți	Rată abandon (%)

	abandonează			abandonează			
Feminin	332	26.80	1,239	1,123	26.50	4,238	26.57
Masculin	94	40.00	235	943	35.16	2,682	35.55
Total	426	28.90	1,474	2,066	29.86	6,920	29.69

În ceea ce privește vârsta studenților la înmatricularea într-un program de studiu de 5 sau 6 ani, rata de abandon este mult mai scăzută în rândul studenților cu vârste sub 20 de ani. Rata cea mai ridicată de abandon se regăsește în cadrul programelor de 6 ani, la grupa de vârstă 26-30 ani – 40.67%.

Tabelul - 47 Abandonul universitar, generația 2015, licență, după durata programului (5 - 6 ani) și grupa de vârstă

Vârsta pe grupe	Programe 5 ani			Programe 6 ani			5+6 ani
	Nr. stud. care aband.	Rata abandon (%)	Total studenți	Nr. stud. care aband.	Rata abandon (%)	Total studenți	Rata abandon (%)
Sub 20 ani	272	25.56	1,064	1,347	27.47	4,903	27.13
20-23 ani	69	36.51	189	492	34.05	1,445	34.33
23-26 ani	20	33.90	59	85	40.67	209	39.18
26-30 ani	22	40.00	55	50	45.87	109	43.90
Peste 30 ani	43	40.19	107	92	36.22	254	37.40
Total	426	28.90	1,474	2,066	29.86	6,920	29.69

Dacă împărțim grupele de vârste între studenți cu parcurs tradițional al studiilor și studenți maturi, diferențele sunt mult mai evidente: studenții maturi au o rata mult mai ridicată de abandon (cu peste 10%).

Tabelul - 48 Abandonul universitar, generația 2015, licență, după durata programului (5 - 6 ani) și statutul de student matur (peste 26 ani)

Student matur	Programe 5 ani			Programe 6 ani			5+6 ani
	Nr. stud. care aband.	Rată abandon (%)	Total studenți	Nr. stud. care aband.	Rată abandon (%)	Total studenți	Rată abandon (%)
Nu	361	27.52	1,312	1,924	29.34	6,557	29.04
Da	65	40.12	162	142	39.12	363	39.43
Total	426	28.90	1,474	2,066	29.86	6,920	29.69

Mediul de domiciliu și de naștere

Atât în cazul programelor de 5 ani cât și în cazul programelor de 6 ani, se constată o diferență semnificativă în ratele de abandon în ceea ce privește mediul de naștere al studenților, în favoarea celor din mediul urban.

Tabelul - 49 Abandonul universitar, generația 2015, licență, după durata programului (5 - 6 ani) și mediul de naștere al studentului

Mediu naștere	Programe 5 ani			Programe 6 ani			5+6 ani
	Nr. stud. care aband.	Rată abandon (%)	Total studenți	Nr. stud. care aband.	Rată abandon (%)	Total studenți	Rată abandon (%)
Rural	101	32.69	309	884	34.93	2531	34.68
Urban	325	27.90	1165	1182	26.93	4389	27.13
Total	426	28.90	1474	2066	29.86	6920	29.69

Cetățenie

Programele de 6 ani din domeniul sănătății sunt programele care atrag cel mai mare număr de studenți străini în România. În cazul generației înmatriculată în anul 2015, 30% dintre studenți sunt studenți străini. Cu toate acestea, în rândul studenților străini se observă o rată mai mare de abandon (de aprox 38%) în comparație cu cea aferentă studenților români (de aprox. 26.3%).

Tabelul - 50 Abandonul universitar, generația 2015, licență, programe de 6 ani după statutul de student strain

Este Străin?	Număr studenți care abandonează	Rată abandon (%)	Total studenți
Da	800	37.88	2,112
Nu	1,266	26.33	4,808
Total	2,066	29.86	6,920

Modul de finanțare al studiilor

Deși repartizarea studenților în primul an de studii în funcție de modul de finanțare (buget/taxă) este relativ echilibrată în cazul programelor de 5 și 6 ani, se constată rate mai mari de abandon în cazul studenților plătitori de taxe (38% pentru programe de 5 ani și 33,6% pentru programe de 6 ani).

Tabelul - 51 Abandonul universitar, generația 2015, licență, programe de 5 și 6 ani după tipul de finanțare în anul I

Tipul de	Programe de 5 ani			Programe de 6 ani		
	Număr	Rată	Total	Număr	Rată	Total

finanțare (anul I)	studenți care abandonează	abandon (%)	studenți	studenți care abandonează	abandon (%)	studenți
Finanțare de la buget	88	15.15	581	762	24.89	3,062
Taxă	337	37.91	889	1,272	33.58	3,788
Bursier al statului	1	25.00	4	31	44.93	69
Total	426	28.90	1,474	2,065	29.85	6,919

Parcursul academic anterior al studenților

Ca în cazul programelor de licență de 3 și 4 ani, performanța academică anterioară se dovedește a fi un predictor al finalizării cu succes a studiilor universitare de licență pentru programele de 5 și 6 ani. Deși numeric, studenții cu medii mici la examenul de bacalaureat au o pondere scăzută în corpul studentesc, aceștia prezintă și rate de abandon cu mult mai mari decât studenții cu medii peste 9 – 59.4% în cazul programelor de 5 ani, respectiv 53.5% în cazul programelor de 6 ani.

Tabelul - 52 Abandonul universitar, generația 2015, licență, programe de 5 și 6 ani după intervalul mediei la examenul de bacalaureat

Media bac - intervale	Programe 5 ani			Programe 6 ani		
	Număr studenți care abandonează	Rată abandon (%)	Total studenți	Număr studenți care abandonează	Rată abandon (%)	Total studenți
Între 6 și 7	60	59.41	101	92	53.49	172
Între 7 și 8	100	41.84	239	244	43.26	564
Între 8 și 9	124	27.56	450	526	32.07	1640
Între 9 și 10	50	12.76	392	379	16.08	2357
Total	334	28.26	1182	1241	26.22	4733

Totodată, așa cum am arătat anterior, studenții care au parcurs întrerupt al traseului educațional (care, de obicei sunt și studenți maturi), au rate de abandon mai ridicate indiferent de durata de studiu aferentă programului de licență.

Tabelul - 53 Abandonul universitar, generația 2015, licență, programe de 5 și 6 ani după promoția curentă

Este promoția curentă?	Programe 5 ani			Programe 6 ani		
	Număr studenți care abandonează	Rată abandon (%)	Total studenți	Număr studenți care abandonează	Rată abandon (%)	Total studenți
Da	245	26.09	939	885	24.69	3,584

Abandonul în învățământul superior

Nu	181	33.83	535	1,181	35.40	3,336
Total	426	28.90	1,474	2,066	29.86	6,920

În ceea ce privește filiera liceului absolvit, din totalul studenților care studiază în programe de 5 și 6 ani, doar aproximativ 9 % dintre studenți provin din licee tehnologice sau vocaționale. Deși puțini, aceștia au și rate de abandon mai mari în comparație cu studenții care provin din clase cu profil teoretic.

Tabelul - 54 Abandonul universitar, generația 2015, licență, programe de 5 și 6 ani după filiera absolvită

Filierea absolvită	Programe de 5 ani			Programe de 6 ani		
	Număr studenți care abandonează	Rată abandon (%)	Total studenți	Număr studenți care abandonează	Rată abandon (%)	Total studenți
Tehnologică	43	43.43	99	86	40.38	213
Teoretică	263	25.53	1,030	1,079	24.78	4,354
Vocațională	28	52.83	53	76	45.78	166
Total	334	28.26	1,182	1,241	26.22	4,733

4.8. Concluzii privind abandonul universitar în programe de licență

La nivel național, abandonul universitar al cohortei 2015 - programe de studii de licență cu durată de 3 și respectiv 4 ani este 47.96%, conform definiției propuse privind abandonul universitar „Ponderea studenților din cadrul unei generații care nu au reușit să absolute studiile în termen de doi ani de la finalizarea teoretică a programului de studiu”.

Definiția propusă permite măsurarea fenomenului abandonului universitar sau, în oglindă, a gradului de finalizare a studiilor, în conformitate cu bunele practici internaționale pentru programele de 3 și 4 ani. Pentru programele de 5 și 6 ani, măsurarea fenomenului va putea fi realizată, conform definiției, începând cu anul universitar 2023/2024¹⁷.

Pentru a putea totuși surprinde fenomenul la nivelul întregului ciclu de licență și luând în considerare rata mică de recuperare a absolvenților care nu reușesc să finalizeze studiile în perioada teoretică a programului de studii, autorii au analizat proporția studenților care nu reușesc să finalizeze studiile în perioada teoretică (de 5 sau 6 ani).

Pentru programele de studii de licență cu durată de 5 și respectiv 6 ani, abandonul universitar este de 29.69%¹⁸.

Luând în considerare doar durata teoretică a studiilor universitare, s-a putut calcula și rata (intemediară) de abandon pentru întreg ciclul de licență.

La nivelul întregului ciclu de licență, proporția studenților din generația 2015 care nu au reușit să finalizeze studiile în perioada teoretică a programelor de studii (3,4,5,6 ani) este de 48.67%.

Dintre cele 4 categorii de programe de studiu, programele de 3 ani au cea mai mare rată de abandon în durata teoretică – 50.29%.

Rata de abandon pentru generația următoare (generația 2016) arată că fenomenul se accentuează, generația studenților înmatriculați în programe de licență de 3 ani, în anul universitar 2016, având o rată a abandonului de 50.19%. Totodată, diferența de 1.88% indică faptul că definiția utilizată produce rezultate stabile¹⁹.

¹⁷ Având în vedere faptul că Registrul Maticol Unic a devenit operațional în anul universitar 2015/2016

¹⁸ ratele au fost calculate în durata formală de absolvire a programului (5 și 6 ani). luând în considerare 81% din populația de studenți înscrisă la astfel de programe (5 universități eliminate).

¹⁹ Este totuși posibil ca această rată de abandon să fie ușor supraestimată în cazul în care, fiind absolvenți mai recent, universitățile nu au actualizat statutul acestora în RMU până la data extragerii bazei de date.

Nu există diferențe semnificative în ceea ce privește ratele de abandon între programele cu durate de 3 ani (45.4%) și respectiv 4 ani (45.5%) din cadrul universităților de stat.

Rata abandonului universitar în învățământul superior particular, în cadrul programelor de 3 ani, este de aproximativ 62% , comparativ cu aprox. 45% în învățământul superior de stat.

În România, din totalul studenților care abandonează un program de studii de licență, 44% abandonează după primul an.

După cum arată și studiile internaționale: tranziția de la primul la al doilea an de studiu este crucială și multe state europene au politici care adresează problematica retenției studenților în primul an.

96% dintre absolvenți, obțin diploma de studii în durata normală a programului în care sunt înmatriculați.

La nivel european durata necesară unui student să obțină o diplomă este o problemă ce necesită intervenții în termeni de instrumente de politici, la nivel național structura sistemului nostru de învățământ superior generează cea mai scurtă durată necesară până la absolvire dat fiind faptul că aproape toți absolvenții finalizează în durata formală.

2% din cohorta de studenți reușesc să aprobe un program de studii cu până la doi ani mai târziu față de durata teoretică.

Rata de recuperare a studenților care nu finalizează în durata teoretică a programului de studii este foarte scăzută; doar aproximativ 2500 dintre studenți (aprox. 2% din cohorta de studenți) reușesc să aprobe un program de studii cu până la doi ani mai târziu față de durata teoretică. Experiența altor țări ne arată că rata de absolvire se dublează chiar, în cazul unor state, la trei după durata teoretică a programului de studii. Acest fenomen poate fi un indicator privind rigiditatea sistemului de învățământ superior românesc, lipsa programelor remediale sau a mecanismelor de consiliere în timpul programelor de studii.

Analiza arată faptul că ratele de abandon pentru învățământul fără frecvență și cel la distanță sunt cele mai mari - 65.8%.

Învățământul fără frecvență sau învățământul la distanță sunt forme de studiu care vizează în special studenții din medii defavorizate, studenții care nu se pot deplasa în centrul universitar pentru studii, studenții care lucrează și studenții cu familii.

Deși ratele de abandon pe în domeniile fundamentale nu variază major, mergând la o granulație mai mică, în domeniile de licență, abandonul universitar diferă major, în special în cazul universităților de stat.

Raportat la domeniile fundamentale (universități publice) se poate observa faptul că abandonul universitar nu diferă major. Singura excepție este domeniul științe biologice și biomedicale care are o rată de abandon de 24.89% comparativ cu media de 45.47%. De menționat că în acest domeniu, sunt puțini studenți înscriși în programele de 3 și 4 ani. Totuși, chiar și în cazul programelor de 5 și 6 ani, rata intermediară de abandon este de 28.8%.

În domeniile de licență au fost identificate programe de studiu cu rate ridicate de abandon (inginerie civilă 62.44% sau inginerie mecanică 61.76%) dar și variații destul de mari între centrele universitare, în interiorul aceluiași domeniu de studiu (așa cum este cazul științelor sociale pentru care rata de abandon oscilează între 68.5% la Iași și 33.4% la București).

Există o diferență mare între ratele de abandon ale studenților de sex feminin, aproape 42% și cele ale studenților de sex masculin, aproape 55%.

Un alt set de variabile importante pentru abandonul universitar sunt caracteristicile studenților. În ceea ce privește distribuția pe sexe, diferențe sunt și mai mari în cazul programelor cu durată de 4 ani și se mențin pentru programele de 5 și 6 ani (calculate la finalul duratei formale aferente programului).

În ceea ce privește distribuția pe grupe de vârstă, studenții maturi, cu vârstă de 26 de ani și peste, prezintă o rată mai mare de abandon - 57.40% comparativ cu 46.19% pentru ceilalți studenți. Dacă ne uităm mai în detalii la grupele de vârstă, observăm că în categoria 23-26 de ani rata de abandon este cea mai mare – 70.93%.

În cadrul raportului a fost construită o variabilă privind gradul de mobilitate al studenților între locul de naștere și locul unității de învățământ liceal și între locul unității de învățământ liceal și localitatea instituției de învățământ superior.

Studenții fără mobilitate (care nu și-au schimbat localitatea pentru a studia la liceu sau universitate) au ratele de abandon mai ridicate (51.8%) față de studenții care au avut mobilități (și-au schimbat localitatea pentru a studia la liceu și/sau universitate) - 45.1%

În ceea ce privește finanțarea studiilor, așa cum era de așteptat, rata de abandon a studenților care intră în anul I pe locuri cu taxă (55%) este mult mai mare decât rata de abandon a studenților care studiază încă de la admitere pe locuri bugetate (38%). Această diferență, deși atenuată la 11%, se păstrează și în cazul programelor de 5 și 6 ani.

Analizând cetățenia studenților se poate observa faptul că studenții străini au o rată a abandonului peste media națională (47.66% vs. 45.40% pentru programele de 3 și 4 ani). În cazul programelor de 6 ani (unde proporția studenților străini este mai mare) rata abandonului universitar este de 37.88% față de 26.33% în cazul studenților români.

Pentru că locurile la buget se alocă pe criterii de merit, așa cum vom arată în continuare, ratele de abandon corelează și cu rezultatele la examenul de bacalaureat.

Performanța academică anterioară este un cel mai bun predictor al finalizării cu succes a studiilor universitare de licență: cu cât media de la examenul de bacalaureat scade, rata de abandon pe grupe de medii crește ajungând la 62.8% pentru cei cu medii între 6 și 7.

Mai mult, întrucât media de la examenul de bacalaureat este influențată de o serie întreagă de factori, și rata de abandon universitar urmează același trend.

-
- *Studenții care vin din filiera tehnologică au cele mai ridicate rate de abandon, 53,6% comparativ cu 44,5% media ratei de abandon a studenților ce provin din filiera teoretică.*
 - *Media la examenul de bacaluareat a celor înmatriculați la programe de studii de licență cu durată de 6 ani (aprox. 8.80) este semnificativ mai mare decât a celor înmatriculați la programe de studii de licență cu durată de 5 ani (8.45), 3 ani (7.93) sau 4 ani (7.85).*
 - *Studenții care au un parcurs academic neîntrerupt au o rată de abandon de 41%, mult sub rata de abandon aferentă studenților cu întreruperi în parcursul educațional (60%).*
-

O analiză utilă este cea care corelează profilul liceului absolvit cu domeniul programului de licență urmat, principala concluzie fiind că, indiferent de domeniul de studii urmat, absolvenții din profilul liceal tehnic prezintă cele mai mari rate de abandon inclusiv în domeniul științelor inginerești. Elevii de la profilul real, au rate scăzute de abandon, indiferent de facultatea urmată.

90% dintre studenții înmatriculați la programe cu durate de 5 și 6 ani au absolvit filiera teoretică, iar ratele de abandon ale acestora sunt considerabil mai scăzute decât ale celor care provin de la filiera tehnologică sau vocațională.

Daca analizam pierderile de capital uman, in funcție de CNP (persoanaID), eliminând din categoria de abandon universitar studenții care deși abandonează un program de studiu de licență, reușesc să finalizeze un alt program de licență (început concomitent sau ulterior), abandonul scade la 41,12% (durata programului nu a fost luată în considerare).

5. Abandonul universitar la nivelul studiilor de master

5.1. Metodologie specifică

Prezentul capitol analizează fenomenul abandonului universitar în cadrul ciclului masteral, conform definiției utilizată inclusiv pentru ciclul de licență. Datele au fost extrase din Registrul Matricol Unic, pentru cohortele de studenți înmatriculate în 2015, respectiv 2016, la programe de studii, ciclul master, având durate între 1 și 2 ani, atât în instituții de învățământ superior de stat, cât și în cele particulare.

Populația de la care pleacă analiza din capitol este constituită din 55,814 studenți înscriși în anul I la studii de master în anul 2015, respectiv 55,959 înscriși în anul I în anul 2016.

Registrul Matricol Unic (RMU) consemnează mai multe categorii de înscriere la studii în anul I. Dintre acestea, au fost păstrate în analiză doar acelea care se referă la studenții înscriși pentru prima oară la respectivul program de studii, excluzând revenirile din anii anteriori (în urma repetării studiilor, a întreruperii, reînmatriculării sau a mobilității). Astfel, în cazul variabilei *situatie_scoalara_inceput_an* din RMU au fost păstrate categoriile: "admis prin concurs", "admis ca olimpic internațional", "repartizat de minister", respectiv "înscriș în an de studii".

Astfel au rezultat 55,433, respectiv 55,122 de studenți înscriși pentru prima oară în anul I la respectivele programe de studii, în generația 2015 respectiv 2016. Aceștia au reprezentat peste 98,5% din toată populația înscrisă la studii de master anul I în anii vizați de analiză. S-a optat pentru această selecție întrucât studiul propus este longitudinal, pe fiecare dintre cele două cohorte, urmărind studenții de la prima înmatriculare în respectivele programe de studii până la doi ani calendaristici după perioada de finalizare teoretică a programului de studii.

În calculul ratei de abandon aferentă generației 2015 pentru programele de masterat, au fost omise datele provenind de la o universitate deoarece statutul absolvenților nu a fost actualizat în RMU până în momentul extragerii datelor aferente acestui capitol (iunie 2022), în felul acesta am evitat eventuale distorsiuni produse ca urmare a întârzierii unor proceduri administrative. În mod similar, în calculul ratei de abandon pentru generația 2016, pentru programele de masterat, au fost omise datele provenind de la un număr de 2 universități deoarece statutul absolvenților nu a fost actualizat până în momentul extragerii datelor aferente acestui capitol (iunie 2022), evitând astfel posibile distorsiuni. Cele 2 universități însumează aproximativ 4,700 persoane din populația de studenți înmatriculați la programe de masterat în Generația 2016. Cu toate acestea, restul de 50.400 de studenți permite estimarea cu acuratețe a ratelor de abandon la nivelul întregii populații.

Conform definiției utilizată în raport, abandonul universitar, pe un ciclu de studii, se definește ca procentul studenților înmatriculați pentru prima dată la un program de studii în anul n care nu finalizează studiile cu diplomă într-o perioadă de $n + t + 2$, unde t este durata teoretică a unui program de studii²⁰. Din punct de vedere metodologic, au fost considerați în cohortele 2015 și 2016 studenții înscriși prima dată în respectivele programe conform metodei de mai

²⁰ 1 an, 1,5 ani sau 2 ani în cazul programelor de studii universitare de master

sus, excluzând studenții înmatriculați în anii anteriori și care, din diverse motive, au reluat anul I în anul 2015. Pentru acești studenți, a fost apoi urmărită variabila RMU situația școlară la finalul anului (*sitscolaraid_final_an*) pentru **următorii 3 ani (pentru programele cu durata de 1 an), respectiv 4 ani (pentru programele cu durata de 1,5 sau 2 ani)**. Înregistrările ”absolvent propriu, cu diploma”, respectiv ”completare date diplomă” în oricare dintre acești ani au desemnat statutul de *absolvent* pentru studenții înmatriculați pentru prima dată la acele programe de studii în 2015, respectiv 2016. Pentru restul studenților înmatriculați în anii respectivi a fost desemnat statutul *abandon*. Prin urmare, în cazul prezentului raport, conform definiției date, sunt considerați ca abandon și studenții care au finalizat un program de studii, dar nu au obținut diploma de finalizare a studiilor într-o perioadă de maximum doi ani după durata teoretică a programului de studiu.

5.2. Valoarea abandonului universitar la nivel național - master

Pentru **cohorta 2015, abandonul universitar la ciclul de master este de aproximativ 42% respectiv 41.5% pentru cohorta 2016**. Prin urmare, rata de succes este de 58% dintre numărul de studenți înmatriculați într-o cohortă care finalizează studiile cu diplomă de master.

Dacă analizăm, la nivel național, pierderile de capital uman din perspectiva persoanelor, din cohorta de persoane 2015, înscrise la un program de master, nu au absolvit un program de master **39,4%**²¹. Diferența poate fi explicată de studenții care au abandonat un program de master și au finalizat un altul (la care s-au înscris concomitent sau ulterior).

Abandon după primul an de studii

Un aspect important al abandonului îl constituie abandonul după primul an de studii (în cazul programelor de studii de 1,5, respectiv 2 ani). Acesta este calculat ca numărul studenților înmatriculați la studii de master dintr-o cohortă care nu se mai regăsesc ca înscriși în anul următor de studii. Aproximativ 9,000 dintre cei înmatriculați pentru prima dată la respectivul program de studii (având o durată de 1,5 sau 2 ani) în anul 2015, respectiv 7,000 din cei înmatriculați în 2016 nu s-au mai regăsit cu statut de *înscriși în an de studii* în anul următor, devenind astfel abandon după primul an de studii.

Tabelul - 55 Abandonul universitar după primul an de studii, generații 2015 și 2016, ciclul masterat

	Generația 2015		Generația 2016	
	Abandon	% din total abandon	Abandon	% din total abandon

²¹ În calculul pierderilor de capital uman la nivel de persoană au fost luate în calcul toate absolvirile unui ciclu masteral, indiferent de program.

Numărul de studenți care abandonează după primul an	8952	42.85	7008	34.88
--	------	-------	------	-------

Astfel, aproximativ **43%** dintre cei care au abandonat din cohorta 2015 au abandonat după primul an (nu s-au regăsit ca înscriși în anul 2 de studii), în timp ce **35%** dintre cei care au abandonat studiile din cohorta 2016 au abandonat după primul an de studii (nu s-au regăsit ca înscriși în anul 2 de studii²²).

5.3. Caracteristici ale instituțiilor / programelor de studii

Analiza abandonului universitar la nivel sistemic este un indicator relevant pentru eficiența sistemului de învățământ superior din România. Există însă o importantă variație inter- și intra-instituțională, precum și o variație inter-individuală. În acest raport, ne propunem să decelăm câțiva dintre factorii care pot explica variația abandonului universitar. O primă categorie de factori se referă la caracteristici ale instituțiilor, respectiv programelor de studii de master la care sunt înmatriculați studenții.

Forma de finanțare a universităților

În funcție de forma de proprietate a instituțiilor de învățământ superior, se observă diferențe semnificative (cu precădere pentru 2015, dar și pentru 2016) între ratele de absolvire a studenților înmatriculați în instituții de învățământ superior de stat, comparativ cu cele din instituții de învățământ superior particulare. Astfel, dacă rata de absolvire în instituții de învățământ superior de stat pentru cohorta 2015 a fost de peste 59%, în cazul instituțiilor de învățământ particular, rata de absolvire este de aprox. 48%. Pentru cohorta înmatriculată în anul 2016, diferențele sunt mai mici, 59% fiind în continuare rata de absolvire în instituțiile de stat și aproape 55% în cele particulare. Diferența între cei doi ani în privința învățământului particular poate să fie explicată și printr-o îmbunătățire a utilizării RMU de către aceste instituții. Trebuie ținut însă cont de numărul mic de studenți înmatriculați în programe de master în instituțiile de învățământ superior particulare, doar aprox. 11% din totalul populației de studenți înmatriculați.

Tabelul - 56 Abandonul universitar, ciclul master, generația 2015, în funcție de forma de proprietate a instituției de învățământ superior

Formă de proprietate	Număr studenți care abandonează	Rată abandon (%)	Total studenți
Privată	2,882	51.63	5,582
Publică	18,780	40.78	46,050
Total	21,662	41.95	51,632

²² Aceste date trebuie considerate și sub rezerva posibilelor erori de codificare în sistemul informatic, mai ales în primii ani de implementare a acesteia

Tabelul - 57 Abandonul universitar, ciclul master, generația 2016, în funcție de forma de proprietate a instituției de învățământ superior

Formă de proprietate	Număr studenți care abandonează	Rată abandon (%)	Total studenți
Privată	2,714	45.07	6,022
Publică	18,164	40.92	44,392
Total	21,662	41.41	50,414

Tipul universităților (de stat)

În privința tipurilor de universități, acestea au fost recodificate conform clasificării folosite de CNFIS. Trebuie menționat faptul că din punct de vedere al numărului de studenți distribuția între studenți este inegală: primele trei categorii, *Științe Socio-Uman, Economic, Comprehensive, Tehnic* însumează peste 75% din numărul studenților înmatriculați la master (*Științe Socio-Uman, Economic* – 33%, *Comprehensive* – 31% și *Tehnic* – 13%). Cele de *Medicină, Arhitectură, Arte și Sport*, respectiv cele *Militare* înmatriculează doar câte aprox. 2% dintre studenții masteranzi, în timp ce cele cu profil *Agronomic* înmatriculează 4%.

În ceea ce privește ratele de abandon, cele mai eficiente sunt universitățile *Militare* unde rata de abandon este de aprox. 25%, urmate de universitățile de *Arhitectură, Arte și Sport* cu aproape 29% respectiv de *Medicină*, cu 31,81%. Universitățile clasificate tip *Comprehensive* și *Agronomic, Veterinar* au 35-40%. Cea mai ridicată rată de a abandonului este la universitățile *Tehnice*, 52.76%.

Dacă analizăm comparativ cele două generații, observăm că în cazul universităților de *Științe Socio-Uman, a celor Comprehensive, cele Tehnice, cele de Arhitectură, Arte și Sport sau a celor Militare*, rata abandonului este constantă. Anumite diferențe se constată în cazul universităților de *Medicină* (+ aprox 5%), sau *Agronomic* (-5%).

Tabelul - 58 Abandonul universitar, ciclul masterat, generațiile 2015 și 2016, în funcție de tipul instituției de învățământ superior de stat (conform nomenclator CNFIS)

Tipul univ.	Generația 2015			Generația 2016		
	Număr studenți care abandonează	Rată abandon (%)	Total studenți	Număr studenți care abandonează	Rată abandon (%)	Total studenți
Științe,	7,591	43.47	17,463	6,791	44.22	15,358

Socio-Uman, Economic						
Comprehensive	5,664	35.53	15,940	5,855	36.44	16,067
Tehnic	3,584	52.76	6,793	3,535	52.70	6,708
Medicină	363	31.81	1,141	427	36.22	1,179
Arhitectură, Arta, Sport	307	29.24	1,050	297	28.29	1,050
Agronomic, Veterinar	969	39.57	2,449	867	35.30	2,456
Militar	302	24.88	1,214	392	24.90	1,574
Total	18,780	40.78	46,050	17,717	40.15	44,127

Centrul universitar²³

Studentii din instituțiile de învățământ superior din București au o rată a abandonului de 39.85%, un procent sub media națională. Iași, Timișoara și Cluj au rate de absolvire superioare mediei naționale, 51%, 48.10% respectiv 46.37%. Media celorlalte orașe este sub media națională. Dacă luăm în considerare doar învățământul de stat, abandonul din București (unde studiază cei mai mulți studenți din cadrul universităților private) scade.

Tabelul - 59 Abandonul universitar, master, generația 2015, în funcție de centrul universitar

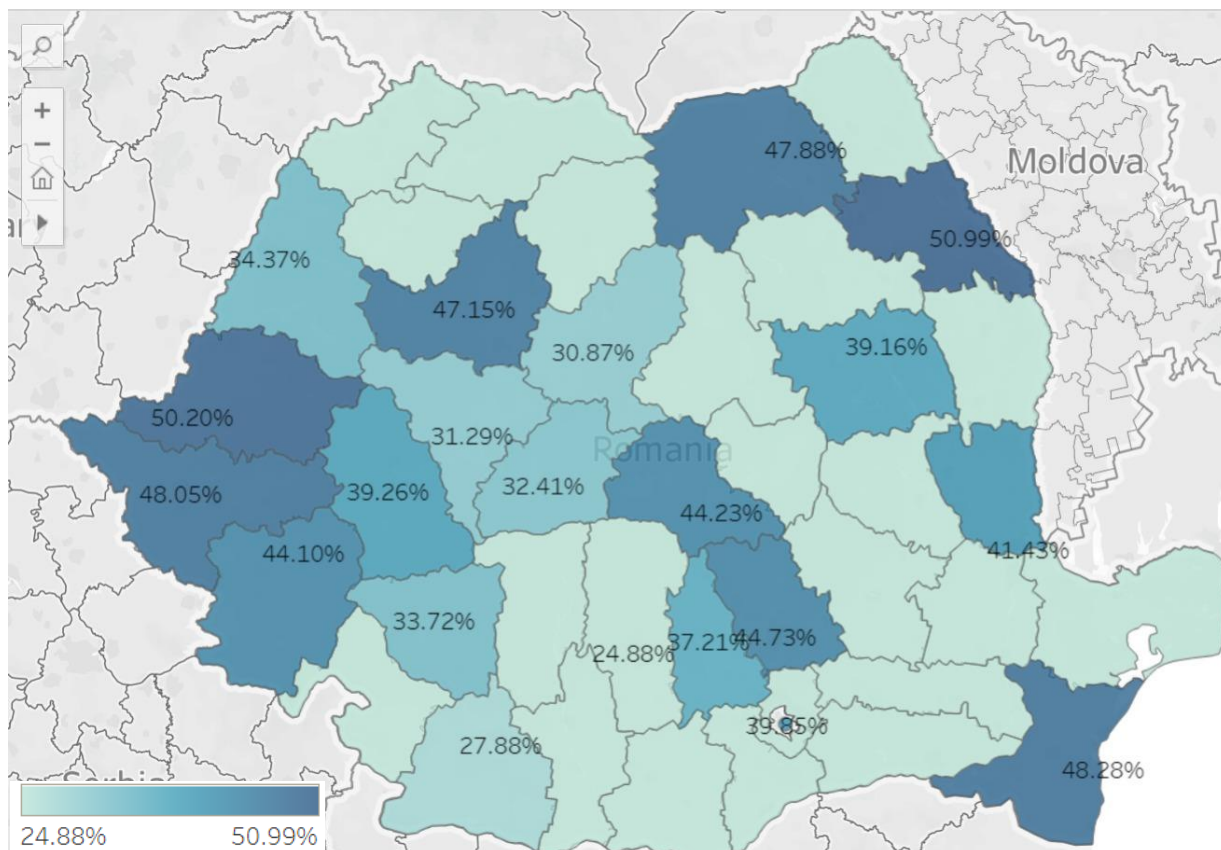
Centrul universitar	Rată abandon (%)	Rată abandon (%) - învățământ de stat
Iași	51.00	50.30
Timișoara	48.10	48.63
Cluj	46.37	46.92
București	39.85	36.62
Alte orașe	37.50	36.1
Total	41.95	40.78

Harta abandonului universitar per județe

Dacă analizăm rata abandonului universitar pe județe, observăm că județele cu cea mai mare rată de abandon la nivel masteral sunt și centre universitare mari, cu mai mulți studenți înmatriculați la acest nivel: Iași, Timișoara, Constanța sau Arad. Centrul universitar cel mai mare – București se situează pe la mijlocul clasamentului în timp ce județele cu cele mai scăzute rate sunt Mureș, Dolj și Argeș.

²³ Au fost considerate distinct centre universitare acele orașe în care sunt înmatriculați cel puțin 5% dintre studenții cohortei 2015

Figura - 10 Harta abandonului universitar pe județele în care se află universitățile, generația 2015, ciclul masteral

Domeniul în care se încadrează programul de studii

O analiză interesantă a ratelor de absolvire urmărește domeniul fundamental în care se încadrează programul de studii în care sunt înmatriculați studenții. În RMU se înregistrează domeniul studiilor universitare de master, acestea fiind recodificate în analiză în domenii fundamentale.

În privința abandonului, în domeniul *științelor ingineresti* se înregistrează cea mai ridicată rată, respectiv 47%, urmată de *matematică și științe ale naturii*, 44% și *științe umaniste* – 41% pentru cohorta 2015. Cele mai scăzute rate de abandon se înregistrează la *sport și educație fizică*, respectiv *științe biologice și biomedicale* aproximativ 33% pentru fiecare dintre cele două cohorte. Acestea sunt însă domenii cu pondere foarte scăzută, aproximativ 3% fiecare din totalul populației analizate. Domeniul de *științe sociale*, cel mai numeros cu aproximativ jumătate din numărul înmatriculărilor, are pentru ambele cohorte, rate de abandon sub 40%.

Tabelul - 60 Abandonul universitar, ciclul masterat,, generațiile 2015 și 2016, în funcție de domeniul fundamental

Domeniul fundamental	Generația 2015			Generația 2016		
	Număr studenți care abandonează	Rată abandon (%)	Total studenți	Număr studenți care abandonează	Rată abandon (%)	Total studenți
Științe sociale	10,041	39.91	25,158	9,671	39.56	24,446
Științe inginerești	6,623	47.23	14,022	6,469	46.25	13,988
Științe umaniste și arte	2,296	41.29	5,560	2,092	39.45	5,303
Matematică și științe ale naturii	1,634	44.41	3,679	1,526	44.69	3,415
Științe biologice și biomedicale	540	33.11	1,631	624	35.56	1,755
Sport și educație fizică	528	33.38	1,582	496	32.91	1,507
Total	21,662	41.95	51,632	20,878	41.41	50,414

Durata programelor de studiu

Durata programelor de studii poate fi un factor important pentru variația ratelor de abandon. Programele cu durată mai scurtă reprezintă o investiție de timp și efort mai mică și au, în consecință, un cost de oportunitate mai scăzut. Astfel, în cazul programelor de studii de master cu durată de 1 an, rata de abandon este de aprox. 30%, puțin sub 40% la cele de 1,5 ani și 42.7% pentru cele de doi ani valori care se mențin și în cazul coortei din 2016.

Totuși, așa cum se poate observa din tabelul de mai jos, populația de studenți înmatriculată la programe cu durată de 1 an este de aprox. 5%, în timp ce cea de la programe de 1,5 ani este de sub 4%.

Tabelul - 61 Abandonul universitar, ciclul masterat,, generațiile 2015 și 2016, în funcție de durata programelor de studiu

Durata programelor	Generația 2015			Generația 2016		
	Număr studenți care abandonează	Rată abandon (%)	Total studenți	Număr studenți care abandonează	Rată abandon (%)	Total studenți

1 an	797	30.35	2,626	793	29.41	2,696
1.5 ani	717	39.14	1,832	721	39.31	1,834
2 ani	20,134	42.70	47,152	19,352	42.20	45,859
Total	21,648	41.95	51,610	20,866	41.41	50,389

5.4. Caracteristici ale studenților

O altă categorie de factori se referă la caracteristici individuale ale studenților ceea ce ar putea explica variațiile inter-individuale și intra-instituționale.

Diferențe între bărbați și femei

Genul este una dintre caracteristicile care explică o parte importantă din variația ratelor de abandon. În medie, studentele au o șansă de aprox. 62% de a absolvi un program de studii, în timp ce studenții de sex masculin au o șansă de numai 53% să finalizeze cu diplomă un program de studii universitare de master început în 2015 sau 2016. Diferența de 9 procente nu este doar statistic semnificativă, ci și foarte importantă din perspectiva politicilor educaționale. **Dacă controlăm variabila sex, variația ratelor de abandon între domenii fundamentale este mai redusă în cazul studentelor, decât în cazul studenților de sex masculin.**

Tabelul - 62 Abandonul universitar, ciclul masterat, generațiile 2015 și 2016, în funcție de sexul studenților

Sexul	Generația 2015			Generația 2016		
	Număr studenți care abandonează	Rată abandon (%)	Total studenți	Număr studenți care abandonează	Rată abandon (%)	Total studenți
Feminin	11,116	37.76	29,436	10,816	38.27	28,259
Masculin	9,990	48.09	20,775	9,515	45.93	20,715
Total	21,106	42.03	50,211	20,331	41.51	48,974

Mediul de naștere și de domiciliu

În funcție de mediul de naștere, constatăm în primul rând o pondere foarte redusă a studenților născuți în mediul rural în populația celor două cohorte, **respectiv aproximativ 7%**, lucru confirmat și de studii privind tranziția din învățământul preuniversitar în cel superior (Haj el.all, 2022). În rândul acestora, ponderea absolvenților este mai mare decât în rândul celor provenind din mediul urban, pentru ambele cohorte: aproape 60% în rândul studenților din mediul rural, comparativ cu 58% în rândul studenților din mediul urban pentru cohorta 2015. Diferența este și mai mare pentru cohorta din 2016, respectiv peste 63% rata de absolvire în rândul studenților provenind din mediul rural, comparativ cu 58% în rândul celor provenind din mediul urban. Diferențe similare ale ratelor de abandon se obțin și în funcție de mediul de domiciliu, cu mențiunea că ponderea studenților cu domiciliul în mediul rural este de **aprox. 26%** în cazul ambelor cohorte, semnificativ mai mare decât ponderea studenților născuți în

mediul rural.

Tabelul - 63 Abandonul universitar, ciclul masterat, generațiile 2015 și 2016, în funcție de mediul de naștere al studenților

	Generația 2015	Generația 2016
	Rată abandon %	Rată abandon %
Rural	40.85	36.64
Urban	42.08	41.81
Total	41.99	41.51

Tabelul - 64 Abandonul universitar, ciclul masterat, generațiile 2015 și 2016, în funcție de mediul de domiciliu al studenților

	Generația 2015	Generația 2016
	Rată abandon %	Rată abandon %
Rural	40.95	40.61
Urban	41.58	41.87
Total	41.43	41.51

Gradul de mobilitate națională (interjudețeană)

O altă variabilă importantă este mobilitatea studenților. Această variabilă a rezultat din comparația județului de naștere al studenților cu cel al unității școlare absolvite, respectiv a județului de domiciliu cu cel al universității la care este înmatriculat studentul. Au rezultat 4 categorii: "fără mobilitate națională" dacă județul de naștere este același cu cel al unității școlare absolvite, respectiv cel de domiciliu este același cu cel al universității, "mobilitate pentru universitate" dacă doar județul universității este diferit de cel al domiciliului, "mobilitate atât la liceu cât și la universitate" dacă județul nașterii este diferit de cel al unității școlare, iar județul universității este diferit de cel de domiciliu și "mobilitate pentru liceu" dacă doar județul de naștere este diferit de cel al unității școlare absolvite.

În timp ce datele pentru 2015 indică rate de absolvire mai scăzute ale celor cu mobilitate pentru universitate în comparație cu cei fără mobilitate, datele pentru 2016 arată o relație inversă, cei cu mobilitate pentru universitate având o rată medie de absolvire ușor mai ridicată. Mai mult decât atât, pentru cohorta 2016, cei mobili și pentru liceu și pentru universitate au cea mai mare rată de absolvire, peste 62% comparativ cu 57% rată medie de absolvire a celor fără mobilitate. În concluzie, diferențele mici și inconsistente în timp ne determină să afirmăm că, pe baza datelor analizate, mobilitatea nu este un factor relevant pentru abandonul la nivel de studii de master.

Tabelul - 65 Abandonul universitar, ciclul masterat, generațiile 2015 și 2016, în funcție de mobilitatea studenților

Mobilitate națională	Generația 2015			Generația 2016		
	Număr studenți care abandonează	Rată abandon (%)	Total studenți	Număr studenți care abandonează	Rată abandon (%)	Total studenți
Fără mobilitate națională	5,012	40.74	12,303	6,040	42.72	14,137
Cu mobilitate națională, din care:	16,650	42.34	39,329	14,838	40.90	36,277
Mobilitate pentru liceu	2,557	40.63	6,294	2,945	41.57	7,084
Mobilitate la liceu și universitate	6,279	42.22	14,872	3,362	37.82	8,889
Mobilitate la universitate	7,814	43.02	18,163	8,531	42.02	20,304
Total	21,662	41.95	51,632	20,878	41.41	50,414

Starea socială

Datele privind starea socială a studenților raportate în Registrul Matricol Unic pentru ciclul masteral sunt foarte puține fiind imposibilă analiza abandonului în funcție de această variabilă.

Cetățenie și etnie

Alte caracteristici individuale relevante par a fi cetățenia și etnia. Studenții străini au o rată de abandon semnificativ mai mică, aprox. 38.79% comparativ cu 42.04% pentru studenții români. De asemenea, etnicii maghiari înmatriculați în programe de studiu în cele două cohorte au rate de absolvire mai mari și implicit rate de abandon mai mici decât etnicii români. Trebuie totuși ținut seama de faptul că numărul studenților de altă cetățenie decât cea română este foarte scăzut, respectiv sub 3%, de asemenea numărul studenților declarați ca fiind de etnie maghiară este sub 3% din cei care au avut etnia înregistrată (această variabilă are și o pondere ridicată de date lipsă).

Tabelul - 66 Abandonul universitar, ciclul masterat, generațiile 2015 și 2016, în funcție de cetățenia studenților

	Generația 2015			Generația 2016		
	Număr studenți care abandonează	Rată abandon (%)	Total studenți	Număr studenți care abandonează	Rată abandon (%)	Total studenți
Este student	550	38.79	1,418	570	37.90	1,504

străin						
Nu este student străin	21,112	42.04	50,214	20,308	41.52	48,910
Total	21,662	41.95	51,632	20,878	41.41	50,414

Tabelul - 67 Abandonul universitar, ciclul masterat, generațiile 2015 și 2016, în funcție de etnia studenților

	Generația 2015			Generația 2016		
	Număr studenți care abandonează	Rată abandon (%)	Total studenți	Număr studenți care abandonează	Rată abandon (%)	Total studenți
Român	8,659	42.96	20,154	16,508	42.66	38,693
Maghiar	142	35.06	405	458	41.71	1,098
Altă etnie	45	40.91	110	216	41.38	522
Total	8,846	42.80	20,669	17,182	42.62	40,313

Modul de finanțare al studiilor

Un *proxy* pentru performanța academică este tipul de înmatriculare (doar pentru studenții înmatriculați în universități de stat), respectiv cu finanțare de la buget sau cu taxă. Finanțarea de la buget pentru anul 1 este acordată candidaților în urma unui concurs de admitere, candidații plasați pe primele locuri beneficiind de un loc bugetat. Există totuși condiția să nu mai fi beneficiat anterior de un loc bugetat la același nivel de studii. Datele despre finanțare ne arată o situație diferită pe cele două cohorte analizate. Dacă pentru cohorta 2015 nu există diferențe semnificative între ratele de abandon pentru cei de pe locurile bugetate comparativ cu cei de pe locurile cu taxă, pe anul 2016 există o diferență semnificativ pozitivă pentru ratele de absolvire ale studenților înmatriculați în primul an de studii pe loc cu taxă²⁴.

Totuși, dacă ne uităm la interacțiunea dintre forma de finanțare și media examenului de bacalaureat, se poate observa că există o diferență semnificativă, de data aceasta pozitivă, între ratele de absolvire ale celor de pe locuri bugetate (mai ridicate comparativ) cu ratele de absolvire ale celor de pe locuri cu taxă, atunci când media examenului de bacalaureat are valori ridicate (peste nota 8 în 2015, respectiv peste 9 pentru cohorta 2016). Astfel, putem afirma că obținerea unui loc bugetat, dar în condiții de performanță educațională anterioară exprimate printr-o notă a examenului de bacalaureat ridicată, este asociată cu rate mai mari de absolvire a studiilor universitare de master.

Pentru ambele cohorte, există diferențe pozitiv semnificative pentru studenții bursieri ai

²⁴ Analiza a fost făcută doar pentru instituții de învățământ superior de stat

Statului Român, dar numărul acestora este foarte redus ceea ce sugerează că selecția a fost mult mai competitivă.

Tabelul - 68 Abandonul universitar, ciclul masterat, generațiile 2015 și 2016, în funcție de mobilitatea studenților

Finanțare la începutul anului 1	Generația 2015			Generația 2016		
	Număr studenți care abandonează	Rată abandon (%)	Total studenți	Număr studenți care abandonează	Rată abandon (%)	Total studenți
Finanțare de la buget	12,658	40.74	31,070	12,749	41.86	30,454
Taxă	5,673	41.04	13,824	5,109	39.88	12,810
Bursier al statului	126	32.64	386	197	28.47	692
Total	18,457	40.76	45,280	18,055	41.07	43,956

5.5. Parcursul academic anterior al studenților

Media la examenul de bacalaureat

Performanța academică anterioară este un predictor și al finalizării cu succes a studiilor universitare de master. În cazul programelor de studii de master, absolvenții tind să fi avut o medie de absolvire mai mare decât cei care abandonează. Astfel, dacă media notei de absolvire a bacalaureatului pentru absolvenții din cohorta 2015 a fost de 8.10, media la bacalaureat a celor care au abandonat a fost de 8.02. Această diferență este statistic semnificativă folosind testul t^{25} . Similar, pentru cohorta de masteranzi înmatriculați în 2016 media absolvenților a fost 8.11, iar media notei pentru studenții înmatriculați în aceeași cohorta, dar nu au reușit să absolve studiile masterale a fost de 7.99. Această diferență este statistic semnificativă folosind testul t^{26} .

Pe de altă parte, media examenului de bacalaureat ne relevă informații cu privire la performanța academică, însă acesta este un eveniment deja îndepărtat în raport cu performanța academică la studiile universitare din ciclul 2. Alternativ, media notelor în programul de licență sau a notelor la examenul de admitere ar putea fi predictorii mai relevanți ai succesului academic la master.

Tipul unității școlare absolvite

Pregătirea academică anterioară poate fi aproximată și în funcție de tipul unității școlare absolvite anterior studiilor universitare. Așa cum ne-am aștepta, absolvenții de colegii naționale, în ambele cohorte, au rate de absolvire a studiilor universitare de master superioare celorlalți absolvenți (peste 59% în comparație cu media națională de 57%). De asemenea, acesta este și grupul cel mai numeros în rândul studenților înmatriculați la master: absolvirea unui

²⁵ $t = 7,24$, 41987 grade de libertate, $p < 0.001$

²⁶ $t = 10,99$, 41829 grade de libertate, $p < 0.001$

colegiu național este atât un predictor pentru înscrierea la studii universitare de master, cât și pentru absolvirea acestora. Absolvenții de grupuri școlare au ratele cele mai scăzute, atât în privința înscrierii la studii universitare de master, cât și în privința absolvirii acestora.

Tabelul - 69 Abandonul universitar, ciclul masterat, generațiile 2015 și 2016, în funcție de tipul unității școlare absolvite

Tipul unității școlare absolvite	Generația 2015			Generația 2016		
	Număr studenți care abandonează	Rată abandon (%)	Total studenți	Număr studenți care abandonează	Rată abandon (%)	Total studenți
Colegiu Național	5,607	40.97	13,687	5,360	40.30	13,300
Liceu	4,941	43.16	11,448	5,288	42.51	12,440
Colegiu	3,171	41.76	7,593	3,150	42.98	7,329
Grup Școlar	2,775	45.40	6,113	2,065	47.61	4,337
Seminar teologic	229	44.29	517	211	41.21	512
Altele	34	46.58	73	28	43.08	65
Total	16,757	42.50	39,431	16,102	42.39	37,983

Filiera urmată în învățământul preuniversitar liceal

Filiera urmată are impact limitat asupra absolvirii studiilor universitare de master. Trebuie spus că variația este relativ mică în condițiile în care aproape 65% dintre studenții înmatriculați au absolvit filiera teoretică. Doar o pondere de 1% au absolvit filiera vocațională, în timp ce ratele de absolvire ale celor din filiera vocațională sunt superioare mediei cu două puncte procentuale (59.5% pentru absolvenții filierei vocaționale comparativ cu media națională de 57.5% rată de absolvire pe cohorta 2015 a studiilor universitare de master; datele sunt similare pentru cohorta 2016).

Tabelul - 70 Abandonul universitar, ciclul masterat, generațiile 2015 și 2016, în funcție de filiera educațională la liceu

Filiera educațională la liceu	Generația 2015			Generația 2016		
	Număr studenți care abandonează	Rată abandon (%)	Total studenți	Număr studenți care abandonează	Rată abandon (%)	Total studenți
Teoretică	11,092	42.95	25,828	10,612	42.77	24,810
Tehnologică	4,251	42.03	10,115	4,061	42.28	9,605
Vocațională	1,414	40.54	3,488	1,429	40.05	3,568
Total	16,757	42.50	39,431	16,102	42.39	37,983

5.6. Modele predictive ale abandonului/succesului educațional

Pe baza datelor disponibile pentru cele două cohorte, am încercat să formulăm câteva modele predictive ale succesului educațional. Care sunt factorii demografici, educaționali sau de program care pot constitui predictorii ai absolvirii, respectiv ai abandonului studiilor universitare de master?

Astfel, pe baza analizelor din capitolele anterioare, am reținut o serie de variabile pe care să le testăm ca predictor ai succesului educațional universitar. Putem grupa aceste variabile în:

- factori demografici: sexul, vârsta, mediul la naștere;
- factori de program de studii: domeniul fundamental de care aparține programul, durata programului;
- factori de performanță educațională anterioară: media examenului de bacalaureat; specializarea absolvită în liceu; studii de master anterioare.

De asemenea, am considerat oportun să controlăm pentru situația în care o persoană este înscrisă simultan în mai multe programe în cei doi ani analizați. Astfel, am generat variabila *count* – număr de programe la care este înscris(ă) și care reprezintă numărul de *studentid* diferite pentru o persoană (*persoanaid*).

Având în vedere că variabilele dependente, *Absolvent Generația 2015* și *Absolvent Generația 2016* sunt dihotomice, predictorii fiind atât variabile continue (an nastere, medie_bac), cât și nominale (domeniul, specializarea absolvită în liceu etc.), opțiunea pentru modele de regresie logistică ar fi adecvată. Totuși, considerăm că un model uninivel nu este adecvat întrucât unitățile de analiză, studenții înmatriculați la studii universitare de master, sunt grupați în instituții de învățământ superior. Prin urmare, am optat pentru modele de analiză logistică multinivel (sau modele ierarhice). În mod particular am optat pentru funcția *melogit* în Stata, utilizând codurile universităților care variabilă de grup (*grouping variable*). Aceste modele au, printre altele, avantajul de a decela din interiorul claselor (intra-instituțională în cazul nostru) în comparație cu variația dintre clase (inter-instituțională). Obiectivul este acela de a prezice corect o pondere cât mai mare din cazurile de succes/abandon pe baza variabilelor independente selectate.

Analiza privind modelul predictiv a fost efectuată doar pentru instituțiile de învățământ superior de stat, din mai multe rațiuni:

1. numărul studenților înmatriculați în programe de master la instituțiile de învățământ superior particulare este relativ mic în comparație cu cei de la stat;
2. pentru anii 2015, 2016, anii de pilotare ai RMU, nu a existat obligativitatea instituțiilor de învățământ particular de a complete toate datele, prin urmare calitatea datelor pentru instituțiile de învățământ superior particulare, pentru această perioadă nu este la un nivel corespunzător;
3. acest raport vizează în mod special eficiența politicilor educaționale ale statului în privința succesului universitar, iar modelul predictiv este centrat pe studenții din aceste instituții de învățământ superior.

Tabelul - 71 Model predictiv 1 al abandonului/succesului universitar în universitățile de stat (generația 2015, masterat)

Variabila	Model1	Model2	Model3	Model4
Absolvent Gen. 2015				
Media la bacalaureat		1.06***	1.01	1.03**
Anul nașterii		1.06***	1.04***	1.04***
Rfinantare_an1#				
c.medie_bac				
Finanțare de la buget			(base)	(base)
Taxă			0.96***	0.96***
Genul			0.64***	0.65***
Numărul de programe la care este înscris			0.44***	0.35***
Durată - ani			0.37***	0.34***
Mediul (la naștere)				
Rural			(base)	(base)
Urban			1.04	1.05
Domeniul fundamental				
Științe inginerești				(base)
Matematică și științe..				1.37***
Științe biologice și ..				1.35***
Științe sociale				1.30***
Științe umaniste și a..				1.31***
Sport și educație fiz..				1.95***
Specializare absolvită liceu				
Mate-info				(base)
Filologie				0.93*
Confesional				1.19*
Economic				1.33***
Științe ale Naturii				1.11*
Științe sociale				0.99
Altele				1.14***
Studii anterioare?				
Da				(base)

Nu				0.63***
Constant	1.66***	0.01***	1.65	2.34
var(_cons[codU])	0.60***	0.49***	0.56***	0.52***
Statistics				
N	44894	35308	32577	32577
Log-Likelihood	29164.40	22946.54	20696.91	20590.23
chi2		178.61	985.14	1166.04
p		0.00	0.00	0.00

Modelul 1 este un model ierarhic bazat doar pe intercept și variația acestuia; acest model este util fiindcă denotă corelația intrainstituțională și, implicit, ponderea variației variabilei dependente ce poate fi explicată la nivel instituțional. Astfel, aproximativ 15% din variația variabilei Absolvent Generația 2015 poate fi explicată la nivel instituțional ceea ce justifică opțiunea pentru un model multinivel. Variația interceptului în funcție de universitate este statistic semnificativă ceea ce ne arată că instituția de învățământ superior în sine este responsabilă într-o anumită măsură de variația șanselor de absolvire.

Tabelul - 72 Corelații ale modelului predictive 1

Intraclass correlation				
Level	ICC	Std. err.	[95% conf. Interval]	
CodU	.1549234	.0296601	.1052203	.2222725

Predictorii propuși în modelele de regresie 2-4 includ variabile ce caracterizează primul nivel (predictori de nivel 1), nivelul individual. Nu am inclus în analiză predictori pentru nivelul 2, cel instituțional. Singura variabilă măsurată la acest nivel este cea privind tipul de universitate, variabilă recodificată după taxonomia Consiliului pentru Finanțarea Învățământului Superior. Această variabilă a fost testată, însă nu a produs rezultate semnificative pentru generația 2016, iar aportul predictiv pentru 2015 este foarte scăzut, prin urmare nu a fost inclusă în model. Reamintim că o altă variabilă la nivel instituțional, forma de proprietate, a constituit o variabilă filtru, modelul logistic multinivel analizând doar instituțiile de învățământ superior de stat.

În modelul 2, în plus față de modelul bazat doar pe intercept, au fost adăugate variabilele referitoare la media examenului de bacalaureat și vârstă (anul nașterii). Ambele au o influență pozitivă asupra ratelor de promovare în sensul în care un an în minus la înmatriculare crește cu 6% șansele de absolvire. De asemenea, creșterea cu o unitate a mediei la bacalaureat crește cu 6% șansele de absolvire. Modelul 3 introduce alte caracteristici individuale precum sexul, mediul la naștere, interacțiunea dintre forma de finanțare a studiilor și media la bacalaureat, dar și o caracteristică de program, respectiv durata studiilor, precum și controlul asupra

numărului de programe la care este înscris. Mediul urban/rural nu pare a fi un predictor semnificativ dar a fost menținut ca variabilă de control. Media la bacalaureat nu mai este semnificativă, însă este interacțiunea dintre medie și forma de finanțare; astfel studenții cu medii la bac mai mari au șanse de absolvire mai mari la buget decât la taxă. Acest lucru ne poate sugera că programele mai competitive, care reușesc să atragă mai mulți studenți cu performanțe educaționale superioare au și șanse de absolvire mai mari. De asemenea, durata studiilor este un predictor semnificativ, cu cât crește durata studiilor cu atât scad șansele de absolvire ceea ce este intuitiv. În egală măsură, cei înscriși la mai multe programe de studii au șanse mai mari să abandoneze. Înscrierea la încă un program suplimentar scade cu 56% șansele de absolvire ale actualului program.

În modelul 4, cel mai comprehensiv²⁷, se menține nivelul de semnificație pentru variabila *vârstă* (măsurată ca anul nașterii), în timp ce media la bacalaureat este semnificativă doar la nivelul $p < .05$. Mărimea efectelor este însă mai redusă ca în modelele precedente, sugerând o interacțiune cu celelalte variabile explicative. Cea mai importantă variabilă explicativă adăugată este domeniul programului. Șansele de absolvire sunt cu 23% mai reduse în științele ingineresti în comparație cu științele sociale. De asemenea, șansele de absolvire la educație fizică și sport sunt aproape duble față de cele de la științe ingineresti, controlând celelalte variabile.

În egală măsură, specializarea absolvită în liceu este un predictor semnificativ. Cei care au absolvit specializarea economie au șanse semnificativ mai crescute de a absolvi programul de master, cu 33%, față de cei care au absolvit mate-info. De asemenea, cei care au absolvit mate-info au șanse semnificativ mai crescute față de absolvenții specializării filologie. Este interesant în același timp că acestea sunt invers asociate cu mediile la bacalaureat. Cei de la filologie au media examenului la bacalaureat semnificativ mai mare ca cei de la mate-info, iar aceștia la rândul lor au media semnificativ mai mare ca cei de la economie. Astfel, media examenului la bacalaureat trebuie interpretată în funcție de specializarea absolvită în liceu.

Poate că unul dintre cei mai interesanți predictorii este existența studiilor anterioare. Cei care au mai urmat studii universitare de master anterior înscrierii la actualul program au șanse cu aproximativ 60% superioare să finalizeze actualul program. Explicația poate să rezide într-o motivație superioară și așteptări mai realiste ale celor care au mai urmat studii universitare de master. Modelul este robust, reziduurile Pearson în urma ecuației de regresie logistică multinivel nu indică un pattern neobișnuit.

Modelul 4 reușește să clasifice corect aproximativ 63,4% dintre cazuri; procentul de absolvenți corect clasificați este de peste 80% în timp ce sub 40% dintre cei care abandonează sunt corect clasificați. Aceasta ne arată că probabil sunt omiși predictorii importanți în model. Cu siguranță rezultatele academice anterioare admiterii la studii de master, fie nota examenului de admitere, fie media anilor de licență ar putea contribui semnificativ la îmbunătățirea modelului predictiv. Media examenului de bacalaureat ne relevă informații cu privire la

²⁷ În analiză modelele sunt implicate unul într-altul (*nested*); astfel modelul 1 este cuprins în modelul 2, acesta în 3, iar modelul 3 în modelul 4. Există diferențe semnificative între acestea, testate cu funcția *lrtest* (log-likelihood ratio test) în Stata ceea ce ne arată cu aportul explicativ/predictiv al fiecărui model față de precedentul este statistic semnificativ.

performanța academică, însă acesta este un eveniment deja îndepărtat în raport cu performanța academică la studiile universitare din ciclul 2. În egală măsură, date privind tipul de program de licență absolvit (domeniul, durata), tipul de finanțare (la buget/cu taxă), dar și date privind eventualul status ocupațional al studenților ar putea fi predictorii importanți ai abandonului universitar la nivelul ciclului 2 al studiilor universitare. Predictorii legați de motivația studenților de a urma studii de master ar putea cu siguranță spori gradul de adecvare și capacitatea predictivă a modelului.

Similar datelor pentru generația 2015, în cazul generației 2016 modelul 1 este bazat doar pe intercept și variația acestuia. Aproximativ 18% din variația variabilei Absolvent Generația 2016 poate fi explicată la nivel instituțional justificând, de asemenea, opțiunea pentru un model multinivelar.

Tabelul - 73 Corelații ale modelului predictiv 2

Intraclass correlation				
Level	ICC	Std. err.	[95% conf. Interval]	
CodU	.1817295	.0331704	.1254426	.2558832

Media examenului de bacalaureat pare a avea un efect mai important în toate modelele comparativ cu datele aferente anului 2015. Creșterea cu un punct a mediei examenului de bacalaureat crește cu 16% șansele de absolvire a studiilor universitare de master. Vârsta are aproximativ același efect ca pentru cohorta 2015, cu excepția modelului 4 în care vârsta nu are niciun efect asupra ratelor de absolvire.

Similar datelor pentru anul 2015, interacțiunea dintre modalitatea de finanțare și media la bacalaureat este semnificativă, media de la bacalaureat fiind un predictor mai bun pentru cei care ocupă un loc bugetat. La fel ca în anul precedent, studentele au șanse de absolvire cu aproximativ 30% mai mari decât studenții de gen masculin. Mediul urban/rural la naștere nu este un predictor semnificativ.

Tabelul - 74 Model predictiv 2 al abandonului/succesului universitar (generația 2015, masterat)

Variabila	Model1	Model2	Model3	Model4
Absolvent Gen. 2016				
Media la bacalaureat		1.16***	1.11***	1.15***
Anul nașterii		1.04***	1.03***	1.00
Rfinantare_an2#				
c.medie_bac				
Finanțare de la buget			(base)	(base)
Taxă			0.97***	0.98***
Genul			0.73***	0.74***

Numărul de programe la care este înscris			0.64***	0.64***
Durată - ani			0.38***	0.36***
Mediul (la naștere)				
Rural			(base)	(base)
Urban			0.93	0.95
Domeniul fundamental				
Științe ingineresti				(base)
Matematică și științe..				1.32***
Științe biologice și ..				1.41***
Științe sociale				1.28***
Științe umaniste și a..				1.40***
Sport și educație fiz..				1.93***
Specializare absolvită liceu				
Mate-info				(base)
Filologie				0.92*
Confesional				1.24*
Economic				1.17**
științe ale Naturii				1.14**
științe sociale				0.96
Altele				1.14***
Studii anterioare?				
Da				(base)
Nu				0.60***
Constant	1.63***	0.01***	0.83	8.70***
var(_cons[codU])	0.73***	0.61***	0.68***	0.63***
Statistics				
N	43264	33998	33326	33326
Log-Likelihood	-	-	-	-
	27859.73	21931.34	21239.92	21027.65
chi2		259.18	720.76	1113.37
p		0.00	0.00	0.00

În comparație cu științele ingineresti toate celelalte domenii au șanse cu peste 30% superioare de finalizare a studiilor cu diploma (științe umaniste cu 40% mai mari, sport și educație fizică cu 93% mai mari). La fel ca pentru 2015, specializarea economie absolvită în liceu, dar și

profilul profesional sunt asociate cu rate mai mari de absolvire a studiilor universitare de master. Similar datelor pentru 2015, absolvirea unui alt program de master anterior crește semnificativ șansele de absolvire ale actualui program, cu aproximativ 75% față de cei care nu au mai urmat studii universitare de master.

Modelul 4, cel mai inclusiv, clasifică corect aprox. 63,5% dintre cazuri, similar datelor aferente generației 2015. Modelul prezice corect peste 75% dintre absolvenți și doar 45% dintre cei care abandonează, ceea ce sugerează, similar concluziei pentru datele aferente anului 2015, necesitatea adăugării unor predictorii importanți referitori la performanța academică în timpul studiilor de licență anterioare, precum și domeniul studiilor de licență sau predictorii ce țin de motivația studenților.

5.7. Concluzii privind abandonul universitar în programe de master

La nivel național, pentru programele de masterat, generațiile 2015 și 2016 abandonul universitar este de 42%, respectiv 41,5% conform definiției propuse

Prin urmare, rata de succes este de 58% dintre numărul de studenți înmatriculați într-o cohortă care finalizează studiile cu diplomă de master. Doar în instituțiile de învățământ superior de stat, rata de absolvire este de aproape 60%, în timp ce puțin peste 40% abandonează studiile.

Există o variație importantă a ratei de abandon la ciclul masteral între instituțiile de învățământ superior de stat. Astfel, rata de abandon variază între 15% și 70%.

Atât pentru 2015, cât și pentru 2016, mediana este la 63% rată de absolvire în cadrul instituțiilor de învățământ superior de stat (jumătate dintre instituțiile de învățământ superior de stat au o valoare mai mică de 63%). În 10% dintre instituțiile de învățământ superior de stat, rata de absolvire este sub 40% și în aproximativ 25% rata de absolvire este sub 50%. Prin urmare, în peste 75% dintre instituțiile de învățământ superior de stat absolvă mai mult de jumătate dintre studenții înscriși într-o cohortă la studii universitare de master. În decila superioară, se regăsesc instituții în care absolvă aproximativ 80% din numărul de studenți înmatriculați la studii universitare de master.

Analiza pe domenii ne arată că științele socio-umane, respectiv educație fizică și sport, dar și științe biologice și biomedicale au rate superioare de absolvire în comparație cu științele inginerești sau matematică și științe ale naturii.

Studentele au rate superioare de absolvire decât studenții de sex masculin. Performanța academică anterioară, dar și experiența educațională masterală anterioară sunt predictorii ai succesului academic în actualul program de studii.

Genul este una dintre caracteristicile care explică o parte importantă din variația ratelor de abandon. De ce în mod sistematic persoanele de sex masculin au o rată mai mică de finalizare a studiilor? S-ar putea explica aceasta printr-o inserție profesională mai bună după licență a băieților ceea ce îi descurajează să-și mai continue studiile? Sau ar putea fi de fapt caracteristici ale programelor de studii? Sexul pare a fi însă variabila care explică mai mult decât domeniul de studii.

Rata de abandon pentru ciclul masteral este mai mic în cazul studenților străini comparativ cu studenții români, diferența fiind de peste 3%.

Mediul de naștere rural poate fi corelat cu o rată a abandonului universitar mai mică comparativ cu studenții născuți în mediul urban.

Datele cu privire la gradul de mobilitate al studenților pentru studiu (la nivel liceal și la nivel universitar) nu indică o tendință stabilă. Acest lucru poate fi corelat cu timpul petrecut deja în cadrul unui centru universitar pentru ciclul I (licență).

Pe de altă parte, modelele predictive elaborate ne arată necesitatea adăugării unor predictorii ce țin de performanța academică mai recentă (examenul de bacalaureat fiind relevant dar fiind un eveniment mai degrabă îndepărtat). Media examenului de bacalaureat ne relevă informații cu privire la performanța academică, însă acesta este un eveniment deja îndepărtat în raport cu performanța academică la studiile universitare din ciclul 2, același lucru fiind valabil și pentru tipul unității absolvite sau filiera absolvite. Media notelor în programul de licență sau a notelor la examenul de admitere ar putea fi predictorii importanți ai succesului academic la master. În egală măsură, caracteristici ale programului de licență absolvit (domeniu, durată), precum și statusul ocupațional ar putea releva pattern-uri valide de explicare și predicție a abandonului universitar.

Nu în ultimul rând, studiile de acest tip ar trebui completate cu anchete asupra populației de studenți pentru a releva factorii motivaționali subiectivi care concură la succesul sau abandonul unui program de studii.

Dacă analizăm, la nivel național, pierderile de capital uman din perspectiva persoanelor (nu a studenților), din cohorta 2015, înscrise la un program de master, nu au absolvit un program de master 39,4% . Diferența față de rata de abandon conform definiției propuse de studiu poate fi explicată de parcursul educațional al studenților care deși au abandonat un program de master, au finalizat un altul (la care s-au înscris concomitent sau ulterior).

6. Abandonul la nivelul studiilor de doctorat

6.1. Metodologie specifică

În continuare, studiul nostru va viza populația de studenți înscriși în anul 2015 la studii doctorale. Sunt vizați doar doctoranzii înscriși pentru prima oară la programul de studii în anul respectiv, (eliminându-se reîmatriculările în urma repetării studiilor, a întreruperii sau a mobilității). Astfel, în cazul variabilei *situatie_scoalara_inceput_an* din RMU au fost păstrate categoriile "admis prin concurs", "admis ca olimpic internațional", "repartizat de minister", respectiv "înscriș în an de studii", rezultând un număr de **4,941 doctoranzi** înscriși pentru prima oară în anul I la respectivele programe de studii de doctorat, în 2015. De asemenea, au fost avuți în vedere o singură dată cei admiși la studii într-o instituție de învățământ superior și transferați apoi în altă instituție de învățământ superior în același program de studii, chiar dacă în baza de date Registrul Matricol Unic apar cu două coduri RMU diferite (respectiv două student ID distincte). *Prin urmare în total studiul vizează o populație de 4,941 doctoranzi înscriși pentru prima dată și o singură dată la programul de studii respectiv în anul 2015, indiferent de instituția de învățământ superior.*

Statutul de absolvent (variabila *abs2015*) a fost calculat ca procent din populația inițială care, în următorii 6 ani calendaristici (respectiv 3 sau 4 ani durata programului de studii + 2 ani, conform definiției asumată de autori) apar înregistrați în baza de date a RMU cu una dintre următoarele situații de final de an: *absolvent propriu cu diplomă, completare date diplomă sau în validare CNATDCU.*

Pentru o mai bună acuratețe a măsurării fenomenului de abandon/absolvire a studiilor de doctorat, având în vedere că în multe cazuri instituțiile de învățământ superior nu mai actualizează statusul studenților după încheierea perioadei de pregătire doctorală ceea ce duce la o supraestimare a abandonului, datele din RMU au fost corelate și cu informațiile privind susținerile tezelor de doctorat din cadrul procesului gestionat de CNATDCU. Prin urmare, am recalculat variabila privind abandonul (*Rabs2015*) astfel:

$Rabs2015 = abs2015$ dacă persoana respectivă se regăsește doar în baza de date RMU.

$Rabs2015 = 1$ (*absolvent*) dacă persoana respectivă a fost identificat cu dată de susținere a tezei de doctorat, indiferent de statusul înregistrat în baza de date RMU (abandon sau absolvent).

În concluzie, pentru calcularea abandonului universitar aferent studiilor de doctorat, am utilizat astfel numărul de doctoranzi înmatriculați în anul 2015 extrași din RMU și numărul de absolvenți de doctorat din aceeași generație care s-au regăsit în datele privind susținerile tezelor de doctorat din cadrul procesului gestionat de CNATDCU (atât în durata formală a programului de doctorat + 2 ani, conform definiției cât și pentru a analiza abandonul de la înmatricularea în 2015 și până la momentul disponibilității datelor, într-o variantă consolidată a definiției).

Astfel, s-a luat în considerare și specificitatea finalizării cu succes a programelor de doctorat. Dat fiind faptul că în practică există multe cazuri în care studenții nu finalizează la timp un program doctoral, autorii au calculat abandonul universitar și după o durată mai lungă decât cea agreată în definiția inițială, utilizând toate datele disponibile până în martie 2022. Această

opțiune a fost denumită ”varianta consolidată a definiției” și este specifică numai nivelului doctoral.

Astfel, cu excepția abandonului la nivel național unde rata a fost calculată atât conform definiției propusă de autori (durata teoretică + 2 ani) cât și conform definiției consolidate (cuprinzând durata teoretică + durata până în martie 2022), în restul analizei privind abandonul la nivelul ciclului doctoral a fost utilizată definiția consolidată.

6.2. Valoarea abandonului universitar la nivel național - doctorat

Conform definiției asumată de autori, respectiv durata programului de studii (3 sau 4 ani) + 2 ani, rata abandonului este de 70%.

Tabelul - 75 Abandonul universitar conform formulei propuse, generația 2015, ciclul doctoral

	Număr doctoranzi care abandonează	Rată abandon	Total doctoranzi
Generația 2015 – conform formulei	3,459	70.01	4,941

Dacă ne raportăm strict la durata teoretică a programelor de studii, atunci doar aproximativ 19% dintre absolvenții programelor de studii cu durata teoretică de 3 ani, respectiv 25% dintre absolvenții programelor de studii cu durata teoretică de 4 ani finalizează în timpul duratei teoretice a programelor de studii. Dintre aceștia, 6% dintre doctoranzii înmatriculați la programe de studii de 3 ani și respectiv 9% dintre doctoranzii înmatriculați la programe de studii de 4 ani finalizează studiile doctorale cu susținerea tezi în timpul duratei teoretice a programului de studii.

Dacă ne raportăm la o durată mai lungă de finalizare a studiilor doctorale, din momentul înmatriculării (2015) până în momentul la care datele sunt disponibile (respectiv martie, 2022), așa cum se poate observa din tabelul de mai jos, rata abandon (consolidată) s-a situat la peste 63,5%. Au fost considerați cu statut de absolvent *toți doctoranzii care susținuseră teza de doctorat până în martie 2022.*

*Tabelul - 76 Abandonul universitar *până în martie 2022 – rata de abandon consolidată, generația 2015, ciclul doctoral*

	Număr doctoranzi care abandonează	Rată	Total doctoranzi
--	--	-------------	-------------------------

		abandon²⁸	
Generația 2015, abandon până în martie, 2022	3,147	63.69	4,941

După cum se poate vedea din diferența numărului de absolvenți din cele două tabele de mai sus, 312 doctoranzi, reprezentând aproximativ 6,31% din populația studiată, au finalizat programul de studii cu diplomă de doctor într-o perioadă ce depășește cu mai mult de 2 ani durata teoretică a programului de studii. Aceștia provin, în cvasi-totalitate, respectiv 94%, de la programele cu durată de 3 ani. Aproximativ 20% din absolvenții programelor cu durată de 3 ani au absolvit într-o perioadă de timp mai îndelungată față de cea reprezentând durata teoretică programului de studii + 2 ani. Doar aproximativ 5% din studenții înmatriculați la programe de 4 ani au avut nevoie de mai mult de 6 ani (durata teoretică a programului de studii + 2 ani) pentru a finaliza și susține teza de doctorat.

De remarcat că, spre deosebire de licență și master, un procent important dintre studenții înmatriculați la doctorat au nevoie de o perioadă mai lungă până la absolvire decât durata teoretică a programului de studiu. Dacă gradul de recuperare în următorii doi ani ulteriori perioadei teoretice a programului de studii este foarte scăzut la licență sau master, în cazul studiilor doctorale ponderea absolvenților se dublează în următorii 2-3 ani după durata teoretică a programului de studii. Acest lucru poate fi un indicator al unei flexibilități mai ridicate a rutelor de învățare în cazul studiilor doctorale comparativ cu cele de licență sau de master.

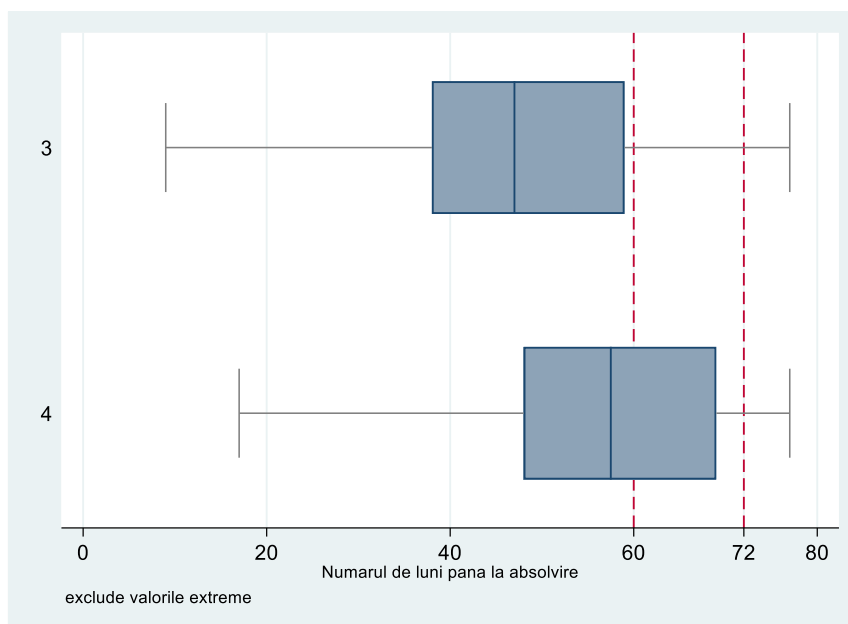
Tabelul - 77 Absolvenți care au avut nevoie de o perioadă mai lungă de 2 ani, peste durata teoretică a programului de studii până la absolvire, generația 2015, ciclul doctoral

Durata teoretică	Număr doctoranzi	% din total absolvenți	Total absolvenți cohorta 2015
3 ani	293	20.07	1460
4 ani	19	5.69	334
Total	312 ²⁹	17.39	1794

²⁸ Rata abandon – conform definiției consolidate

²⁹ 312 absolvenți, reprezentând 17,39% din totalul absolvenților cohortei 2015, au avut nevoie de o perioadă mai lungă de 2 ani peste durata teoretică a programului de studii până la absolvire

Figura - 11 Distribuția duratei reale până la susținerea tezei de doctorat pentru programele cu durata teoretică de 3, respectiv 4 ani, generația 2015

Așa cum se poate observa în tabelul de mai jos, durata de la înmatriculare până la susținerea tezei de doctorat este în medie de aproape 49 de luni la programele cu durata teoretică de 3 ani, respectiv 57 de luni pentru programele cu durata teoretică de 4 ani. Pe baza formulei utilizată în acest studiu, respectiv durata teoretică plus 2 ani, rezultă un echivalent de 60 luni (pentru programele de 3 ani) și 72 de luni (pentru programele de 4 ani). Durata de 60 luni este cuprinsă între percentilele 75 și 80 pentru programele de 3 ani, ceea ce înseamnă că peste 75% dintre absolvenți se încadrează în această perioadă, în timp ce aproximativ 20% ”scapă” unei astfel de definiții. În cazul programelor cu durată de 4 ani, definiția cuprinde aproximativ 95% dintre absolvenți (72 se află între percentila 90 și percentila 95), ceea ce înseamnă că foarte puțini dintre absolvenții studiilor cu durată de 4 ani nu ar fi cuprinși în această definiție (aprox 5% dintre absolvenții programelor cu durată teoretică de 4 ani).

Tabelul - 78 Distribuția duratei reale, în luni, până la susținerea tezei de doctorat pentru programele cu durata teoretică de 3, respectiv 4 ani, generația 2015

Durata teoretică	Media (luni)	Mediana (luni)	Percentila 75 (luni)	Percentila 80 (luni)	Percentila 90 (luni)	Percentila 95 (luni)
3 ani (36 luni)	48.84	47	59	61	68	71
4 ani (48 luni)	56.81	57	69	70	71	73
Total	50.41	48	61	63	71	72

Analizele ce urmează vor include atât absolvenții cohorței 2015 calculați conform definiției propuse cât și toți absolvenții cohorței 2015, indiferent de data la care au susținut teza de

doctorat utilizând rata de abandon consolidată³⁰. Această a doua opțiune este justificată de faptul că susținerea tezei într-un program de doctorat poate să aibă loc și la o anumită perioadă după finalizarea tezei, programarea susținerii depinzând de un număr de factori ce nu pot fi controlați de doctorand. În această opțiune, avem un număr de 1,794 din 4,941 doctoranzi, respectiv 36.31% care au finalizat programul de studii cu susținerea tezei de doctorat fiind astfel absolvenți până la momentul martie 2022. Restul de 3,147 doctoranzi, respectiv 63.69%, sunt considerați a fi abandonat programul de studii fără obținerea diplomei.

6.3. Caracteristici ale instituțiilor/programelor de studiu

Rezultatele sunt similare indiferent de forma de învățământ (învățământ cu frecvență, respectiv învățământ cu frecvență redusă), în timp ce rata de abandon este mai ridicată (peste 73%) în instituțiile de învățământ superior particulare decât în cele de stat (trebuie însă avut în vedere faptul că au fost doar 98 de studenți înmatriculați în programe de doctorat la instituții de învățământ superior particulare, aproximativ 2% din populația vizată).

Durata programelor de studiu

Un fenomen interesant al abandonului la nivel doctoral, spre deosebire de cel de la licență, este acela că, în cazul doctoratului nu există diferențe semnificative ale ratelor de abandon în funcție de durata programului de studii. Astfel, rata abandonului la programele de 3 ani este de 63.77%, o valoare foarte apropiată înregistrându-se și pentru programele de studii de doctorat cu durată de 4 ani, respectiv 63.42%. Durata programului de studii nu constituie un predictor al abandonului la nivelul studiilor de doctorat (așa cum se întâmplă, de pildă, la studiile de licență).

Domenii fundamentale de studii și caracteristici ale studenților

Pe domenii fundamentale, există diferențe semnificative ale ratei abandonului calculată atât în varianta asumată de autori (durata standard a programului + 2 ani), cât și până în momentul disponibilității datelor (martie, 2022 – varianta consolidată). Sesizăm că într-o variantă mai mare de timp de la înmatriculare, diferențele între ratele abandonului între domenii se mai reduc însă ele rămân notabile astfel: domeniul fundamental cu cea mai ridicată rată de abandon la studii de doctorat este acela al științelor ingineresti cu o rată medie de abandon de peste 73.5%. La polul opus, știința sportului, respectiv științe umaniste și arte au rate de abandon semnificativ mai reduse, respectiv 53.33% și 56%. Matematică și științe ale naturii, științe biologice și biomedicale, respectiv științe sociale au rate de abandon similare în jurul valorii de 62%, semnificativ mai reduse față de domeniul științelor ingineresti.

³⁰ De fapt până în martie 2022.

Tabelul - 79 Abandonul universitar conform formulei și consolidate până în martie 2022, după domeniul în care se încadrează și caracteristici ale studenților, generația 2015, ciclul doctoral

Domeniul fundamental	Media examenului de bacalaureat	% studenți de sex masculin	Rată abandon conform definiției %	Rată abandon consolidat (martie 2022) %
Științe ingineresti	8.87	67.56	80.24	73.61
Științe biologice și biomedicale	9.30	37.94	65.08	62.41
Matematică și științe ale naturii	8.98	45.31	70.16	61.56
Științe sociale	9.16	45.63	66.81	61.27
Științe umaniste și arte	9.12	48.42	64.75	55.94
Știința Sportului și Educației Fizice	8.77	78.33	70.00	53.33
Total	9.08	50.97	69.99	63.69

Domenii de studii de doctorat

În privința domeniilor de studii de doctorat, avem în total 65 de domenii, din care pentru analiză am reținut doar 34 în care s-a înregistrat un număr de cel puțin 50 de studenți înmatriculați în cohorta 2015. Astfel, în varianta conform definiției, domeniile: inginerie industrială, a materialelor, electrică, mecanică sau electronica se regăsesc în topul celor cu abandonul cel mai ridicat, între 80% - 90%. Rată de abandon consolidată (la cea mai mare durată de timp de la înmatriculare) pentru aceste domenii este între 75% - 85%. La polul opus, științele educației, muzică, psihologie, teologie, biologie sau matematică au ratele cele mai reduse - sub 40% la științele educației (respectiv 35% rata de abandon consolidată până la data extragerii bazei de date CNATDCU), muzică aprox. 57% (dar scade până la 39% rata consolidată), psihologie 58% (45% consolidat) și aprox. 60% la teologie, biologie sau matematică (50% rata consolidată).

Tabelul - 80 Topul domeniilor cu cea mai mare și cea mai mica rată de abandon a studiilor doctorale³¹ conform definiției, generația 2015

Domenii cu peste 50 doctoranzi înscriși	Număr doctoranzi care abandonează	Rată abandon conform definiției %	Total doctoranzi
Inginerie industrială	163	89.07%	183
Ingineria materialelor	83	88.30%	94
Inginerie electronică, telecomunicații și tehnologii informaționale	80	84.21%	95
Inginerie electrică	80	83.33%	96

³¹ Au fost avute în vedere doar acele programe în care s-au înmatriculat cel puțin 50 de studenți în cohorta 2015

Inginerie mecanică	138	83.13%	166
Chimie	41	78.85%	52
Drept	125	78.62%	159
Inginerie și management	46	77.97%	59
Inginerie civilă și instalații	119	76.77%	155
Calculatoare și tehnologia informației	55	76.39%	72
.....
Științe ale educației	22	40.00%	55
Muzică	31	57.41%	54
Psihologie	37	57.81%	64
Matematică	29	58.00%	50
Administrarea afacerilor	30	58.82%	51
Arte vizuale	45	59.21%	76
Teologie	94	60.65%	155
Biologie	45	60.81%	74
Filologie	214	61.67%	347
Ordine publică și siguranță națională	39	23.00%	62

6.4 Caracteristici ale doctoranzilor

Diferențe între bărbați și femei

Se poate observa că, spre deosebire de studiile universitare de licență și master, în cazul studiilor de doctorat ponderea populației masculine este mai mare decât cea a populației feminine. Astfel, din populația înscrisă la studii de doctorat în cohorta 2015, aproximativ 51% au fost bărbați și 49% femei. În privința ratelor de abandon însă, doctorandele au o rată medie de abandon a studiilor de 68.16%, în timp doctoranzii de sex masculin au o rată de abandon superioară, de 71.78%. Fenomenul abandonului în rândul doctoranzilor de sex masculin este mai mare decât în rândul doctorandelor de sex feminin, ceea ce face ca ponderea absolvenților de sex feminin din total absolvenți de doctorat să fie superioară celei a absolvenților de sex masculin, în ciuda unui raport invers la înmatriculare.

Tabelul - 81 Abandonul universitar după sexul doctoranzilor, generația 2015, ciclul doctoral

Sex	Număr doctoranzi care abandonează	Rată abandon conform definiției %	Total doctoranzi
Feminin	1,648	68.16	2,418
Masculin	1,811	71.78	2,523
Total	3,459	70.01	4,941

Vârsta doctoranzilor

Din punctul de vedere al vârstei doctoranzilor la înmatriculare, există o repartizare aproximativ egală a numărului de doctoranzi pe următoarele grupe de vârstă: sub 26 ani (reprezintă aproximativ prima cuartilă), 26-30 ani (30 ani fiind mediana), 30-38 ani, respectiv peste 38 ani. În privința abandonului, situația este diferită pe aceste grupe de vârstă; astfel, cea mai mare rată a abandonului la studii universitare de doctorat se înregistrează în grupa de vârstă 26-30 ani, respectiv 71.62% cu valori comparabile pentru grupele de vârstă superioare, în timp ce o rată semnificativ mai scăzută de abandon se înregistrează în rândul doctoranzilor de sub 26 ani, respectiv 68.53%

Tabelul - 82 Abandonul universitar după vârsta doctoranzilor, generația 2015, ciclul doctoral

Vârsta	Număr doctoranzi care abandonează	Rată abandon conform definiției %	Total doctoranzi
Sub 26 ani	821	68.53	1,198
Între 26 și 30 ani	891	71.62	1,244
Între 30 și 38 ani	840	69.88	1,202
Peste 38 ani	907	69.93	1,297
Total	3,459	70.01	4,941

Modul de finanțare al studiilor

Rata abandonului după forma de finanțare a studiilor prezintă următoarea situație: ratele de abandon sunt mai ridicate pentru doctoranzii care au ocupat un loc bugetat³² cu 3 % față de doctoranzii cu taxă. Diferențele sunt statistic semnificative folosind testul chi pătrat³³.

Tabelul - 83 Abandonul universitar conform formulei după forma de finanțare a studiilor, generația 2015, ciclul doctoral

Forma de finanțare	Număr doctoranzi care abandonează	Rată abandon conform definiției %	Total doctoranzi
Buget	2,216	71.12	3,116
Taxa	1,235	68.12	1,813
Total	3,451	70.01	4,929

6.5. Concluzii privind abandonul în ciclul doctoral

În ceea ce privește calitatea datelor, o primă concluzie relevantă este cea legată de datele din RMU. Astfel, faptul că datele legate de absolvenții studiilor de doctorat nu sunt completate (într-o proporție mare) în RMU reprezintă o problemă majoră pentru viitoarele analize dar și un impediment în automatizarea calculului abandonului la nivel de universitate și la nivel

³² De menționat faptul că studenții doctoranzi își păstrează locul bugetat cel puțin pe parcursul duratei teoretice a programului.

³³ Pearson $\chi^2(4) = 16.4020$ Pr = 0.003

național. Disponibilitatea informațiilor din cadrul procesului de validare a tezelor de doctorat a făcut posibilă calcularea și prezentarea ratei abandonului în cazul studiilor doctorale.

Conform definiției asumate de autori, rata abandonului aferentă cohortei înmatriculată în anul universitar 2015/2016, în nivelul de studii de doctorat este de 70%. Dacă luăm în considerare o perioadă mai lungă de timp până la absolvirea studiilor, rata de abandon consolidată scade la 63.5%. Studiile doctorale pare că se caracterizează printr-o flexibilitate mai mare, reflectată în procentul important de recuperare într-o perioadă mai lungă față de durata teoretică a programelor de studii

Un procent important dintre studenții înmatriculați la doctorat au nevoie de o perioadă mai lungă până la absolvire. Dacă gradul de recuperare în următorii doi ani ulteriori perioadei teoretice a programului de studii este foarte scăzut la licență sau master, în cazul studiilor doctorale ponderea absolvenților se dublează în următorii 2-3 ani după durata teoretică a programului de studii.

Dintre caracteristicile instituțiilor sau ale programelor de studiu care au fost prezentate în analiză, diferențele cele mai mari se înregistrează între ratele de abandon pe domenii de doctorat. Astfel, domeniile: ingineriile industrială, a materialelor, electrică, mecanică sau electronica se regăsesc în topul celor cu abandonul cel mai ridicat, de 75% sau peste. La polul opus, științele educației, muzică, psihologie, teologie, biologie sau matematică au ratele cele mai reduse - sub 35% la științele educației, muzică aprox. 39%, psihologie 45% și aprox. 50% la teologie, biologie sau matematică.

Se poate constata că domeniul fundamental al ingineriei prezintă rate mari de abandon iar o serie de sub-domenii (domenii de doctorat care se înscriu în acest domeniu fundamental) prezintă rate foarte mari de aproape 85%.

În ceea ce privește ratele de abandon prezentate după caracteristicile doctoranzilor, s-a putut constata că,

Spre deosebire de studiile universitare de licență și master, în cazul studiilor de doctorat ponderea populației masculine este mai mare decât cea a populației feminine.

Mai mult, rata de abandon a doctoranzilor de sex masculin este mai mare cu 3,6% decât cea a doctorandelor de sex feminin, ceea ce face ca ponderea absolvenților de sex feminin din total absolvenți de doctorat să fie totuși superioară celei a absolvenților de sex masculin.

Raportat la modul de finanțare a locurilor ocupate de doctoranzi, datele arată faptul ca doctoranzii care ocupa un loc bugetat au o rata a abandonului mai mare față de cei care își

plătesc studiile dacă ne raportăm la perioada duratei teoretice +2 ani (cf definiției). Dacă extindem perioada până la data extragerii bazei de date CNATDCU (definiția consolidată), ratele de abandon devin similare între cei care ocupă un loc bugetat și cei care ocupă un loc cu taxă.

Vârsta doctoranzilor de asemenea continuă să joace un rol în succesul sau eșecul academic. Doctoranzii cu vârstă peste 30 de ani au o rată a abandonului ușor mai scăzută, respectiv cu 2%, față de cei din grupa de vârstă 26 - 30 ani. În continuare însă ratele cele mai reduse de abandon se înregistrează în rândul celor care continuă studiile doctorale imediat sau la scurt timp după cele masterale, grupa de vârstă sub 26 ani.

7. Concluzii transversale (LMD)

Obiectivele principale ale studiului au fost de a identifica și formula o definiție a abandonului universitar, comparabilă cu cele identificate la nivel internațional, și de a măsura acest fenomen în sistemul de învățământ superior românesc inclusiv de a identifica factori individuali și instituționali care să explice variația abandonului.

În vederea propunerii unei definiții, autorii au cercetat surse internaționale care au vizat atât actorii și instituțiile internaționale precum și abordările teoretice și articole de cercetare publicate la nivel global. Principala concluzie a analizei contextului internațional este că deși abandonul a fost studiat, ca temă de cercetare, încă din anii 80, nu există o abordare comună a abandonului universitar sau o definiție general utilizată de către actorii din domeniu. Pe de altă parte, între multitudinea de abordări, au fost identificate practici de calculare a unor indicatori corelați cu fenomenul abandonului cu diverse variații metodologice.

În ceea ce privește contextul național, autorii au analizat documente strategice, de politici publice, poziții ale principalilor actori naționali, rapoarte, analize și articole de specialitate. Deși creșterea participării la învățământul superior inclusiv prin reducerea abandonului universitar se regăsește în multe dintre documentele de politică publică analizate, la nivel național nu există o definiție clară a acestui fenomen sau date publice cu privire la dimensiunea lui.

Pentru a clarifica abordarea metodologică a abandonului universitar, autorii au analizat, în special din perspectivă formală (a reglementărilor universitare) traseului educațional al studentului de la admitere până la absolvirea cu diplomă a unui program de studiu, redactând concluzii utile în stabilirea modelului de calcul al abandonului.

Plecând de la analizele mai sus menționate, autorii au propus o definiție a abandonului universitar, dezbătută inclusiv cu actori din sistemul de învățământ superior românesc în cadrul unor dezbateri publice organizate, o vizită de studiu și un focus grup cu reprezentanți ai studenților de la nivel local.

- ❖ ***Definiția abandonului universitar, propusă și aplicată în acest raport este: "Ponderea studenților, din cadrul unei generații, care nu au reușit să absolve studiile în termen de doi ani de la finalizarea teoretică a programului de studiu".***

Modelul de calcul, sursa datelor precum și limitele aplicării modelului sunt prezentate în cap 2.1. Modelul de calcul a fost aplicat generației de studenți înmatriculată în anul universitar 2015/2016 atât pentru ciclul de licență cât și pentru masterat și doctorat. Pentru o analiză evolutivă, am aplicat modelul și pentru generația înmatriculată în programe de licență de 3 ani și de master, în anul universitar 2016/2017. Detaliem mai jos principalele concluzii transversale.

- ❖ ***În România, abandonul în cadrul ciclul de licență și în durata formală de absolvire a programului de studiu este de 48,65%.***

Definiția propusă de autori pentru întreaga generație de studenți la licență poate fi aplicată începând cu anul 2024 atunci când vor fi absolviți în perioada t+2, studenții din programe de studiu de 6 ani. Dat fiind faptul că gradul de recuperare la 1 sau 2 ani după durata formală a programului de studiu este destul de redusă, autorii au considerat relevant să prezinte rata generală a abandonului după durata formală a programelor.

Astfel, dacă la începutul anului universitar 2015/2016 au fost înmatriculați în programe de licență de 3, 4, 5 și 6 ani un număr de 128.738³⁴, un număr de 66.096 (51,34%) au absolvit în durata formală (respectiv, la 3, 4 5 sau 6 ani după înmatricularea lor în 2015).

Dacă adăugăm și studenții recupeți din programe de 3 și 4 ani, în următorii 2 ani de la durata standard de absolvire, rata de abandon, generală a ciclului de licență scade la **46,78%**. Cu alte cuvinte, capacitatea sistemului de învățământ superior de a îi recupera pe cei care nu reușesc să absolve în durata standard a unui program de studiu, este de cel puțin 2%.

Dacă analizăm aceste rezultate în comparație cu ratele aferente altor state (vezi Tabel 2 – date OECD) **am putea concluziona că România se situează peste media țărilor OECD în ceea ce privește absolvirea la timp a studiilor însă performează foarte slab în ceea ce privește recuperarea studenților ”întârziati”**. Deși rata de absolvire a studiilor în durata formală a unui program ne situează în fruntea statelor europene, după o perioadă mai mare de la înmatricularea studenților, rata de abandon ne plasează spre finalul ierarhiei europene.

❖ În programele de 5 și 6 ani, ratele de abandon după durata formală a acestora sunt cele mai scăzute și anume 28,9% respectiv 29,86% în timp ce în programele de 3 ani rata abandonului este de 49,71% iar pentru programe de 4 ani este 50,49%.

Ratele abandonului aferente programelor de 5 și 6 ani sunt mult mai scăzute decât cele aferente programelor de 3 și 4 ani. Bineînțeles, cea mai evidentă cauză este corelația cu parcursul educațional anterior al studenților care fac parte din aceste programe. În cazul programelor de 5 și 6 ani, ponderea studenților cu medii între 9 și 10 la bacalaureat este de 46,5%, aceasta scăzând o dată cu scăderea intervalului de medii până la 4,6% studenți cu medii între 6 și 7. Pe de altă parte, ponderea studenților cu medii de bacalaureat între 9 și 10 în cazul programelor de 3 și 4 ani este de doar 18,3% iar cea a studenților cu medii între 6 și 7 este de 24,6%. Cum rata abandonului este puternic corelată cu media examenului de bacalaureat, nu sunt surprinzătoare diferențele mari între cele două tipuri de programe.

❖ Dacă în cazul masteratului, cohorta studenților înmatriculați în anul universitar următor (2016/2017) prezintă rată de abandon ușor în scădere, în cazul programelor de 3 ani din ciclul de licență, rata de abandon aferentă cohortei 2016 este sensibil mai mare³⁵.

În comparație cu studenții înmatriculați în anul universitar 2015/2016, studenții înmatriculați în anul universitar următor în programe de 3 ani, prezintă o rată mai mare de abandon (50,19%

³⁴ Au fost excluse programele de studii de 5 și 6 ani care nu aveau date privind absolvenții – număr restrâns de cazuri, vezi metodologia raportului

³⁵ Variațiile anuale trebuie însă interpretate cu prudență, dat fiind că o parte dintre universități înregistrează cu întârziere statutul studenților absolvenți în registrul Matricol Unic.

în 2016 vs 48,3% în 2015). În cazul ciclului masteral, rata de abandon aferentă generației din 2016 este ușor în scădere (41,5% în 2016 vs 42% în 2015).

- ❖ ***Aproape jumătate dintre studenții care nu își finalizează studiile în perioada analizată, le abandonează după primul an de studiu atât în cazul ciclului de licență (aprox 44%) cât și la masterat (aprox 42,8%).***

Abandonul universitar după primul an de studii este un fenomen amplu cu multiple posibile cauze (multe care provin din calitatea scăzută a serviciilor de orientare și consiliere în carieră la nivel preuniversitar), aceasta reprezentând o problemă care se regăsește și la nivelul statelor europene. Dacă în România acest fenomen nu a fost măsurat până acum iar inițiativele de reducere a lui sunt greu de identificat, la nivel internațional există o serie întreagă de politici specifice care și-au demonstrat eficiență (o parte au fost integrate în zona de recomandări a prezentului raport).

- ❖ ***Deși aprox. 15% dintre studenții programelor de licență de 3 și 4 și aprox. 11% dintre studenții de la masterat sunt înmatriculați în universități private, rata de abandon a acestora este mult mai mare decât a studenților care studiază în universități de stat.***

Rata de abandon aferentă studenților din programe de licență de 3 și 4 ani înmatriculați în universități private, este cu aproape 17% mai mare decât rata studenților înmatriculați în universități de stat, în același tip de programe de studiu (62,2% privat vs 45,5% stat). În mod asemănător, studenții care urmează un masterat în universități private au o rată mai mare de abandon decât studenții înmatriculați în universități de stat (51,6% privat vs 40,8% învățământ de stat).

- ❖ ***Rata de abandon în ciclul doctoral, este de 70%. Dacă recalculăm această rată la o perioadă mai mare de timp (durata formală a programului + 3,4 ani), rata consolidată a abandonului se reduce la 63,5%.***

Un număr redus de studenți înmatriculați în programe de doctorat reușesc să finalizeze cu succes studiile. La sfârșitul anului universitar 2021/2022, la 7 ani după înmatricularea în programe de doctorat de 3 ani sau la 6 ani după înmatricularea în programe de 4 ani, rata de absolvire a studiilor doctorale ajunge la 36,5%.

- ❖ ***Gradul de "recuperare" a studenților după durata formală a programului de doctorat inclusiv după o perioadă mai lungă de timp este mult mai mare decât în cazul programelor de licență și masterat. Există diferențe notabile între programele de 3 și cele de 4 ani.***

Este de remarcat diferența foarte mare între programele de doctorat de 3 respectiv 4 ani în ceea ce privește gradul de recuperare: aprox. 20% din absolvenții programelor cu durată de 3 ani au absolvit într-o perioadă de timp mai îndelungată față de cea reprezentând durata teoretică a programului de studii + 2 ani comparativ cu aprox 5% din studenții înmatriculați la programe de 4 ani care au avut nevoie de mai mult de 72 de luni (durata teoretică a programului de studii + 2 ani) pentru a finaliza și susține teza de doctorat.

8. Recomandări de îmbunătățire a politicilor publice pentru o mai bună evaluare a abandonului și pentru reducerea acestui fenomen

8.5. Recomandări Generale

Probabil că cea mai importantă recomandare se referă la flexibilizarea sistemului și centrarea sa reală pe student și nevoile sale; faptul că 20% dintre studenții înmatriculați abandonează după primul an este nu doar îngrijorător, cât și o veritabilă irosire de resurse și capital uman. În condițiile unui abandon de aproape 50% dintr-o cohortă de studenți, se pune problema modului în care sunt valorificate rezultatele învățării ce nu ajung să fie certificate printr-o diplomă universitară. Ce se întâmplă totuși cu creditele de studii obținute? În ce măsură s-ar putea realiza o flexibilizare reală a rutelor de învățare, inclusiv perin programe remediale, de consiliere sau de valorificare a rezultatelor învățării obținute?

a. Distribuirea eficientă a resurselor pe bază de nevoi

În ceea ce privește bursele sociale – Pentru un impact crescut asupra reducerii abandonului universitar, bursele sociale ar trebui să se acorde studenților care au cel mai mare risc de abandon.

b. Includerea unui indicator privind abandonul universitar sau rate de absolvire ca indicator în politicile naționale

România este printre puținele țări care nu evaluează anual rata de absolvire iar acest indicator nu este direct corelat cu o serie de politici. Astfel, propunem:

- Includerea unui indicator minimal privind abandonul universitar sau privind rata de absolvire în distribuția finanțării suplimentare a universităților
- Includerea unui indicator privind abandonul universitar sau privind rata de absolvire în metodologia de evaluare instituțională ARACIS precum și în procesele de evaluare a programelor de studii de licență și a domeniilor de masterat
- Includerea unui indicator privind abandonul universitar sau privind rata de absolvire în Raportul Național privind Starea Învățământului Superior

c. Operaționalizarea țintei asumată în proiectul ”România Educată”

- Ținta prevăzută în proiectul ”România Educată” și care vizează reducerea abandonului universitar este: ”finalizarea studiilor de către minimum două treimi dintre cei înscriși în anul I”. Altfel spus, reducerea abandonului universitar de la 48.65% la maxim 33% din cohorta studenților. Recomandăm adoptarea formală a țintei și a unor proceduri de monitorizare a atingerii ei.

- Măsurile prin care poate fi atinsă această țintă pot fi susținute printr-un Program Național de Reducere a Abandonului Universitar

d. Recunoașterea experienței de învățare a studenților care abandonează studiile

- Recunoașterea, printr-un document de studii emis automat, a creditelor obținute până în momentul încheierii procesului educațional (micro-certificări sau documente tip fise matricole)
- Încurajarea finalizării studiilor la o perioadă mai lungă de timp de la abandonarea programului de studiu prin recunoașterea automată și totală a creditelor obținute anterior (indiferent de timpul care a trecut de la abandon)
- Posibilitatea reînscriserii în alte programe și/sau alte instituții de învățământ superior cu recunoașterea (micro-)certificărilor/creditelor de studii obținute anterior.
- Încurajarea dezvoltării de programe cu trunchi comun care să includă cursuri mai generale în primul an de studii și oportunitatea de a opta ulterior pentru o anumită specializare, în paralel cu dezvoltarea serviciilor de orientare în carieră.

e. Inovare și experimentare

Deși la nivel european problematica abandonului universitar este studiată de foarte mulți ani, la nivel național regăsim primele inițiative de calculare și monitorizare a acestui fenomen. Mai mult, abandonul este influențat de specificul socio-cultural și cel dat de structura și caracteristicile sistemului nostru de educație. Din aceste motive trebuie să ne permitem să experimentăm diverse instrumente care ar funcționa în contextul învățământului superior românesc, preluând din exemplele de bune practici dar și inovând în acest domeniu.

8.6. Recomandări specifice nivelului de licență

a. Recomandări pentru adresarea abandonului universitar în primul an de studii

- Distribuirea resurselor financiare (în special bugetul alocat burselor sau locurile în cămine) nu ar trebui să se facă într-o manieră egalitară între anii de studiu (ex: același număr de burse pentru fiecare an de studiu). Resursele ar putea să fie alocate într-un trend descrescător: cu prioritate în anul I (pentru creșterea accesului la învățământul superior), prioritatea următoare ar trebui să fie anul II pentru a încuraja trecerea din anul I în anul II și abia apoi anul III.
- Dezvoltarea de programe de retenție a studenților care să ofere cursuri de recuperare
- Îmbunătățirea experienței de învățare a studenților din anul I: conceperea cursurilor astfel încât să atragă studenții înspre învățare
- Flexibilizare mai mare, cursuri transversale și specializare în anii următori; recunoașterea creditelor între programe/facultăți/universități.

- Dezvoltarea de comunități de învățare (spații comune de învățare, săli de lectură moderne, organizarea învățării modulare, etc).
- Modularitate la nivelul programelor de studii.
- Serviciile de consiliere ar trebui să adreseze în mod special această problemă și să monitorizeze atent riscul de abandon.

b. Recomandări pentru creșterea gradului de recuperare a studenților ”întârziați”

Dintre studenții care nu finalizează în perioada formală un program de studii, un număr insignifiant de persoane reușesc să recupereze în primii ani urmăriți. Nu au fost identificate mecanisme prin care universitățile se adresează persoanelor care au părăsit de curând învățământul superior pentru o posibilă ”recuperare” a acestora. Se recomandă dezvoltarea și promovarea unor politici care să se adreseze exclusiv acestor categorii: strategii instituționale de reintegrare a studenților/îmbunătățirea succesului academic/creșterea ratelor de absolvire, reduceri de taxe, îmbunătățirea proceselor de echivalare a studiilor efectuate anterior (în special pentru studenții care doresc să termine facultatea după o perioadă mai lungă de pauză)

8.7. Recomandări privind studiile doctorale

- a. Îmbunătățirea introducerii datelor privind absolvenții de doctorat în RMU (Introducerea unei obligativități în acest sens) pentru a putea dezvolta politici de combatere a fenomenului bazate pe date.
- b. Evaluarea situației școlilor doctorale din domeniul ingineriei în special în acele domenii de doctorat cu rate foarte mici de absolvire a studiilor într-o perioadă mare.
- c. Introducerea unor mecanisme instituționale de evaluare a progresului academic al doctoranzilor pentru depistarea timpurie a doctoranzilor în risc de abandon
- d. Introducerea unor mecanisme de susținere a doctoranzilor care au dificultăți (participarea la dezbateri/cercuri etc, cu alți studenți doctoranzi cu interese de cercetare sau metode de cercetare similare, acordarea posibilității unor studenți doctoranzi de a participa la cursuri din cadrul programelor de masterat/licență, relevante pentru doctorand și/sau lucrarea de doctorat, stimularea interesului doctoranzilor prin acoperirea costurilor de participare la conferințe științifice de profil etc.)

Bibliografie

Administrația Preșidențială. (2021). *Raport al proiectului ”România Educată”*.
ARACIS. (2006). *Metodologia de evaluare externă, standardele, standardele de referință și lista indicatorilor de performanță a Agenției Române de Asigurare a Calității în Învățământul Superior* .

- Audiovisual and Culture Executive Agency. (2020). *The European Higher Education Area 2020 – Bologna Process Implementation Report*.
- CHEPS. (2015). *Dropout and completion in higher education in Europe*.
- CNFIS. (n.d.). *Metodologia de alocare a fondurilor bugetare pentru finanțarea de bază și finanțarea suplimentară a instituțiilor de învățământ superior de stat din România, pentru anii 2017, 2018, 2019, 2020, 2021*.
- Comisia Europeană. (2022). *Comunicarea Comisiei Europene privind O strategie europeană pentru universități*. Strasbourg.
- Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture (European Commission). (2015). *ECTS users' guide*.
- Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture (European Commission). (2017). *Study on the impact of admission systems on higher education outcomes*.
- EHEA. (2015). *Comunicatul Ministerial de la Yerevan*.
- EHEA. (2020). *Comunicatul Ministerial de la Paris*.
- Eurostat. (n.d.). *Population and social condition*.
- Guvernul României. (2020). *Programul de Guvernare al României 2020-2024*.
- Hâj, C.-M., Țucă, P., & Alexe-Coteș, D. (2021). *Accesul în învățământul superior, o perspectivă cantitativă. Analiză a tranziției generației școlare 2017/2018 în primul an universitar 2018/2019*. UEFISCDI.
- Jones, R. (2008). *Student retention and success: a synthesis of research*. York: Higher Education Academy.
- Ministerul Educației. (n.d.). *Rapoartele privind starea învățământului superior în România 2019-2020, 2020-2021*.
- OECD. (2022). *Education at a glance*.
- (2021). *Planului Național pentru Relansare și Reziliență*.
- Quinn, J. (2013). *Drop-out and completion in higher education in Europe among students from under-represented groups. An independent report authored for the European Commission. NESET: European Commission*.
- Tinto, V. (1975). *Drop-Outs From Higher Education: A Theoretical Synthesis of Recent Research*.
- Unitatea de Management al Proiectelor cu Finanțare Externă, Ministerul Educației. (n.d.). *Manual de Granturi pentru universități, proiectul ROSE*. 2017.
- Universitatea Babeș-Bolyai. (2017). *Monitorizarea populației de studenți aflați în risc de abandon școlar*.
- Universitatea de Medicină, Farmacie, Științe și Tehnologie "George Emil Palade" din Târgu Mureș. (2022). *Regulament didactic și de activitate profesională a studenților din ciclul de licență și master*.
- Universitatea din București. (2018). *Procedura privind monitorizarea parcursului academic al studenților și prevenirea abandonului universitar*.
- WorldBank . (n.d.). *Electronic Data Base*.
- York, T., Gibson III, C., & Rankin, S. (2015). *Defining and Measuring Academic Success. Practice Assessment, Research & Evaluation*.

ANEXE

Anexa 1 - Tabel privind ratele de absolvire și abandon, pe domenii de licență (domenii care înmatriculează cel puțin 0.5% din numărul total de studenți)

	Absolvent licență Generația 2015	
	Abandon	Absolvent
Inginerie civilă	62.44	37.56
Inginerie mecanică	61.76	38.24
Istorie	60.58	39.42
Relații internaționale și studii europene	59.90	40.10
Științe politice	59.76	40.24
Psihologie	58.82	41.18
Știința mediului	58.17	41.83
Management	55.56	44.44
Administrarea afacerilor	55.02	44.98
Drept	54.20	45.80
Ingineria instalațiilor	54.17	45.83
Inginerie industrială	53.77	46.23
Științe ale comunicării	53.41	46.59
Limbă și literatură	53.34	46.66
Inginerie marină și navigație	53.06	46.94
Ingineria mediului	52.56	47.44
Inginerie electrică	52.17	47.83
Inginerie și management	51.25	48.75
Marketing	51.02	48.98
Mecatronică și robotică	50.93	49.07
Finanțe	49.57	50.43
Științe administrative	48.38	51.62
Inginerie chimică	48.36	51.64
Matematică	48.06	51.94
Inginerie energetică	47.85	52.15
Contabilitate	47.63	52.37
Educație fizică și sport	47.24	52.76
Limbi moderne aplicate	47.22	52.78
Ingineria autovehiculelor	46.98	53.02
Sociologie	46.95	53.05
Horticultură	46.47	53.53
Informatică	46.40	53.60
Silvicultură	46.19	53.81
Inginerie geodezică	45.58	54.42
Asistență socială	44.59	55.41
Economie și afaceri internaționale	44.44	55.56

Geografie	44.33	55.67
Biologie	44.05	55.95
Teologie	42.46	57.54
Inginerie electronică, telecomunicații și tehnologii informaționale	42.35	57.65
Agronomie	42.24	57.76
Muzică	42.22	57.78
Cibernetică, statistică și informatică economică	40.68	59.32
Inginerie și management în agricultură și dezvoltare rurală	40.56	59.44
Științe ale educației	39.29	60.71
Calculatoare și tehnologia informației	39.26	60.74
Ingineria sistemelor	38.72	61.28
Ingineria produselor alimentare	38.27	61.73
Științe inginerești aplicate	36.75	63.25
Kinetoterapie	34.51	65.49
Economie	33.75	66.25
Arte vizuale	30.46	69.54
Sănătate (Medicină - Reglementată general)	26.24	73.76
Sănătate (Medicină - Reglementată sectorial)	17.08	82.92
Științe militare, informații și ordine publică	4.31	95.69

Anexa 2 – Tabele de intercalare a tipurilor de variabile(caracteristici ale studenților și caracteristici ale programelor de studiu și caracteristici ale universităților, programe de licență de 3 și 4 ani, generația 2015

Tabel privind ratele de absolvire(%), media la bac și rezidență în mediul rural(%) în funcție de centrul universitar

Centrul universitar	Rata de abandon %	Media la bacalaureat	% domiciliu în rural
București	40.9	8.27	26.6
Cluj	46.1	8.11	29.9
Iași	52.4	8.04	38.3
Timișoara	44.9	7.89	28.3
Alte orașe	46.4	7.71	35.1

Tabel privind ratele de absolvire și media la bacalaureat (2) în funcție de domeniu și centrul universitar, universități de stat

Domeniul fundamental	Centrul universitar				
	București	Cluj	Iași	Timișoara	Alte orașe
Științe inginerești	52.4	55.2	57.4	60.1	49.9
(2)	8.01	8.03	7.76	7.87	7.56
Matematică și științe ale naturii	47.5	59.7	55.2	46.0	52.8
(2)	8.36	8.33	8.31	8.06	7.84
Științe biologice și biomedicale	74.3	80.2	63.5	82.7	75.9
(2)	8.42	8.47	8.32	7.87	8.07
Științe sociale	66.6	49.2	31.5	47.1	54.1
(2)	8.37	8.09	8.07	7.88	7.76
Științe umaniste și arte	53.2	55.1	51.0	56.1	52.1
(2)	8.30	8.18	8.02	7.93	7.83
Sport și educație fizică	58.3	58.7	68.9	46.4	60.9
(2)	7.54	7.37	7.75	7.39	7.26
TOTAL	59.1	53.9	47.6	55.1	53.6
(2)	8.27	8.11	8.04	7.89	7.71

Tabel privind ratele de absolvire(%) și media la bacalaureat (2) în funcție de domeniu și sex (universități de stat)

Domeniul fundamental	Feminin	Masculin
Științe ingineresti	65.7	47.8
(2)	8.14	7.66
Matematică și științe ale naturii	59.7	46.9
(2)	8.28	8.05
Științe biologice și biomedicale	76.4	68.3
(2)	8.28	7.81
Științe sociale	58.9	43.4
(2)	8.16	7.81
Științe umaniste și arte	55.7	48.4
(2)	8.24	7.71
Sport și educație fizică	68.8	54.6
(2)	7.67	7.18

Tabel - ratele de absolvire și media la bacalaureat (2) după filiera absolvită, forma de proprietate și sex

Filiera absolvită	Forma de proprietate			
	Privată		Publică	
	Feminin	Masculin	Feminin	Masculin
Tehnologică	40.1	31.9	56.6	41.7
(2)	7.24	7.04	7.86	7.40
Teoretică	40.7	33.9	63.3	50.6
(2)	7.65	7.37	8.31	7.96
Vocațională	41.4	32.7	59.9	47.6
(2)	7.52	7.20	7.90	7.46

Tabel - ratele de absolvire(%) după filiera absolvită și durata programului de studii

Filiera absolvită	Durata programului de studii		
	3 ani	4 ani	Total
Tehnologică	49.4	47.3	48.3
(N)	12441	12455	24896
Teoretică	56.8	59.3	57.8
(N)	34844	23874	58718
Vocațională	54.1	53.3	53.8
(N)	6157	2665	8822
Total	54.8	55.0	54.9
(N)	53442	38994	92436

Tabel - ratele de absolvire(%) și media la bacalaureat (2) după tipul de finanțare, sex și mediul de rezidență (universități de stat)

Tipul de finanțare	Mediul de rezidență			
	Rural		Urban	
	Feminin	Masculin	Feminin	Masculin
Finanțare de la buget	69.5	57.2	68.3	53.0
(2)	8.40	7.86	8.52	8.01
Bursier al Statului	69.0	51.4	61.1	65.8
(2)	8.24	7.86	8.03	8.06
Taxă	52.7	40.0	50.7	37.2
(2)	7.65	7.20	7.84	7.44

Tabel - ratele de absolvire(%) și media la bacalaureat (2) după profilul absolvit și durata programului de studii (universități de stat)

Profilul absolvit la liceu	Durata prog de studii		
	3 ani	4 ani	Total
Artistic	54.6	56.8	55.3
(2)	7.66	7.70	7.66
Educație fizică și sport	48.1	37.9	45.5
(2)	7.20	7.17	7.19
Militar	90.7	66.9	79.9
(2)	8.80	9.04	8.87
Pedagogic	60.4	58.3	60.1
(2)	8.13	8.10	8.13
Real	58.5	60.4	59.5
(2)	8.25	8.15	8.21
Resurse naturale și protecția mediului	45.7	50.1	48.3
(2)	7.31	7.24	7.28
Servicii	53.2	51.4	52.5
(2)	7.93	7.79	7.90
Tehnic	38.3	42.1	40.9
(2)	7.17	7.19	7.18
Teologic	45.0	55.4	50.2
(2)	7.75	7.63	7.71
Uman	55.3	55.6	55.4
(2)	8.14	8.02	8.12
Total	54.8	55.0	54.9
(2)	8.09	7.88	7.99

Tabel programe de licență, rate de absolvire pe sexe, medie la bac și grupe de vârstă

	Vârsta la înmatriculare					Total
	Sub 20 ani	Între 20-23 ani	Între 23-26 ani	Între 26-30 ani	Peste 30 ani	
Sex						
Feminin						
Media la bacalaureat (intervale)						
Între 6 și 7	45.51%	38.66%	32.64%	40.74%	52.23%	42.48%
Între 7 și 8	57.33%	44.77%	31.06%	37.11%	47.55%	52.54%
Între 8 și 9	68.02%	54.81%	32.70%	40.15%	48.39%	62.83%
Între 9 și 10	79.16%	62.62%	33.44%	38.26%	47.73%	72.34%
Total	64.98%	48.22%	32.47%	38.98%	49.28%	58.78%
Masculin						
Media la bacalaureat (intervale)						
Între 6 și 7	36.52%	32.32%	25.24%	34.72%	37.94%	33.83%
Între 7 și 8	47.98%	37.75%	28.17%	28.75%	36.59%	42.71%
Între 8 și 9	59.08%	50.60%	23.00%	30.01%	37.44%	52.64%
Între 9 și 10	74.25%	60.55%	31.94%	37.36%	37.35%	66.85%
Total	52.56%	38.60%	26.08%	31.66%	37.35%	45.51%
Total						
Media la bacalaureat (intervale)						
Între 6 și 7	40.45%	34.51%	27.67%	36.64%	42.98%	37.20%
Între 7 și 8	52.89%	41.12%	29.37%	31.62%	40.71%	47.58%
Între 8 și 9	64.57%	53.03%	27.87%	34.74%	42.89%	58.66%
Între 9 și 10	77.61%	61.97%	32.92%	37.89%	43.72%	70.56%
Total	59.66%	43.09%	28.91%	34.87%	42.30%	52.56%

Tabel rate abandon pe formă de proprietate, formă de învățământ și grupe de vârstă

						Absolvent licența Generația 2015			
						Abandon		Absolvent	
						Rată abandon %	Număr studenți	Rată absolvire %	Număr studenți
Forma de proprietate	Privată	Forma de învățământ	IF	grupe_de_Vârsta_2	sub 26 ani	60.3	5821	39.7	3835
					peste 26 ani	61.0	2921	39.0	1866
			IFR	grupe_de_Vârsta_2	sub 26 ani	77.0	873	23.0	261
					peste 26 ani	67.3	724	32.7	352
			ID	grupe_de_Vârsta_2	sub 26 ani	68.3	396	31.7	184
					peste 26 ani	60.2	438	39.8	290
	Publică	Forma de învățământ	IF	grupe_de_Vârsta_2	sub 26 ani	42.4	34932	57.6	47545
					peste 26 ani	52.6	5400	47.4	4867
			IFR	grupe_de_Vârsta_2	sub 26 ani	69.6	1056	30.4	462
					peste 26 ani	50.5	575	49.5	564
			ID	grupe_de_Vârsta_2	sub 26 ani	72.0	2709	28.0	1053
					peste 26 ani	58.4	1860	41.6	1325

